

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego w 2018 r.

Demographic situation of Świętokrzyskie Voivodship in 2018

Urząd Statystyczny w Kielcach Statistical Office in Kielce

Kielce 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce, Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Agnieszka Piotrowska-Piątek

Zespół autorski

Editorial team

Anna Drecka

Prace redakcyjne

Editorial work

Aneta Królik

Tłumaczenie

Translation

Mateusz Orzechowski

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Dominik Górski

ISSN 2657-8867

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

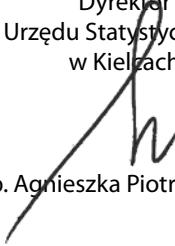
Przekazuję Państwu publikację dotyczącą procesów demograficznych w województwie świętokrzyskim w 2018 r. stanowiącą kontynuację ubiegłorocznego wydania. Opracowanie zawiera podstawowe dane o liczbie i strukturze ludności oraz ruchu naturalnym i wędrownym na terenie województwa świętokrzyskiego.

Publikacja składa się z części analitycznej i tabelarycznej (dostępnej na stronie internetowej Urzędu). Całość uzupełniona została uwagami metodycznymi opisującymi definicje podstawowych pojęć. Część analityczna obrazuje zmiany demograficzne, jakie dokonały się na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2014–2018. Część tabelaryczna zawiera natomiast szczegółowe dane o liczbie i strukturze ludności w podziale na płeć i wiek według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. oraz informacje o ruchu naturalnym (małżeństwa, rozwody, separacje, urodzenia, zgony) i migracjach ludności, jakie miały miejsce w 2018 r.

W ujęciu przestrzennym charakterystykę ludności przedstawiono w podziale na miasto i wieś oraz w układzie powiatów i miasta na prawach powiatu oraz gmin. Wybrane informacje zaprezentowano według podregionów.

Mam nadzieję, że zawarty w publikacji materiał statystyczny wzbogaci zakres informacji na temat sytuacji demograficznej województwa świętokrzyskiego i rozszerzy zasób wiedzy odbiorców naszych publikacji. Zwracam się jednocześnie z prośbą o wszelkie uwagi i sugestie zmierzające do udoskonalenia i wzbogacenia następnych opracowań z tego obszaru tematycznego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Kielcach

dr hab. Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, lipiec 2019 r.

Preface

I present You publication concerning the demographic processes in Świętokrzyskie Voivodship in 2018 which is the continuation of last year's edition. The study includes basic data about the population and its structure as well as vital statistics in the area of Świętokrzyskie Voivodship.

The publication consists of analytical and tabular (available on the Office's website) parts and is supplemented by methodological notes describing definitions of basic concepts. The analytical part presents demographic changes, which occurred in Świętokrzyskie Voivodship in the years 2014–2018, whereas the tabular part includes detailed data about the population and its structure by sex and age as of 31 December 2018 as well as information about vital statistics (marriages, divorces, separations, births and deaths) and migration which occurred in 2018.

Territorial depiction of population and its profile present data about urban and rural areas as well as powiats, cities with powiat status and gminas. Informations were presented by subregions.

I hope that the statistical material included in publication will enrich the scope of information concerning demographic situation of Świętokrzyskie Voivodship and will broaden the knowledge of users of our publications. I would also like to ask for any comment or suggestion which could help us to improve and enrich the following publications from this thematic area.

Director
of the Statistical Office
in Kielce

Agnieszka Piotrowska-Piątek, Ph.D.

Kielce, July 2019 r.

Spis treści

Contents

Przedmowa.....	3
Preface.....	4
Objaśnienie znaków umownych	12
Symbols	12
Ważniejsze skróty	12
Major abbreviations	12
Synteza.....	13
Executive summary	15
Ludność.....	17
Population	17
Stan ludności.....	17
Population size	17
Struktura ludności.....	21
Structure of population.....	21
Ruch naturalny ludności	33
Vital statistics of population.....	33
Małżeństwa.....	33
Marriages.....	33
Separacje	41
Separation.....	41
Rozwody	42
Divorces	42
Urodzenia	46
Live births.....	46
Zgony.....	53
Deaths.....	53
Przyrost naturalny ludności	63
Natural increase	63
Prognoza ludności.....	67
Population projection.....	67
Migracje ludności	73
Migration of population	73
Migracje wewnętrzne na pobyt stały	73
Internal migration for permanent residence.....	73

Migracje zagraniczne na pobyt stały	80
International migration for permanent residence	80
Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni	82
Persons registered temporarily and residents temporarily absent	82
Uwagi metodyczne.....	85
Methodological notes	85

Spis tablic

List of tables

Tablica 1. Ludność.....	18
Table 1. Population.....	18
Tablica 2. Mediana wieku ludności według płci.....	20
Table 2. Median population age by sex	20
Tablica 3. Współczynnik feminizacji według grup wieku.....	22
Table 3. Femininity ratio by age groups.....	22
Tablica 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym	23
Table 4. Pre-working age population.....	23
Tablica 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2018 r.....	24
Table 5. Structure of pre-working age population in 2018.....	24
Tablica 6. Ludność w wieku produkcyjnym	25
Table 6. Working age population	25
Tablica 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym	28
Table 7. Post-working age population.....	28
Tablica 8. Ludność w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 14 lat i mniej	29
Table 8. Population at age 65 and more per 100 persons at age under 15.....	29
Tablica 9. Wskaźniki obciążenia demograficznego	31
Table 9. Demographic burden index	31
Tablica 10. Małżeństwa zawarte	34
Table 10. Marriages	34
Tablica 11. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe.....	35
Table 11. Civil and church or religious marriages	35
Tablica 12. Nowożeńcy według wieku	36
Table 12. Bridegrooms and brides by age	36
Tablica 13. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców	38
Table 13. Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted	38

Tablica 14. Małżeństwa zawarte w 2018 r. według różnicy wieku między małżonkami	39
Table 14. Marriages by difference in age between the spouses contracted in 2018	39
Tablica 15. Małżeństwa zawarte i rozwiązane	40
Table 15. Marriages contracted and dissolved	40
Tablica 16. Separacje orzeczone prawomocnie	41
Table 16. Marriages contracted and dissolved	41
Tablica 17. Rozwody orzeczone prawomocnie	43
Table 17. Divorces.....	43
Tablica 18. Rozwody według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi dziećmi	46
Table 18. Divorces by court decision on care for underage children	46
Tablica 19. Urodzenia żywe	47
Table 19. Live births.....	47
Tablica 20. Współczynnik urodzeń	48
Table 20. Birth rate	48
Tablica 21. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15–49 według wieku matki	51
Table 21. Live births per 1000 women aged 15–49 by mother age	51
Tablica 22. Zgony	54
Table 22. Deaths.....	54
Tablica 23. Współczynnik zgonów	55
Table 23. Death rate.....	55
Tablica 24. Zgony na 1000 ludności według grup wieku w 2018 r.	56
Table 24. Deaths per 1000 population by age groups in 2018	56
Tablica 25. Zgony niemowląt	57
Table 25. Infant deaths	57
Tablica 26. Zgony według wieku zmarłych oraz wybranych przyczyn w 2017 r.	60
Table 26. Deaths by age deceased and selected causes in 2017	60
Tablica 27. Przeciętne dalsze trwanie życia	62
Table 27. Expectation of life.....	62
Tablica 28. Ruch naturalny ludności	64
Table 28. Vital statistics of population	64
Tablica 29. Typy rozwoju ludnościowego powiatów w latach 2014–2018.....	67
Table 29. Types of population progress in powiats in the years 2014–2018.....	67
Tablica 30. Prognoza ludności w latach 2020–2050.....	68
Table 30. Population projection in the years 2020–2050.....	68
Tablica 31. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku	69
Table 31. Population projection by economic age groups.....	69

Tablica 32. Prognozowane wskaźniki demograficzne	70
Table 32. Projected demographic indices	70
Tablica 33. Migracje wewnętrzne.....	73
Table 33. Internal migration.....	73
Tablica 34. Migracje wewnętrzne według kierunków	75
Table 34. Internal migration by directions.....	75
Tablica 35. Migracje wewnętrzne w 2018 r.....	76
Table 35. Internal migration in 2018.....	76
Tablica 36. Migracje wewnętrzne według wieku w 2018 r.	76
Table 36. Internal migration by age in 2018	76
Tablica 37. Migracje zagraniczne	81
Table 37. International migration	81
Tablica 38. Migracje czasowe.....	82
Table 38. Temporary migration	82

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Średnioroczne tempo ubytku liczby ludności w latach 2014–2018.....	19
Chart 1. Average annual decrease of population in the years 2014–2018.....	19
Wykres 2. Odchylenia względne mediany wieku ludności od przeciętnej w województwie w 2018 r...21	
Chart 2. Relative deviations of median population age from the average in voivodship in 2018.....21	
Wykres 3. Średnioroczne tempo ubytku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2014–2018	23
Chart 3. Average annual decrease of pre-working age population in the years 2014–2018	23
Wykres 4. Przyrost/ubytek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2014–2018 według powiatów	24
Chart 4. Increase/Decrease of pre-working age population in the years 2014–2018 by powiats	24
Wykres 5. Zmiana udziału ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym (2014=100)	26
Chart 5. Change of share of mobility age population in working age population (2014=100)	26
Wykres 6. Odchylenia względne udziału osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym od przeciętnej w województwie w 2018 r.....	27
Chart 6. Relative deviations of the share of mobility age population in working age population from the average in voivodship in 2018	27

Wykres 7. Średnioroczne tempo przyrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2014–2018	27
Chart 7. Average annual increase of post-working age population in the years 2014–2018.....	27
Wykres 8. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego	29
Chart 8. Intergenerational support ratio.....	29
Wykres 9. Odchylenia względne udziału osób w wieku 14 lat i mniej oraz 65 lat i więcej od przeciętnych w województwie w 2018 r.	30
Chart 9. Relative deviations of the share of population aged under 15 and 65 and more from the average in voivodship in 2018	30
Wykres 10. Zróżnicowanie powiatów pod względem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2018 r.....	31
Chart 10. Diversity of powiats in terms of the share of persons of pre-working age and persons of post-working age in total population in 2018.....	31
Wykres 11. Wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2014–2018	32
Chart 11. Increase of population at non-working age per 100 persons at working age in the years 2014–2018	32
Wykres 12. Średnioroczne tempo zmian liczby małżeństw w latach 2014–2018.....	33
Chart 12. Average annual change of marriages in the years 2014–2018.....	33
Wykres 13. Nowożeńcy na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej w 2018 r.....	37
Chart 13. Bridegrooms and brides per 1000 population aged 15 and more in 2018	37
Wykres 14. Różnica między liczbą zawartych i rozwiązanych małżeństw	40
Chart 14. Difference between number of contracted and dissolved marriages.....	40
Wykres 15. Średnioroczne tempo zmian liczby separacji w latach 2014–2018.....	41
Chart 15. Average annual change of separations in the years 2014–2018.....	41
Wykres 16. Separacje według wieku i płci w momencie orzeczenia separacji w 2018 r.	42
Chart 16. Separations by sex and age in the moment of judicial decision in 2018	42
Wykres 17. Średnioroczne tempo zmian liczby rozwodów w latach 2014–2018	43
Chart 17. Average annual change of divorces in the years 2014–2018	43
Wykres 18. Rozwody orzeczone prawomocnie na 1000 zawartych małżeństw	45
Chart 18. Divorces per 1000 marriages.....	45
Wykres 19. Rozwody według liczby małoletnich dzieci	45
Chart 19. Divorces by number of underage children	45
Wykres 20. Średnioroczne tempo zmian liczby urodzeń żywych w latach 2014–2018.....	46
Chart 20. Average annual change of live births in the years 2014–2018	46
Wykres 21. Zmiana (+/-) wieku środkowego matek według poziomu wykształcenia matki.....	49
Chart 21. Change (+/-) in median age of mothers by education level of mother	49
Wykres 22. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15–49.....	50
Chart 22. Live births per 1000 women aged 15–49.....	50

Wykres 23. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 według wieku matki	51
Chart 23. Live births per 1000 women aged 15–49 by mother age	51
Wykres 24. Zróżnicowanie powiatów pod względem zmiany liczby urodzeń żywych oraz liczby matek w grupie wieku 20–39 lat w latach 2014–2018	52
Chart 24. Diversity of powiats by change in number of live births and mothers aged 20–39 in the years 2014–2018	52
Wykres 25. Współczynnik dzietności.....	53
Chart 25. Total fertility rate.....	53
Wykres 26. Średnioroczne tempo zmian liczby zgonów w latach 2014–2018	54
Chart 26. Average annual change of deaths in the years 2014–2018.....	54
Wykres 27. Współczynnik zgonów ludności w wieku do 65 lat w 2018 r.....	56
Chart 27. Death rate of population aged under 65 in 2018	56
Wykres 28. Struktura zgonów według przyczyn w 2017 r.....	59
Chart 28. Structure of deaths by causes in 2017	59
Wykres 29. Współczynnik dynamiki demograficznej.....	63
Chart 29. Demographic dynamics rate	63
Wykres 30. Współczynnik dynamiki demograficznej według płci.....	63
Chart 30. Demographic dynamics rate by sex.....	63
Wykres 31. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w 2018 r.....	66
Chart 31. Demographic typology of powiats according to Webb's method in 2018.....	66
Wykres 32. Prognozowany ubytek liczby ludności (2020=100)	67
Chart 32. Projected decrease of population	67
Wykres 33. Piramida wieku ludności	68
Chart 33. Population age pyramid.....	68
Wykres 34. Prognoza zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2020–2050	70
Chart 34. Projected changes (+/-) in population by economic age groups in the years 2020–2050.....	70
Wykres 35. Prognoza zmiany liczby ludności według płci w latach 2020–2050	71
Chart 35. Projected changes (+/-) in population by sex in the years 2020–2050.....	71
Wykres 36. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	74
Chart 36. Net internal migration per 1000 population	74
Wykres 37. Saldo migracji wewnętrznych na 10 tys. ludności według ekonomicznych grup wieku	77
Chart 37. Net internal migration per 10 thousand population by economic age groups	77
Wykres 38. Łączne międzywojewódzkie ubytki migracyjne ludności w wieku mobilnym w latach 2014–2018	78
Chart 38. Total intervoivodship migration decrease of mobility age population in the years 2014–2018.....	78
Wykres 39. Średnioroczne tempo zmian ubytków międzywojewódzkich w latach 2014–2018.....	78
Chart 39. Average annual change of intervoivodship migration decrease in the years 2014–2018.....	78

Wykres 40. Zróżnicowanie powiatów pod względem napływu i odpływu migracyjnego na 1000 ludności w 2018 r.	80
Chart 40. Diversity of powiats in migration inflow and outflow per 1000 population in 2018	80
Wykres 41. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	81
Chart 41. Net international migration per 1000 population	81
Wykres 42. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności	83
Chart 42. Temporary net migration per 1000 population.....	83
Wykres 43. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności według powiatów w 2018	84
Chart 43. Temporary net migration by powiats per 1000 population in 2018.....	84

Spis map

List od maps

Mapa 1. Ludność według powiatów w 2018 r.....	20
Map 1. Population by powiats in 2018	20
Mapa 2. Małżeństwa	35
Map 2. Marriages	35
Mapa 3. Rozwody	44
Map 3. Divorces	44
Mapa 4. Urodzenia żywe	48
Map 4. Births live	48
Mapa 5. Zgony	55
Map 5. Deaths	55
Mapa 6. Współczynnik zgonów niemowląt w 2018 r.	58
Map 6. Infant mortality rate in 2018.....	58
Mapa 7. Współczynnik zgonów na nowotwory w 2017 r.....	61
Map 7. Death rate by neoplasms in 2017	61
Mapa 8. Przyrost naturalny ludności	65
Map 8. Natural increase.....	65
Mapa 9. Prognoza ludności	72
Map 9. Population projection	72

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol		Opis Description
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero:	(0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Znak	x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
„W tym” „Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviations	Znaczenie Meaning
r.	rok
cd.	ciąg dalszy
dok.	dokończenie
m.	miasto
m-w.	gmina miejsko-wiejska
w.	gmina wiejska

Synteza

W latach 2014–2018 liczba ludności zmniejszała się corocznie, pogłębiał się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa. Ubytki migracyjne, obejmujące w większości młodą część populacji pozostawały na wysokim poziomie. Tendencje te, ze zmiennym natężeniem, obserwowane były prawie we wszystkich powiatach województwa.

1. Spadek liczby ludności w analizowanym pięcioleciu wyniósł 1,7% – do 1241,5 tys. osób. Nie zmieniła się podstawowa struktura mieszkańców – odsetek społeczności wsi sięgał 55,4%, a kobiet 51,2%. Poziom urbanizacji zwiększył się o 0,3 p.proc. – do 44,9%.
2. Na przestrzeni lat obserwowano ubytek dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (łącznie o 4,5%). Większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym występuje na terenach wiejskich, o większej dzietności kobiet i tam spadek ich liczby był szybszy – o 5,8% wobec 2,5% w miastach. W efekcie udział tej subpopulacji w ogólnej liczbie ludności obniżył się do 16,6%.
3. Zmniejszyła się także liczebność grupy w wieku produkcyjnym – o 5,0% do poziomu 60,5% populacji. Osoby w wieku mobilnym (18–44 lata) stanowiły nieco większą jej część (62,0%), jednak ich udział w społeczeństwie ogółem, analogicznie z całą grupą, zmalał – do 37,5%.
4. Procesy starzenia demograficznego ludności znalazły odbicie w rosnącej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym – w ciągu pięciu lat o 10,7% do 23,0% ogółu. Większe natężenie zmian obserwowano na terenach miejskich na których ponad dwukrotnie szybciej niż na wsi przybywało roczników najstarszych (14,9% wobec 6,8%) i na koniec okresu stanowili oni 50,2% zbiorowości.
5. Nastąpiło dalsze pogorszenie wskaźników obciążenia demograficznego. W 2018 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 65 osób w wieku nieprodukcyjnym, w tym 38 – w wieku poprodukcyjnym.
6. Dynamicznie rosła relacja pokoleniowa osób najstarszych do 100 najmłodszych. W 2018 wskaźnik starości wyniósł 138.
7. Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego były podejmowane w coraz późniejszym wieku – mediana wieku nowożeńców wzrosła wśród mężczyzn do 30,4 lat w miastach oraz 28,3 lat na wsi, natomiast wśród kobiet odpowiednio: do 28,1 i 26,2 lat. Dynamikę liczby małżeństw wyraźnie różnicowało miejsce zamieszkania – łącznie w pięcioleciu zawarto ich mniej o 0,5% w miastach i o 3,8% na obszarach wiejskich.
8. Liczba rozwodów zmniejszyła się w stosunku do 2014 r. o 15,8% w miastach i o 0,1% na obszarach wiejskich. Trzeba jednak zaznaczyć, że bieżącą skalę zjawiska porównano do roku, w którym odnotowano jego wysoki poziom. Notowane od 2015 r. roczne zmiany nie wykazywały już tak mocnych wahań. Większość rozwodów była orzekana w miastach – 57,8%. Nie zmieniła się przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 rozwiedzione małżeństwo posiadające dzieci – 1,4. Głównymi przyczynami rozpadu małżeństw były: niedochowanie wierności małżeńskiej (30,5%) i nadużywanie alkoholu (26,8%).
9. Po dwuletnim wzroście, w 2018 r. ponownie odnotowano spadek liczby urodzeń żywych – do poziomu niższego niż w 2014 r. o 0,3%. Współczynnik dzietności kobiet, pomimo pewnego wzrostu, ukształtował się prawie najniżej w kraju (1,262) i obrazował niekorzystną sytuację demograficzną – zastępowalność pokoleń matek przez córki w 60,7%.
10. W 2018 r. zanotowano o 7,3% więcej zgonów niż przed czterema laty. Zmniejszeniu uległ ogólny poziom nadumieralności mężczyzn, przy czym udział zgonów mężczyzn na terenie miast pozostawał niższy niż na wsi (51,8% wobec 52,7%). Zgony niemowląt (tj. dzieci poniżej 1 roku życia) występowały nieregularnie w kolejnych latach, jednak tendencja ogólna tych przypadków była spadkowa. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych zwiększył się do 3,8.
11. Dynamika demograficzna pozostająca od lat jedną z najniższych w kraju, w 2018 r. uplasowała woje-

wództwo na przedostatnim miejscu – 0,733. Tym samym utrzymała się mocna tendencja spadkowa przyrostu naturalnego ludności – na poziomie minus 3,1‰ wobec minus 2,3‰ w 2014 r. Proces depopulacji mocniej dotykał społeczności miejskie – minus 3,5‰ wobec minus 2,9‰ na terenach wiejskich.

12. Nastąpiło kolejne nasilenie ruchu wędrownego, a ubytki migracyjne pozostały wysokie – saldo ogółem migracji wewnętrznej zwiększyło się do minus 2,1‰. Korzystniej przedstawiała się sytuacja na obszarach wiejskich, na których straty osiągnęły minus 0,3‰ wobec minus 4,3‰ w miastach. Przewagę emigracji odnotowano w obu populacjach płci, przy czym w stosunku do 2014 r. saldo wzrosło w przypadku mężczyzn w skali ponad pięciokrotnie większej niż wśród kobiet – odpowiednio do 1,2 tys. i 1,5 tys. osób. Świętokrzyskie nadal cechuje duży udział przemieszczeń wewnątrz województwa. W 2018 r. napływ wewnątrzwojewódzki stanowił ponad 74% ogółu napływu, a odpływ przeszło 60% ogółu odpływu.
13. Prognoza ludności na lata 2020–2050 zakłada w Świętokrzyskiem większe, niż przeciętnie w kraju, nasilenie niekorzystnych tendencji demograficznych. Ich kumulacja doprowadzi do znacznej depopulacji regionu i wyraźnego osłabienia jego potencjału ludnościowego. Głównym czynnikiem będzie narastający spadek liczby urodzeń (do 37% w stosunku do 2020 r.), który spowoduje ubytek ludności dwukrotnie wyższy niż w kraju – o 20%, przy czym o 31% w miastach, a o 12% na wsi. Wyraźnemu pogorszeniu ulegną struktury wieku mieszkańców i staniemy się jednym z najstarszych, w sensie demograficznym, regionów. Wiek środkowy w miastach osiągnie 61,5 lat (najwyższy w kraju), a na terenach wiejskich – 56,0 lat (14. miejsce).

Executive summary

In the years 2014–2018 population of Świętokrzyskie Voivodship decreased annually, the ageing process of the society deepened. Migration loss which includes mainly younger part of the population remained at the high level. These tendencies with various intensity were observed in almost all powiats of the voivodship.

1. The drop of population in the five year time amounted to 1.7% – to 1241.5 thous. persons. The structure of population did not change – the share of rural area population reached 55.4%, and women 51.2%. The urbanization level increased by 0.3% – to 44.9%.
2. During these years the decrease of children and youth aged 0–17 was observed – by 4.5%. The bigger share of pre-working population is in rural areas with higher fertility rate of women and the decrease in their number is faster there – by 5.8% compared to 2.5% in urban areas. As a result the share of this subpopulation in total population decreased to 16.6%.
3. Working age group decreased – by 5.0% to 60.5% of the total population. Persons at the mobility age (18–24 years) amounted to slightly bigger share (62.0%). However, their share in the society was going down together with whole group – to 37.5%.
4. The ageing process of the population was reflected by the growing number of persons at post-working age – within five year time by 10.7% to 23.0% of total population. The bigger intensity of changes was observed in urban areas in which the oldest age group was growing twice as fast as in rural areas (14.9% compared to 6.8%) and at the end of the period amounted to 50.2% of the population.
5. The indices of demographic burden worsened further. In 2018 there were 65 persons at non-working age per 100 persons at working age, of which 38 – in post-working age.
6. The generational relation of oldest persons to 100 youngest (ageing index) grew dynamically – to 138 persons.
7. Decisions concerning contracting marriages were made at later age – the median of newlyweds increased among men to 30.4 years in urban areas and 28.3 in rural areas, whereas among women to 28.1 and 26.2 respectively. The dynamics of the number of marriages was diversified significantly by place of residence – within five year time there was 0.5% drop in urban areas and 3.8% in rural areas.
8. The number of divorces dropped by 15.8% in urban and 0.1% in rural areas in comparison to 2014. However, it should be noted that the current scale of this phenomenon was compared to the year in which its high level was observed. Since 2015 the annual fluctuations were not as big. The majority of divorces was in urban areas – 57.8%. The average number of children per 1 divorced marriage possessing children did not change – 1.4. The main reasons of marriage dissolution were: marriage unfaithfulness (30.5%) and alcohol abuse (26.8%).
9. After two years of growth, in 2018 the decrease in live births was noted again – to the level lower than in 2014 by 0.3%. The fertility rate of women, despite some growth, was almost at the lowest level in Poland (1.262) and illustrated unfavourable demographic situation – generation replacement of mothers by daughters in 60.7%.
10. In 2018 the number of deaths was more than 7.3% higher than four years earlier. The excess mortality rate of males decreased but the share of male deaths in the urban areas remained lower than in rural areas (51.8% versus 52.7%). Infant deaths (i.e. children under 1 year of age) occurred irregularly in the consecutive years. However, the general tendency of these cases was downward. Ratio showing number of infant deaths per 1000 live births increased to 3.8.
11. Demographic dynamics remaining one of the lowest in Poland for many years placed voivodship

in the second last position with 0.733 ratio. That's why the strong downward tendency of natural increase was maintained – at the minus 3.1‰ level versus minus 2.3‰ in 2014. Depopulation process stronger affected urban societies – minus 3.5‰ versus 2.9‰ in rural areas.

12. Migration intensified once again and net migration losses remained high – total net internal migration increased to minus 2.1‰. The situation in the rural areas where was more favourable and losses there reached minus 0.3‰ versus minus 4.3‰ in the urban areas. Bigger emigration than immigration was noted for both sexes. In comparison to 2014 net migration for males increased five times more than for females – to 1.2 thous. and 1.5 thous. respectively. Świętokrzyskie is characterized by high share of migration inside voivodship. In 2017 intravoivodship inflow amounted to more than 74% of total inflow and outflow more than 60% of total outflow.
13. Population projection for the years 2020–2050 assumes escalation of unfavourable demographic tendencies in Świętokrzyskie higher than the average in Poland. Their accumulation will lead to significant depopulation of the region and weakening of its population potential. The main factor will be drop in number of births (ultimately, up to 37% in comparison to 2020) which will result in the decrease in population twice as big as in Poland – by 20%, of which by 31% in urban areas and 12% in rural areas. The age structure of the inhabitants will worsen significantly and we will be one of the oldest regions in the demographic sense. The median age in urban areas will reach 61.5 years (highest in the country) and in rural areas 56.0 years (14th place).

Ludność Population

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego pozostaje trudna. Kumulacja niekorzystnych procesów notowanych od lat, powoduje ich przyspieszenie i wyraźne osłabienie potencjału demograficznego województwa na tle pozostałych. Liczba ludności zmniejsza się corocznie, pogłębia się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa poprzez ciągły spadek udziału osób młodych, a tym samym pogorszeniu ulega struktura wiekowa mieszkańców. Tendencje te, ze zmiennym natężeniem, obserwowane są prawie we wszystkich powiatach województwa.

Stan ludności Population size

Województwo świętokrzyskie położone w środkowej części Polski, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, zajmuje powierzchnię 11711 km², co stanowi 3,7% terytorium kraju. Na koniec 2018 r. Świętokrzyskie zamieszkiwało, podobnie jak rok wcześniej, 3,2% ogółu ludności Polski. Odsetek ten w bieżącym stuleciu sukcesywnie się zmniejsza – o ok. 0,1 p.proc. na dekadę. W aspekcie obszarowym i ludnościowym województwo należy do najmniejszych. Powierzchniowo mniejsze jest tylko województwo opolskie, a mniej ludności mają województwa: lubuskie, opolskie oraz podlaskie.

W granicach administracyjnych funkcjonuje 13 powiatów ziemskich i 1 miasto na prawach powiatu (m. Kielce) oraz 102 gminy – z tego: 5 miejskich, 66 wiejskich oraz 31 miejsko-wiejskich. W 2018 r. liczba gmin miejsko-wiejskich powiększyła się o 3, w wyniku utworzenia miast: Wiślica (w powiecie buskim), Łagów (w powiecie kieleckim) oraz Radoszyce (w powiecie koneckim). Sieć osadniczą województwa tworzy 36 miast oraz 3492 podstawowych miejscowości wiejskich (wieś i składowe).

Na obszarze województwa, zgodnie z Nomenklaturą Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), utworzone zostały podregiony:

- **kielecki** grupujący powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki oraz miasto na prawach powiatu Kielce,
- **sandomiersko-jędrzejowski**, w skład którego wchodzi powiaty: buski, jędrzejowski, kazimierski, opatowski, pińczowski, sandomierski, staszowski i włoszczowski.

Świętokrzyskie to region przemysłowo-rolniczy. Obserwowany w ostatnich dekadach spadek potencjału gospodarczego warunkujący czynniki społeczno-ekonomiczne wpłynął bezpośrednio na pogorszenie sytuacji demograficznej regionu, tj. stanu i struktury wieku ludności oraz natężenia emigracji. Nadal jednak zauważalny jest podział na część północną, wcześniej silnie uprzemysłowioną oraz południową, w której zawsze dominowały gospodarstwa rolne. Taka struktura gospodarki ma z kolei ścisły związek z koncentracją mieszkańców.

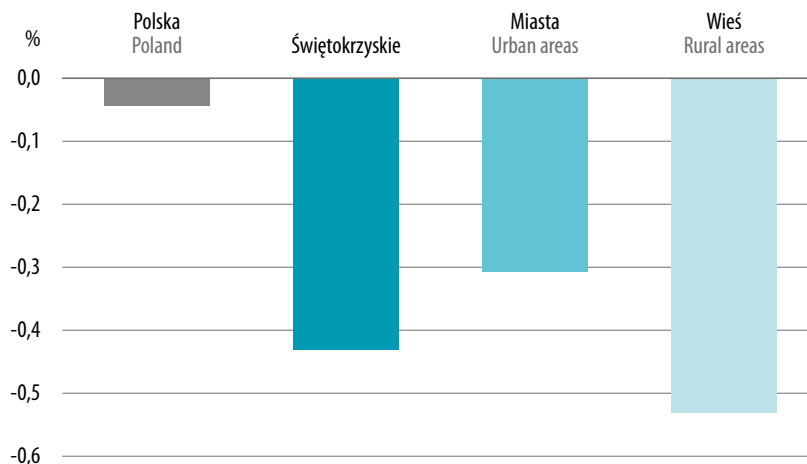
W 2018 r. w województwie świętokrzyskim odnotowano kolejny spadek liczby ludności, przy czym był on nieco większy niż rok wcześniej (0,5% wobec 0,4%). Pomimo pewnych wahań, natężenie ubytków ludnościowych utrzymuje się na wysokim poziomie, zarówno w wyniku strat naturalnych, jak i migracyjnych. Spowodowały one na przestrzeni pięciu lat depopulację o 1,7% (o 21,6 tys. osób). Kształtowała się ona najwyższej w kraju, w którym uległa zmniejszeniu jedynie o 0,2%. Ubytek społeczności miejskich województwa osiągnął 1,2%, natomiast wiejskich 2,1%. Jeszcze do poprzedniego roku większy obserwowano w miastach, ale utworzenie w 2018 r. trzech nowych miast (z łączną liczbą 5,3 tys. mieszkańców) zmieniło dotychczasowe proporcje. Zmniejszenie populacji mężczyzn było nieco wyższe niż kobiet (1,8% wobec 1,6%). Na koniec 2018 r. Świętokrzyskie zamieszkiwało 1241,5 tys. osób.

Porównywalność i interpretację, tak poziomu, jak i zmienności strat w czasie, zapewnia ich przeliczenie na 1000 mieszkańców. Wskaźnik plasuje świętokrzyskie od 2014 r. na ostatnim miejscu wśród województw (łącznie w latach 2014–2018 – minus 17,2‰ wobec minus 1,8‰ w kraju). Skalę ubytków mocno determinuje miejsce zamieszkania, chociaż w efekcie ich corocznego zmniejszenia w miastach przy jednoczesnym wzroście na obszarach wiejskich, granica powoli się zacierała (łącznie minus 12,4‰ w miastach oraz minus 21,5‰ na wsi). Wykazany w 2018 r. przyrost relacji w miastach i skok ubytków na wsi był efektem zmiany rodzaju trzech gmin wiejskich na miejsko-wiejskie. Z biegiem lat zmniejszeniu ulegały też różnice dynamiki depopulacji mężczyzn i kobiet (łącznie kolejno: minus 18,5‰ i minus 16,0‰).

Tablica 1. Ludność
Stan w dniu 31 grudnia
Table 1. Population
As of 31st December

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	1263176	616670	646506	563842	267964	295878	699334	348706	350628
2015	1257179	613217	643962	561219	266396	294823	695960	346821	349139
2016	1252900	610944	641956	558422	264913	293509	694478	346031	348447
2017	1247732	608515	639217	556176	263867	292309	691556	344648	346908
2018	1241546	605341	636205	556952	264028	292924	684594	341313	343281
w odsetkach in percent									
2014	100,0	100,0	100,0	44,6	43,5	45,8	55,4	56,5	54,2
2015	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,8	55,4	56,6	54,2
2016	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,7	55,4	56,6	54,3
2017	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,7	55,4	56,6	54,3
2018	100,0	100,0	100,0	44,9	43,6	46,0	55,1	56,4	54,0
przyrost / ubytek liczby ludności na 1000 mieszkańców increase / decrease of population per 1000 inhabitants									
2014	-4,0	-4,1	-3,9	-7,0	-7,6	-6,4	-1,6	-1,4	-1,7
2015	-4,8	-5,6	-3,9	-4,7	-5,9	-3,6	-4,8	-5,4	-4,3
2016	-3,4	-3,7	-3,1	-5,0	-5,6	-4,5	-2,1	-2,3	-2,0
2017	-4,1	-4,0	-4,3	-4,0	-3,9	-4,1	-4,2	-4,0	-4,4
2018	-5,0	-5,2	-4,7	1,4	0,6	2,1	-10,2	-9,8	-10,6

Wykres 1. Średnioroczne tempo ubytku liczby ludności w latach 2014–2018
 Chart 1. Average annual decrease of population in the years 2014–2018

Poziom urbanizacji w województwie świętokrzyskim wyraźnie odbiega od średniej krajowej i do 2014 r. corocznie ulegał niewielkiemu zmniejszeniu, co pozostawało zgodne z ogólnopolską tendencją przemieszczania się ludności z większych ośrodków miejskich poza ich obrzeża. W ostatnich latach w Świętokrzyskiem proces ten wyraźnie osłabł i odsetek mieszkańców miast pozostawał stabilny, po czym w ostatnim roku (w wyniku zmian administracyjnych) podniósł się do 44,9% wobec 60,1% w kraju. Miasto Kielce będące stolicą województwa, stale podlegające wyludnianiu, zamieszkiwało w 2018 r. 195,8 tys. osób, stanowiąc 15,8% ogółu ludności. Pozostałe, znaczące ośrodki miejskie skupiały odpowiednio: Ostrowiec Świętokrzyski – 5,6% ogółu ludności, Starachowice – 3,9%, Skarżysko-Kamienna – 3,7% i Sandomierz – 1,9%. W 2 największych miastach, liczących powyżej 50 tys. ludności, zamieszkiwało łącznie 264,8 tys. osób, tj. 21,3% mieszkańców świętokrzyskiego. Niski udział ośrodków miejskich cechował podregion sandomiersko-jędrzejowski, w tym szczególnie powiaty: buski, kazimierski, opatowski oraz włoszczowski

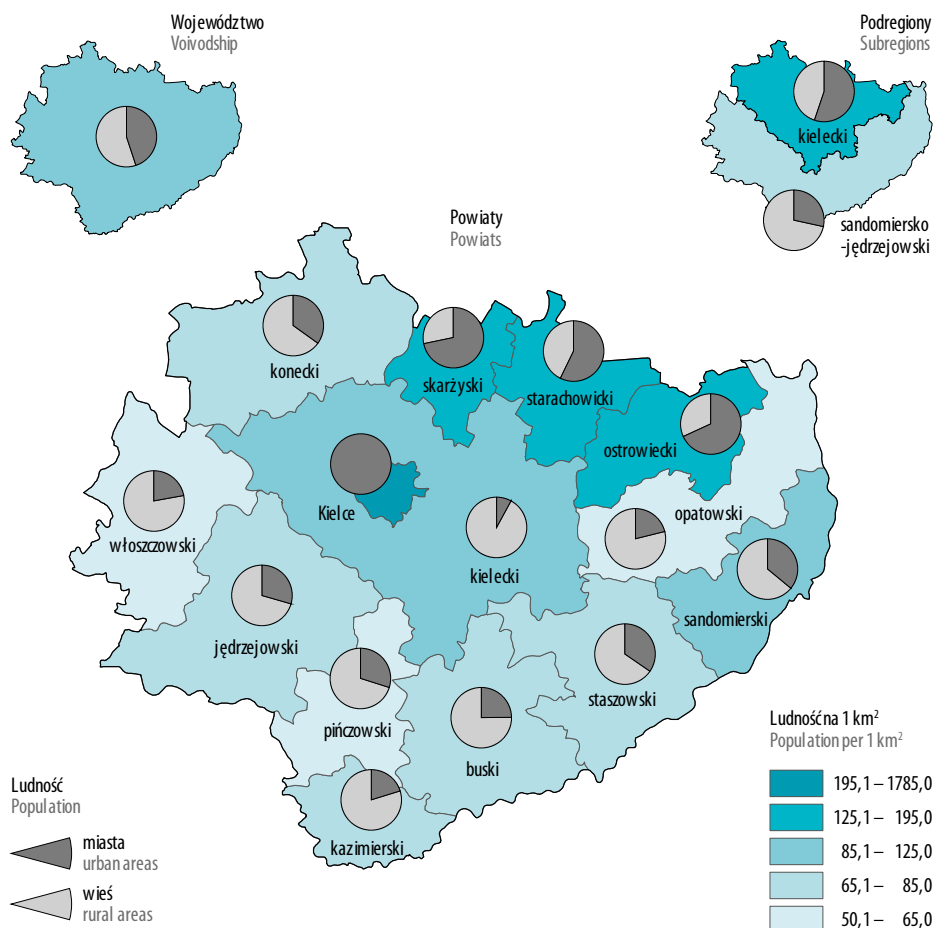
Ludność na terenie województwa nie jest rozmieszczona równomiernie, o czym przesądzają zarówno warunki przyrodniczo-geograficzne, jak i społeczno-gospodarcze. Świętokrzyskie jest jednym ze słabiej zaludnionych województw w kraju. Na 1 km² powierzchni ogólnej województwa w 2018 r. przypadało 106 osób (w kraju 123 osoby), podczas gdy 4 lata wcześniej – 108. Wskaźnik ten charakteryzował się jednak znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. Podregion kielecki, grupujący centralne i północne obszary przemysłowione, był ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż podregion sandomiersko-jędrzejowski, który obejmuje rolnicze południe województwa (odpowiednio 152 osoby/1 km² wobec 72). Do wysokiego poziomu w podregionie kieleckim przyczyniło się m.in. m. Kielce, w którym wskaźnik wyniósł 1785 osób/1 km² (w 2014 r. – 1814 osób/1 km²). Powiatami ziemskimi o dużej gęstości zaludnienia były: skarżyski (189 osób/1 km²), ostrowiecki (179) oraz starachowicki (173). Z kolei najmniejsze zagęszczenie wystąpiło w powiatach: włoszczowskim (50 osób/ 1 km²), opatowskim (58) i pińczowskim (64).

Mapa 1. Ludność według powiatów w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 1. Population by powiats in 2018

As of 31st December

Podobnie, jak w całym kraju, ludność świętokrzyskiego starzeje się z każdym rokiem. Mediana wieku ludności, tzw. wiek środkowy, podniósł się w 2018 r. do 42,2 lat, przy czym dla mężczyzn wyniósł 40,5 lat (w kraju – 39,3), a dla kobiet 44,1 (w kraju – 42,6). Społeczność miast była starsza niż wsi – 44,0 lat wobec 40,7 lat.

Tablica 2. Mediana wieku ludności według płci

Table 2. Median population age by sex

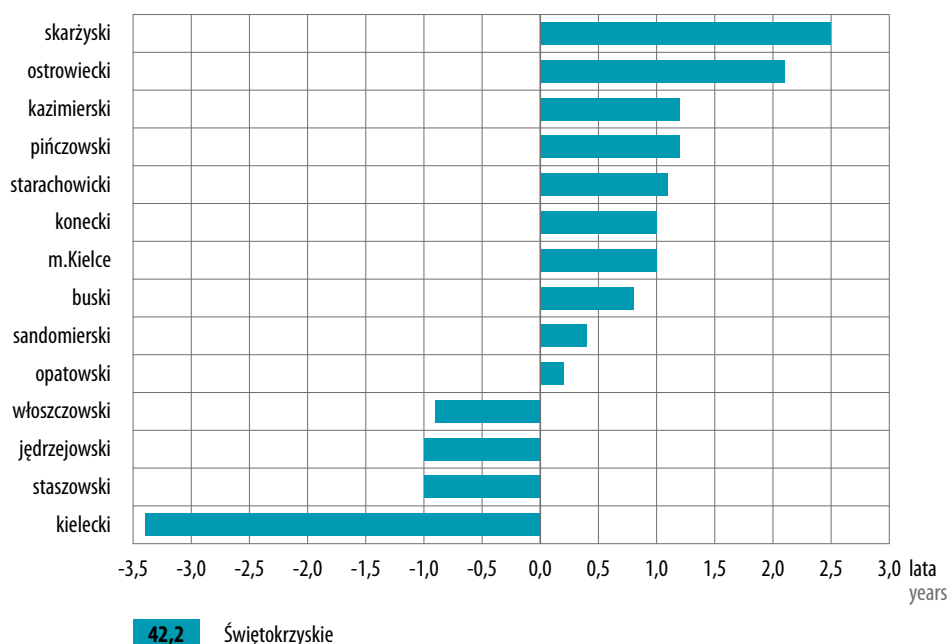
Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
2014	40,6	38,8	42,7	42,4	39,8	45,4	39,3	38,0	40,7
2015	41,0	39,2	43,1	42,9	40,3	45,8	39,6	38,4	41,0
2016	41,4	39,7	43,4	43,2	40,7	46,1	40,0	38,8	41,3
2017	41,8	40,1	43,8	43,6	41,2	46,5	40,4	39,2	41,7
2018	42,2	40,5	44,1	44,0	41,6	46,8	40,7	39,5	42,1

W ujęciu terytorialnym demograficzne starzenie się mieszkańców przebiegało z różną dynamiką. Wysoką stymulowała przede wszystkim niska aktywność gospodarcza związana z brakiem perspektyw na przyszłość. W takiej sytuacji znalazły się powiaty dawniej przemysłowe, obecnie przechodzące regres: skarżyski, ostrowiecki i starachowicki. Innym przyczynkiem pozostawało słabe zaludnienie obszarów rolniczych, jak w powiatach: pińczowskim, kazimierskim i koneckim. Najniższa mediana (38,8 lata w 2018 r.) cechowała powiat kielecki, otaczający stolicę regionu.

Wykres 2. Odchylenia względne mediany wieku ludności od przeciętnej w województwie w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Relative deviations of median population age from the average in voivodship in 2018
As of 31st December

Struktura ludności Structure of population

O strukturze danej populacji według płci i wieku decyduje kształtowanie się trendów w zakresie płodności i umieralności, a podstawowymi czynnikami określającymi tę strukturę są udział mężczyzn i kobiet w ogólnej liczbie ludności oraz współczynnik feminizacji.

Struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. Podobnie, jak w latach poprzednich, nieznaną większość mieszkańców świętokrzyskiego stanowiły kobiety, których udział kształtował się na poziomie 51,2%, przy czym ich przewaga występowała głównie w miastach (52,6% wobec 50,1% na obszarach wiejskich). Dla miasta Kielce wskaźnik ten w badanym roku osiągnął wartość 53,1% (w 2014 r. – 53,0%). Województwo świętokrzyskie plasuje się w grupie 5 najslabiej sfeminizowanych obszarów w Polsce. W 2018 r. na 100 mężczyzn przypadało 105 kobiet (w kraju – 107), przy czym słabiej sfeminizowany był podregion sandomiersko-jędrzejowski (103) niż kielecki (107). Najwyższy współczynnik odnotowano w Kielcach (113), najniższy natomiast w powiatach: włoszczowskim (100) oraz kieleckim i opatowskim (po 101). Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, wyraźniejsza była w miastach, gdzie wskaźnik osiągnął

wartość 111 wobec 101 na wsi. Ponadto w miastach przewaga rozpoczynała się już w grupie wieku 45–49 lat, podczas gdy na wsi widoczna była od przedziału 65 i więcej lat. Przewaga liczebna pań wzrastała wraz z wiekiem. Wśród młodszych roczników obserwuje się wyraźną nadwyżkę płci męskiej – w przedziale wieku od 0 do 44 lat na 100 mężczyzn w Świętokrzyskiem przypadały średnio 94 kobiety. Jest to wynikiem znanej powszechnie prawidłowości demograficznej, że rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek. Wyższa umieralność chłopców niż dziewcząt sprawia, że przewaga liczebna chłopców – w miarę dochodzenia do coraz starszych grup wieku – stopniowo maleje, aż liczniejszą populacją stają się kobiety. Już w grupie wieku 45–79 lat było ich 111, a powyżej 80 lat – ponad dwukrotnie więcej niż panów (226). Tendencje te nie uległy zmianom na przestrzeni ostatnich lat.

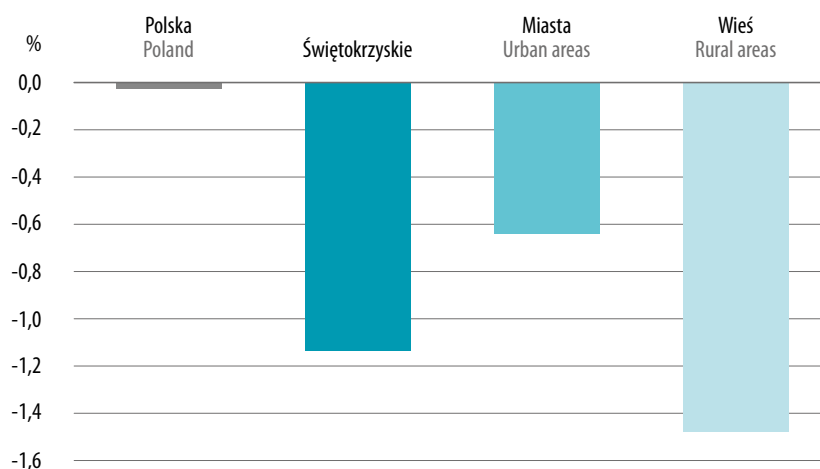
Tablica 3. Współczynnik feminizacji według grup wieku
Table 3. Femininity ratio by age groups

Grupy wieku Age groups	2014			2018		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Ogółem Total	105	110	101	105	111	101
0–17 lat	95	94	95	95	95	95
18–19	97	99	95	95	94	95
20–24	95	96	94	96	96	97
25–29	92	95	90	94	97	92
30–34	93	97	90	92	95	90
35–39	93	95	91	94	97	91
40–44	95	99	92	93	97	90
45–49	97	106	91	97	101	94
50–54	100	114	89	100	111	92
55–59	102	118	89	103	118	93
60–64	110	126	97	108	124	94
65 i więcej and more	157	156	158	150	154	147

Przemiany związane ze strukturą wieku populacji są istotnym elementem procesów ludnościowych. Struktura ta stanowi bowiem wypadkową uwarunkowań demograficznych i gospodarczych regionu, oddziałujących bezpośrednio na ruch naturalny i migracje ludności. Kumulacja niekorzystnych czynników w Świętokrzyskiem spowodowała przyspieszenie w stosunku do innych województw procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa. W 2018 r. nastąpił dalszy spadek odsetka dzieci i młodzieży przy jednoczesnym wzroście liczby osób najstarszych.

Z punktu widzenia wpływu sytuacji demograficznej na rynek pracy szczególne znaczenie mają osoby w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat), stanowiące przyszłościowy potencjał demograficzny, tj. źródło przewidywanych zasobów pracy. W stosunku do stanu na koniec 2014 r. ich liczebność zmniejszyła się o 4,5% (w kraju – o 0,1%). Proces ten postępował wolniej na terenach miejskich, na których w roku ostatnim nawet przybyło najmłodszych. Łącznie w badanym okresie ubytek osiągnął 2,5% w miastach i 5,8% na wsi (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - minus 26,1 w miastach, wobec minus 61,5 na wsi). Udział przedprodukcyjnej grupy wieku w ogólnej liczbie ludności obniżył się na przestrzeni pięciu lat z 17,0% do 16,6% i (poza województwem opolskim) był najniższy w kraju (w Polsce spadł do 18,1%).

Wykres 3. Średnioroczne tempo ubytku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2014–2018
Chart 3. Average annual decrease of pre-working age population in the years 2014–2018

Tablica 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym

Stan w dniu 31 grudnia
 Table 4. Pre-working age population
 As of 31st December

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				Kobiety Females	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Kobiety Females	Mężczyźni Males	Kobiety Females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	215210	110496	104714	87275	45013	42262	127935	65483	62452
2015	211695	108712	102983	86028	44309	41719	125667	64403	61264
2016	209086	107248	101838	85297	43913	41384	123789	63335	60454
2017	207297	106317	100980	84815	43675	41140	122482	62642	59840
2018	205584	105474	100110	85059	43726	41333	120525	61748	58777
w odsetkach in percent									
2014	100,0	100,0	100,0	40,6	40,7	40,4	59,4	59,3	59,6
2015	100,0	100,0	100,0	40,6	40,8	40,5	59,4	59,2	59,5
2016	100,0	100,0	100,0	40,8	40,9	40,6	59,2	59,1	59,4
2017	100,0	100,0	100,0	40,9	41,1	40,7	59,1	58,9	59,3
2018	100,0	100,0	100,0	41,4	41,5	41,3	58,6	58,5	58,7

Najliczniejsze subpopulacje wśród osób do 17 roku życia stanowili 9 i 10-latkowie (po 6,3% wobec odpowiednio 5,3% i 5,1% w 2014 r.), a najmniejszą dzieci od 1 do 4 lat (5,1– 5,3% wobec rosnącego udziału z wiekiem od 4,9% do 5,7% w 2014 r.). Najmłodsze dzieci w wieku 0–6 lat stanowiły w 2018 r. 36,6% omawianej grupy i 6,1% ogółu społeczeństwa (cztery lata wcześniej kolejno: 38,3% i 6,5%). W miastach odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 15,3% (w 2014 r. – 15,5%), podczas gdy na wsi – 17,6% (w 2014 r. – 18,3%).

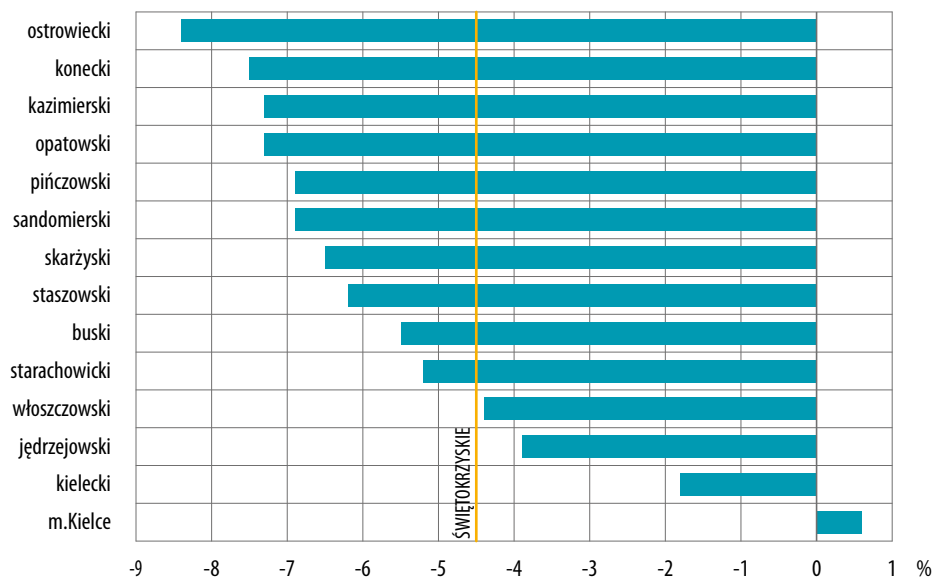
Tablica 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Structure of pre-working age population in 2018

As of 31st December

Grupy wieku Age groups	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
0–6 lat	75154	38553	36601	31604	16186	15418	43550	22367	21183
7–12	73313	37692	35621	30337	15634	14703	42976	22058	20918
13–15	33676	17108	16568	13605	7007	6598	20071	10101	9970
16–17 lat	23441	12121	11320	9513	4899	4614	13928	7222	6706
w odsetkach in percent									
0–6 lat	100,0	100,0	100,0	42,1	42,0	42,1	57,9	58,0	57,9
7–12	100,0	100,0	100,0	41,4	41,5	41,3	58,6	58,5	58,7
13–15	100,0	100,0	100,0	40,4	41,0	39,8	59,6	59,0	60,2
16–17 lat	100,0	100,0	100,0	40,6	40,4	40,8	59,4	59,6	59,2

Wykres 4. Przyrost/ubytek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2014–2018 według powiatów**Chart 4. Increase/Decrease of pre-working age population in the years 2014–2018 by powiats**

Rozpiętość poziomu zmian roczników przedprodukcyjnych w powiatach była wysoka – od ubytku o 8,4% do wzrostu o 0,6%. Największe straty odnotowano tradycyjnie, w powiatach słabo zaludnionych, o charakterze rolniczym (kazimierskim, koneckim, opatowskim i pińczowskim), ale także w podupadłych gospodarczo (ostrowieckim i sandomierskim).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, drugą istotną, obok najmłodszych, jest populacja ludności w wieku aktywności zawodowej (kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata) stanowiąca potencjalne zasoby pracy. W relacji do stanu na koniec 2014 r. liczba osób w wieku produkcyjnym uległa ograniczeniu o 5,0% (w Polsce – o 4,0%). Udział tej grupy w ludności ogółem zmniejszył się o 2,1 p.proc. i na koniec 2018 r. wyniósł 60,5% (w kraju – 60,6%).

Tablica 6. Ludność w wieku produkcyjnym

Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Working age population

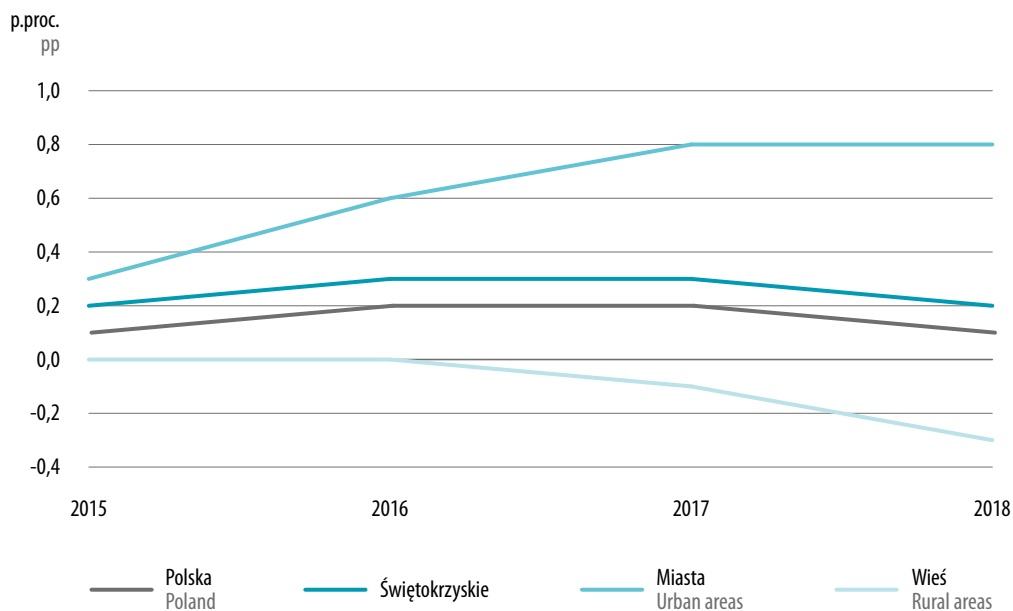
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	790195	424666	365529	351829	184401	167428	438366	240265	198101
2015	780879	420239	360640	345659	181816	163843	435220	238423	196797
2016	771967	416070	355897	339019	178878	160141	432948	237192	195756
2017	761754	411193	350561	332950	176246	156704	428804	234947	193857
2018	750537	405439	345098	328522	174230	154292	422015	231209	190806
wiek mobilny mobility age	465597	240268	225329	200945	102409	98536	264652	137859	126793
wiek niemobilny non-mobility age	284940	165171	119769	127577	71821	55756	157363	93350	64013
w odsetkach in percent									
Ludność ogółem Population	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym w wieku: of which at age:									
produkcyjnym working	60,5	67,0	54,2	59,0	66,0	52,7	61,6	67,7	55,6
mobilnym mobility	37,5	39,7	35,4	36,1	38,8	33,6	38,7	40,4	36,9
niemobilnym non-mobility	23,0	27,3	18,8	22,9	27,2	19,0	23,0	27,4	18,6
Ludność w wieku produkcyjnym: Population at working age:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
mobilnym mobility	62,0	59,3	65,3	61,2	58,8	63,9	62,7	59,6	66,5
niemobilnym non-mobility	38,0	40,7	34,7	38,8	41,2	36,1	37,3	40,4	33,5

W interpretacji podażowej strony rynku pracy wyodrębnia się grupę osób w wieku mobilnym (18–44 lata) ze względu na największą elastyczność i zdolność przystosowania się do zmiennych warunków zapotrzebowania na siłę roboczą, tj.: zmianę stanowiska, miejsca zamieszkania i pracy czy przekwalifikowania się. Zmniejszanie jej odsetka jest zjawiskiem niekorzystnym, świadczącym o „starzeniu się” populacji pracujących, a tym samym ograniczeniu potencjału. Przyczyniają się do tego dwojakiego rodzaju zjawiska w obrębie grupy pracujących – przejście roczników najstarszych na emerytury i słabe zasilenie rocznikami

młodymi. Narastanie tego procesu powoduje z jednej strony zmniejszanie się podaży pracy, a z drugiej - utrudnienia w systemie zabezpieczenia społecznego. We wcześniejszych latach obserwowano, podobnie jak w kraju, wyhamowanie tendencji spadkowej i powolny wzrost udziału osób mobilnych, ale w 2017 r. rozpoczął się regres. W 2018 r. w Świętokrzyskiem osoby w wieku mobilnym stanowiły 62,0% zbiorowości w wieku produkcyjnym wobec 61,9% cztery lata wcześniej (w kraju – 63,1%). Ich odsetek w populacji ogółem województwa sukcesywnie malał, analogicznie z grupą produkcyjną – do poziomu 37,5% (w kraju – do 38,2%).

Wykres 5. Zmiana udziału ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym (2014=100)
Chart 5. Change of share of mobility age population in working age population (2014=100)

Udział osób w wieku mobilnym wśród osób w wieku produkcyjnym w poszczególnych powiatach oscylował w 2018 r. między 63,91% w powiecie kieleckim a 60,0% w skarżyskim. W grupie poniżej przeciętnej w województwie znalazło się aż 9 powiatów, co w przyszłości oznacza dla nich szybsze zasilenie grup wiekowo najstarszych.

Osoby w wieku niemobilnym (45–64 lata – mężczyźni i 45–59 lat – kobiety) grupowały 38,0% ludności w wieku produkcyjnym oraz 23,0% wszystkich mieszkańców świętokrzyskiego (wobec 38,1% i 23,9% przed czterema laty).

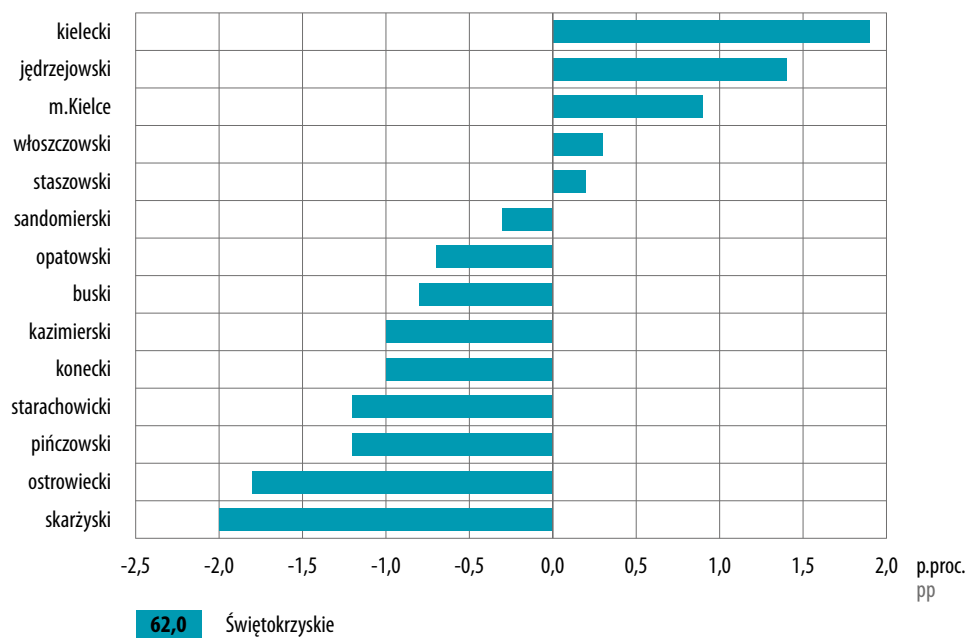
Wyrazem procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa jest rosnący odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na przestrzeni lat 2014–2018 zwiększył się o 2,6 p.proc. do 23,0% i pozostał wyższy niż średniokrajowy – 21,4% (większy notowano tylko w województwie łódzkim).

Tempo wzrostu liczebności tej grupy utrzymywało się na mniejszym poziomie niż w kraju, co jest prawidłowością w społecznościach starszych względem młodszych – łączny przyrost osiągnął 10,7% wobec 12,3% w kraju. Większe natężenie zmian obserwowano na terenach miejskich. Osób w wieku poprodukcyjnym przybywało w nich prawie dwukrotnie szybciej niż na wsi (14,9% wobec 6,8%), a tym samym wzrastał ich udział w ogólnej zbiorowości najstarszych – w ciągu 5 lat o 1,8 p.proc. do 50,2%.

Dodatkowo przyspieszenie to w zależności od miejsca zamieszkania mocno różnicowała płeć. W miastach, najstarszych mężczyzn przybywało prawie 1,5-krotnie szybciej niż na wsi (19,5% wobec 12,6%), natomiast kobiet – przeszło 3-krotnie (12,9% wobec 4,0%).

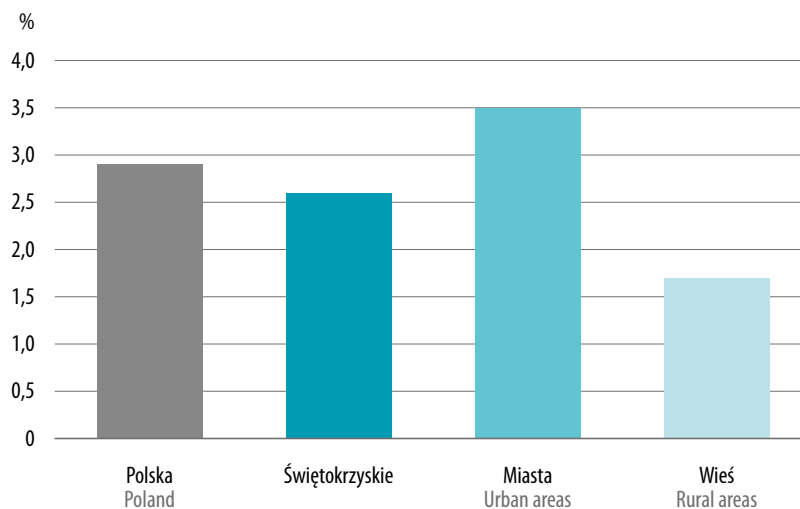
Wykres 6. Odchylenia względne udziału osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym od przeciętnej w województwie w 2018 r.

Chart 6. Relative deviations of the share of mobility age population in working age population from the average in voivodship in 2018

Wykres 7. Średnioroczne tempo przyrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2014–2018

Chart 7. Average annual increase of post-working age population in the years 2014–2018

Tablica 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym

Stan w dniu 31 grudnia

Table 7. Post-working age population

As of 31st December

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	257771	81508	176263	124738	38550	86188	133033	42958	90075
2015	264605	84266	180339	129532	40271	89261	135073	43995	91078
2016	271847	87626	184221	134106	42122	91984	137741	45504	92237
2017	278681	91005	187676	138411	43946	94465	140270	47059	93211
2018	285425	94428	190997	143371	46072	97299	142054	48356	93698
w odsetkach in percent									
2014	100,0	100,0	100,0	48,4	47,3	48,9	51,6	52,7	51,1
2015	100,0	100,0	100,0	49,0	47,8	49,5	51,0	52,2	50,5
2016	100,0	100,0	100,0	49,3	48,1	49,9	50,7	51,9	50,1
2017	100,0	100,0	100,0	49,7	48,3	50,3	50,3	51,7	49,7
2018	100,0	100,0	100,0	50,2	48,8	50,9	49,8	51,2	49,1
w % ogółu ludności in % of total population									
2014	20,4	13,2	27,3	22,1	14,4	29,1	19,0	12,3	25,7
2015	21,0	13,7	28,0	23,1	15,1	30,3	19,4	12,7	26,1
2016	21,7	14,3	28,7	24,0	15,9	31,3	19,8	13,2	26,5
2017	22,3	15,0	29,4	24,9	16,7	32,3	20,3	13,7	26,9
2018	23,0	15,6	30,0	25,7	17,4	33,2	20,8	14,2	27,3

Poziom zaawansowania i dynamikę procesu starzenia się społeczeństwa prześledzić można również w biologicznych grupach wieku. W obrębie najstarszej (65 lat i więcej), na przełomie pięciu lat wyraźnie zaznaczały się różnice dynamiki zmian liczebności jej głównych grup wieku. Najliczniejszą pozostały osoby 65–69 letnie, których przybyło o 21,2%, a odsetek w badanej populacji wyniósł w 2018 r. 34,9%. Jednak najwyższe tempo wzrostu dotyczyło osób nieco starszych, w wieku 70–74 lata (o 34,1% liczebności, 23,8% udziału w grupie), którzy w niedługim czasie zasilą roczniki najstarsze, już obecnie bardzo liczne. Populacja osób co najmniej 85 letnich zwiększyła się o 14,6%, a ich odsetek osiągnął 12,5%. Bezpośrednią tego przyczyną było z jednej strony wydłużenie czasu trwania życia, a z drugiej – wchodzenia do grupy najstarszych licznych generacji urodzonych w latach 1920-1925.

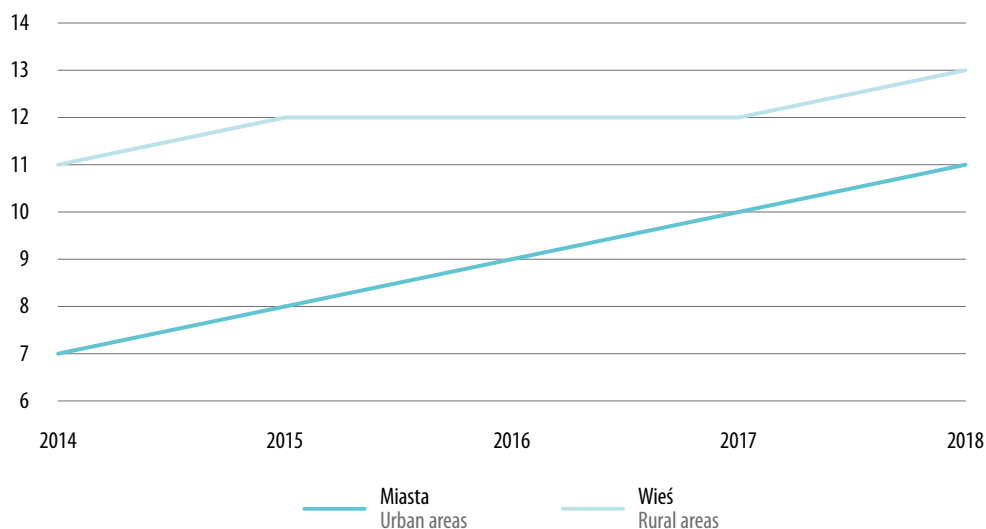
Stąd istotnym aspektem zmian struktury pokoleniowej, związanym z wysokim tempem przyrostu osób w wieku mocno zaawansowanym (tzw. podwójne starzenie), jest określanie zaplecza zapewniającego jej wsparcie i opiekę. Służy temu wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, tj. liczba osób w wieku powyżej 85 lat przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata. Jego poziom wskazywał, że możliwości opieki w ramach rodziny, już i tak niższe niż w kraju, ulegały dalszemu ograniczeniu – w latach 2014–2018 miernik zwiększył się z 9 do 12 (w kraju do 10). Rosnącemu wskaźnikowi wsparcia sprzyjał szybszy niż w kraju spadek zaplecza opiekunów (o 7,5% wobec 6,5%), a dodatkowo zanikanie modelu wielopokoleniowej, utrzymującej silne więzy rodziny, mieszkającej w bliskiej odległości. W konsekwencji rósł popyt i uzależnienie od instytucjonalnych form wsparcia. Tak natężenie, jak i tempo zmian wskaźnika wyraźnie rozgraniczało miejsce zamieszkania. W miastach pułap wsparcia był mniejszy, ale też szybko się zwiększał (z 7 do 11). Na obszarach wiejskich natomiast, kształtował się na wyższym poziomie, ale wzrost był powolny (z 11 do 13).

Wykres 8. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Intergenerational support ratio

As of 31st December

Wzrost liczebności populacji w wieku 65 lat i więcej w społeczeństwie wpłynął także na zmianę proporcji w odniesieniu do 100 dzieci i młodzieży poniżej 15 roku życia (wskaźnik starości). Miernik ten, na przestrzeni pięcioletnia, pozostawał w województwie wysoki i dynamicznie się zwiększał, a jego odchylenie względem przeciętnego w kraju sukcesywnie rosło – ze 119 do 138 (w kraju do 115). Tempo wzrostu wskaźnika mocno różnicowała płeć i miejsce zamieszkania. Wśród mężczyzn wskaźnik oscylował w granicach 90-108, podczas gdy wśród kobiet pomiędzy 150-171. Nadwyżka roczników starszych nad młodszymi była szczególnie wyraźna w miastach – 165 wobec 119 na wsi. W miastach także notowano dominującą przewagę starszych kobiet – 206.

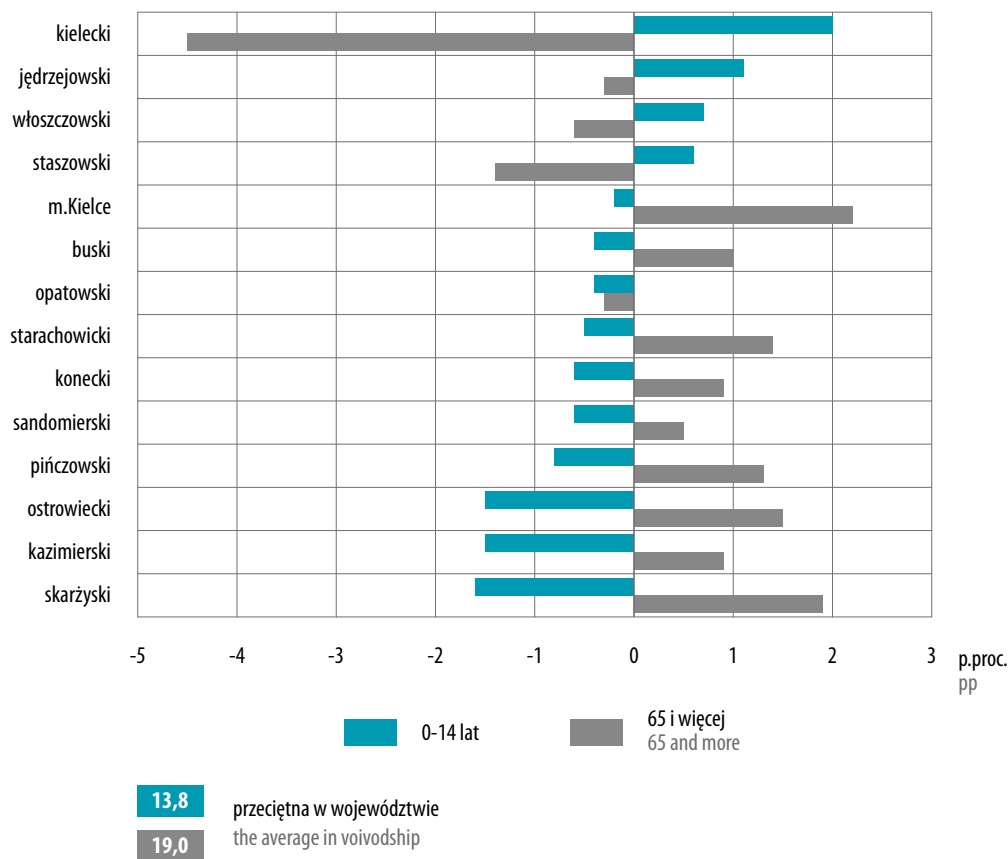
Tablica 8. Ludność w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 14 lat i mniej

Table 8. Population at age 65 and more per 100 persons at age under 15

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
2014	119	90	150	138	104	174	107	81	134
2015	124	95	156	145	110	182	110	84	137
2016	129	99	161	152	116	191	113	88	140
2017	134	104	166	159	121	199	116	91	143
2018	138	108	171	165	126	206	119	95	146

Wykres 9. Odchylenia względne udziału osób w wieku 14 lat i mniej oraz 65 lat i więcej od przeciętnych w województwie w 2018 r.

Chart 9. Relative deviations of the share of population aged under 15 and 65 and more from the average in voivodship in 2018

Poziom indeksu starości coraz wyraźniej zarysowuje polaryzację przestrzenną województwa. Jedyne w powiecie kieleckim utrzymywała się przewaga roczników młodych, podczas, gdy w pozostałych sukcesywnie narastało osłabienie potencjału demograficznego. W 2018 r. wartość wskaźnika wyniosła 92 w powiecie kieleckim wobec od 123 do 172 w innych. Najsilniej starość demograficzna dotknęła powiaty o niskim udziale osób najmłodszych i wysokim najstarszych, tj. skarżyski (172 w 2018 r.), ostrowiecki (167) i kazimierski (163). Lepiej niż przeciętnie natomiast kształtowała się sytuacja w powiatach: staszowskim (123), jędrzejowskim (126) i włoszczowskim (128).

Zmiany struktury międzypokoleniowej wpłynęły na relacje między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności. Kierunek tych przesunięć obrazują współczynniki obciążenia demograficznego. W latach 2014–2018 zwiększyła się wielkość obciążenia grupy 100 osób w wieku produkcyjnym – osobami w wieku nieprodukcyjnym (z 60 do 65), w tym osobami w wieku poprodukcyjnym (z 33 do 38). Wartości wskaźników silnie determinuje miejsce zamieszkania, przy czym w kolejnych latach zaobserwować można wahania spowodowane różną intensywnością przemian w przekroju miasta-wieś. Pogorszenie sytuacji demograficznej wyraźniej zarysowało się w miastach, w których obciążenia były wyższe i szybciej rosły, tym samym sukcesywnie zwiększając odchylenie względem wsi.

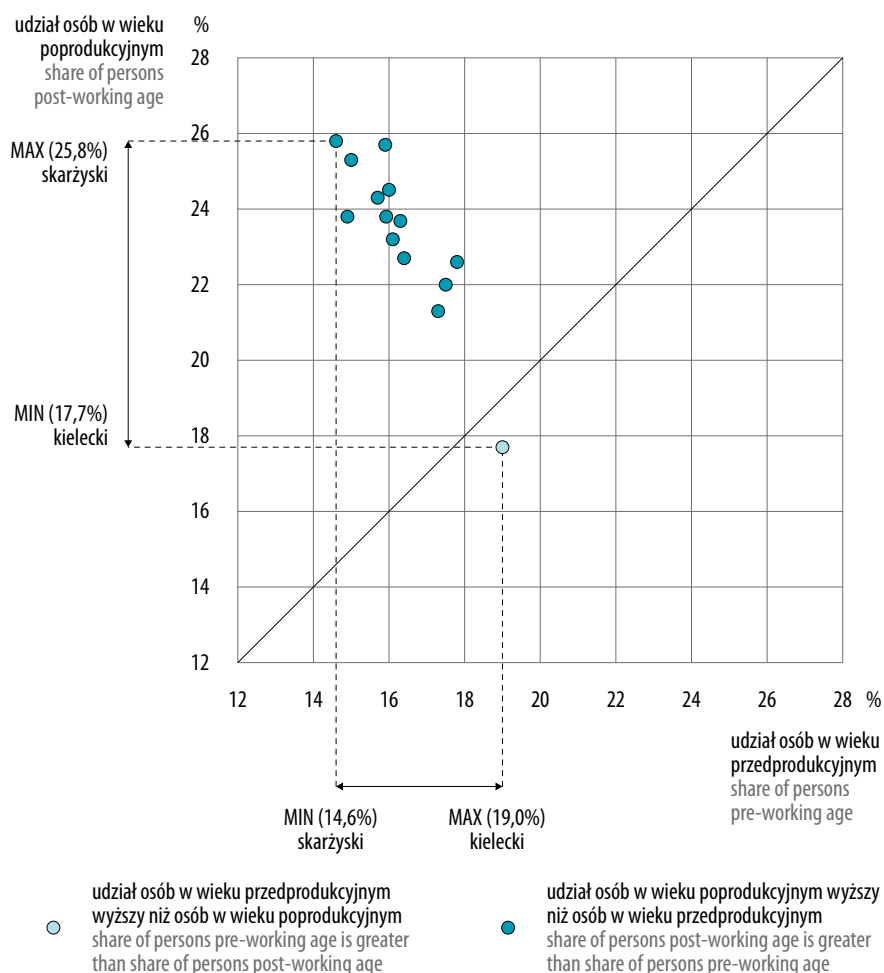
Tablica 9. Wskaźniki obciążenia demograficznego
Table 9. Demographic burden index

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	Specyfification
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60	61	62	64	65	Population at non-working age per 100 persons at working age
miasta	60	62	65	67	70	urban areas
wieś	60	60	60	61	62	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	33	34	35	37	38	Population at age post-working per 100 persons at working age
miasta	36	37	40	42	44	urban areas
wieś	30	31	32	33	34	rural areas

Wykres 10. Zróżnicowanie powiatów pod względem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 10. Diversity of powiats in terms of the share of persons of pre-working age and persons of post-working age in total population in 2018
As of 31st December

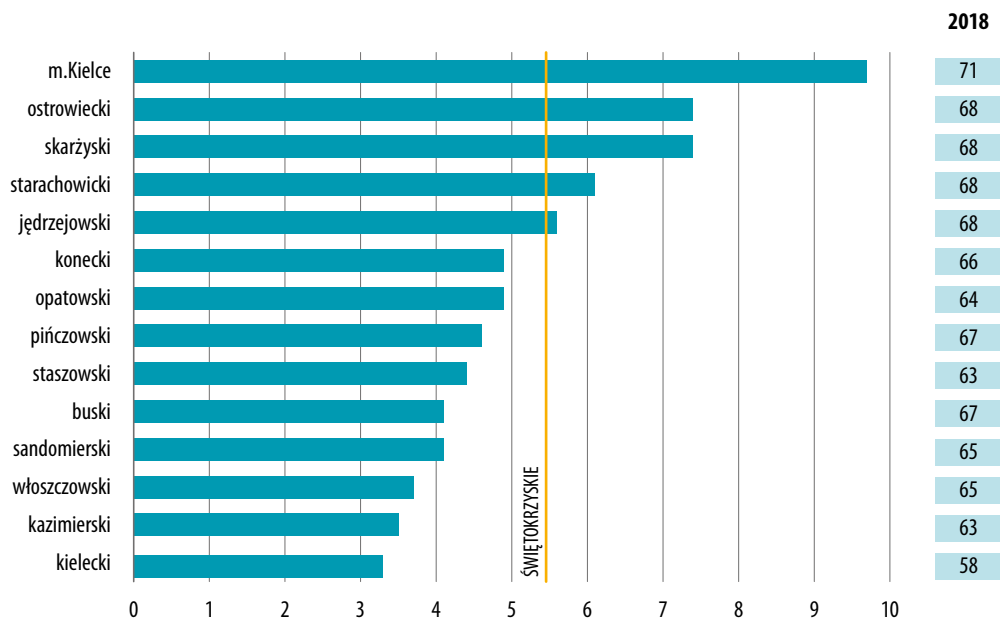

Rozkład powiatów na wykresie wynikający z udziału grup przed- i poprodukcyjnej jest tożsamy z rozkładem powiatów według wskaźnika starości. Na jednym biegunie plasował się powiat kielecki, na przeciwnym – pozostałe. Poziom obciążenia 100 osób w wieku poniżej 18 lat ludnością w wieku emerytalnym wyniósł w powiecie kieleckim 93 wobec najmocniej „obciążonych”: skarżyskiego (177), ostrowieckiego (168), m. Kielce (162) i kazimierskiego (160). Rangę zagrożenia potencjału demograficznego, jak i ekonomicznego tych powiatów (oprócz kazimierskiego) odzwierciedlał również najszybciej rosnący wskaźnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 11. Wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2014–2018

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 11. Increase of population at non-working age per 100 persons at working age in the years 2014–2018
As of 31st December

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

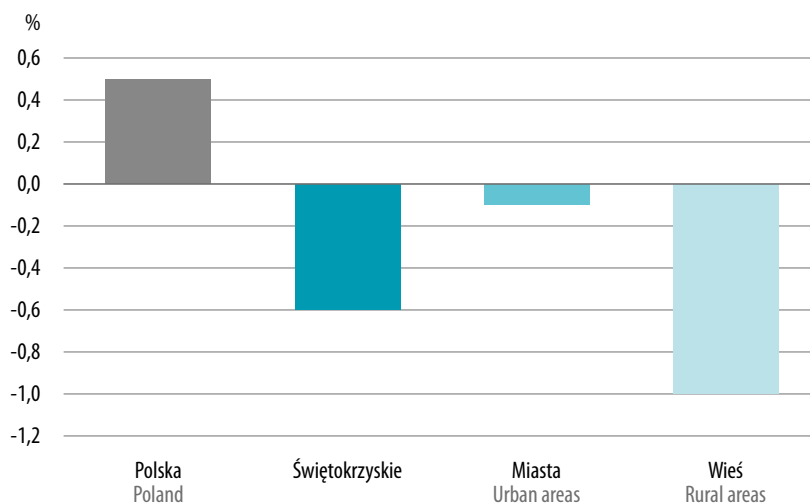
Stan ludności w województwie był uwarunkowany przebiegiem procesów demograficznych. Były one kształtowane są przez wielorakie czynniki zależne od poziomu rozwoju regionu, tj. realia społeczno-ekonomiczne, stan opieki zdrowotnej i edukacji, czy szeroko rozumiane warunki bytowe. Mogą one stymulować bądź opóźniać ilościowy i jakościowy rozwój społeczeństwa. W 2018 r. obserwowano przede wszystkim wyhamowanie zwykłego trendu urodzeń notowanego w ostatnich latach. Liczba narodzin spadła poniżej wielkości sprzed czterech lat. Jednocześnie nasiliła się umieralność mieszkańców, co przyspieszyło proces depopulacji województwa. Pomimo lekkiego wzrostu liczby zawartych małżeństw, spadła ich intensywność w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, a bilans małżeństw pozostał ujemny. W przekroju powiatów sytuacja nie poprawiła się – nadal (poza kieleckim) notowano w nich straty ludnościowe. Niekorzystnie kształtują się prognozy ludności opracowane do 2050 r. Staniemy się jednym z najstarszych województw, o niskim potencjale demograficznym.

Małżeństwa

Marriages

Zjawiska związane z liczbą zawieranych małżeństw są czynnikami o mniejszym znaczeniu demograficznym, lecz nie należy ich pomijać w analizie procesów ludnościowym w społeczeństwie, w którym zdecydowana większość dzieci pochodzi z formalnych związków.

Wykres 12. Średnioroczne tempo zmian liczby małżeństw w latach 2014–2018
Chart 12. Average annual change of marriages in the years 2014–2018

Po spadku w 2017 r., w kolejnym roku odnotowano wzrost liczby związków małżeńskich w województwie świętokrzyskim. Nie zniwelował on jednak różnicy w stosunku do 2014 r., w którym ich liczba była wyjątkowo wysoka – o 2,5% większa. Dynamikę liczby małżeństw różnicowało miejsce zamieszkania – w miastach była ona zmienna, skokowa, natomiast na obszarach wiejskich bardziej stabilna, o mniejszej amplitudzie odchylenia. W pięcioleciu zawarto ich mniej w obu społecznościach, w miastach o 0,5% wobec 3,8% na wsi. Współczynnik małżeństw na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej spadł z poziomu 5,6 do 5,5, podczas gdy w kraju zwiększył się z 5,8 do 5,9.

Tablica 10. Małżeństwa zawarte
Table 10. Marriages

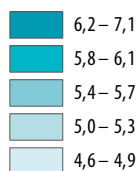
Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Małżeństwa na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej Marriages per 1000 population aged 15 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2014	6051	2509	3542	5,6	5,1	6,0
2015	5892	2466	3426	5,4	5,0	5,8
2016	5995	2527	3468	5,5	5,2	5,8
2017	5866	2432	3434	5,4	5,0	5,8
2018	5902	2496	3406	5,5	5,1	5,8
w odsetkach in percent						
2014	100,0	41,5	58,5	x	x	x
2015	100,0	41,9	58,1	x	x	x
2016	100,0	42,2	57,8	x	x	x
2017	100,0	41,5	58,5	x	x	x
2018	100,0	42,3	57,7	x	x	x

W Świętokrzyskiem większość małżeństw zawierana jest na obszarach wiejskich, co wynika nie tylko z przewagi liczebnej populacji, ale i większej częstotliwości wstępowania tam w związki, co obrazuje przeliczenie na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej. W 2018 r. obserwowano jednak – w ujęciu pięcioletnim – zmniejszenie zarówno przewagi udziału małżeństw rejestrowanych na wsi (do 57,7%), jak i poziomu ich wskaźnika (do 5,8‰), przy zachowaniu poziomu miernika w obrębie miast (5,1‰).

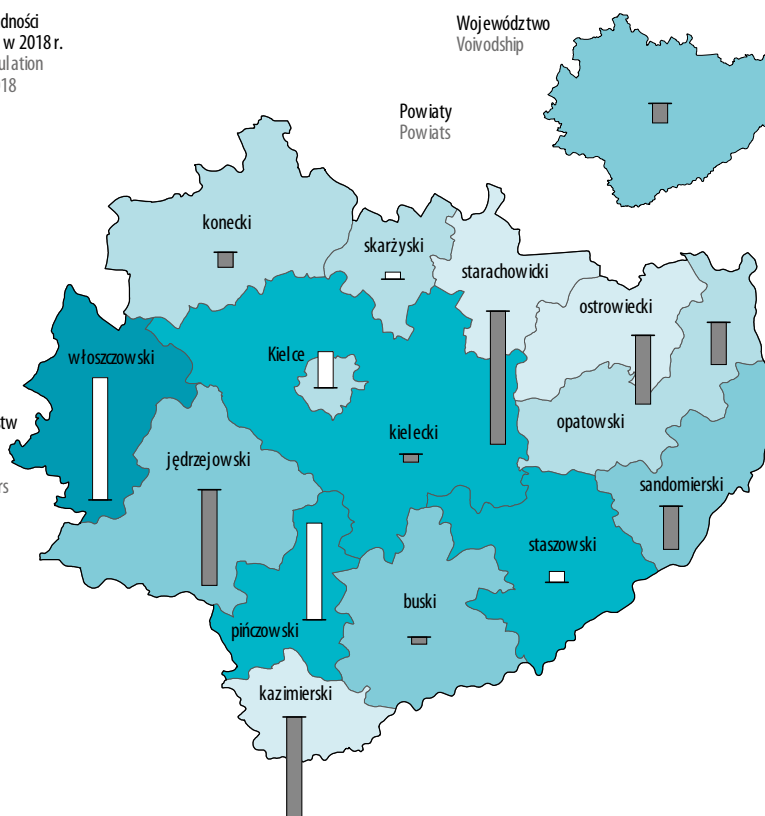
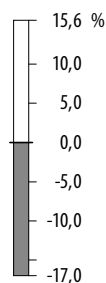
Największą liczbę ślubów zawarto w powiecie kieleckim – 1,1 tys., tj. o 1,0% mniej niż przed czterema laty. Z kolei najszybciej przybywało ich w powiatach: włoszczowskim (o 15,6%) oraz pińczowskim (o 12,3%), natomiast ubywało w powiatach: starachowickim (o 17,0%), kazimierskim (o 13,3%) i jędrzejowskim (o 12,2%).

Mapa 2. Małżeństwa
Map 2. Marriages

Małżeństwa na 1000 ludności
w wieku 15 lat i więcej w 2018 r.
Marriages per 1000 population
aged 15 and more in 2018

Zmiana liczby małżeństw
w latach 2014–2018
Change in number
of marriages in the years
2014–2018

Tablica 11. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe
Table 11. Civil and church or religious marriages

Lata Years	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	razem total	cywilne civil	wyznaniowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyznaniowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyznaniowe church or religious
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	6051	1765	4286	2509	902	1607	3542	863	2679
2015	5892	1842	4050	2466	918	1548	3426	924	2502
2016	5995	1812	4183	2527	891	1636	3468	921	2547
2017	5866	1813	4053	2432	903	1529	3434	910	2524
2018	5902	1834	4068	2496	952	1544	3406	882	2524
w odsetkach in percent									
2014	100,0	29,2	70,8	100,0	36,0	64,0	100,0	24,4	75,6
2015	100,0	31,3	68,7	100,0	37,2	62,8	100,0	27,0	73,0
2016	100,0	30,2	69,8	100,0	35,3	64,7	100,0	26,6	73,4
2017	100,0	30,9	69,1	100,0	37,1	62,9	100,0	26,5	73,5
2018	100,0	31,1	68,9	100,0	38,1	61,9	100,0	25,9	74,1

Związki cywilne w 2018 r. stanowiły 31,3% wszystkich zawartych małżeństw w województwie. Zwyczajowo wyższy był ich udział wśród mieszkańców miast, który w omawianym roku jeszcze się zwiększył – do 38,1% wobec 25,9% na wsi. Odsetek małżeństw wyznaniowych, tj. zawartych w kościołach i jednocześnie zarejestrowanych w urzędach stanu cywilnego, pozostawał większy niż średniokrajowy – 68,9% wobec 61,9%. Spośród małżeństw wyznaniowych tylko 8 nie było związkami zawartymi w kościele katolickim (w 2014 r. – 10).

Tablica 12. Nowożeńcy według wieku
Table 12. Bridegrooms and brides by age

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	19 lat i mniej Under 20	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60 lat i więcej and more	Mediana Median age
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers												
Mężczyźni Males												
2014	6051	23	960	2741	1363	452	182	84	71	65	110	28,6
2015	5892	17	906	2683	1398	378	174	89	72	62	113	28,7
2016	5995	17	788	2738	1461	443	211	100	76	50	111	28,9
2017	5866	8	737	2603	1409	491	242	106	79	65	126	29,1
2018	5902	13	667	2692	1368	535	233	146	76	64	108	29,0
Kobiety Females												
2014	6051	157	2047	2425	805	275	94	68	56	52	72	26,3
2015	5892	155	1844	2514	759	260	115	72	57	46	70	26,4
2016	5995	117	1781	2589	839	280	141	82	55	52	59	26,6
2017	5866	104	1656	2553	812	304	164	99	60	40	74	26,8
2018	5902	77	1618	2579	844	333	161	112	68	43	67	26,9
w odsetkach in percent												
Mężczyźni Males												
2014	100,0	0,4	15,9	45,3	22,5	7,5	3,0	1,4	1,2	1,1	1,8	x
2015	100,0	0,3	15,4	45,5	23,7	6,4	3,0	1,5	1,2	1,1	1,9	x
2016	100,0	0,3	13,1	45,7	24,4	7,4	3,5	1,7	1,3	0,8	1,9	x
2017	100,0	0,1	12,6	44,4	24,0	8,4	4,1	1,8	1,3	1,1	2,1	x
2018	100,0	0,2	11,3	45,6	23,2	9,1	3,9	2,5	1,3	1,1	1,8	x
Kobiety Females												
2014	100,0	2,6	33,8	40,1	13,3	4,5	1,6	1,1	0,9	0,9	1,2	x
2015	100,0	2,6	31,3	42,7	12,9	4,4	2,0	1,2	1,0	0,8	1,2	x
2016	100,0	2,0	29,7	43,2	14,0	4,7	2,4	1,4	0,9	0,9	1,0	x
2017	100,0	1,8	28,2	43,5	13,8	5,2	2,8	1,7	1,0	0,7	1,3	x
2018	100,0	1,3	27,4	43,7	14,3	5,6	2,7	1,9	1,2	0,7	1,1	x

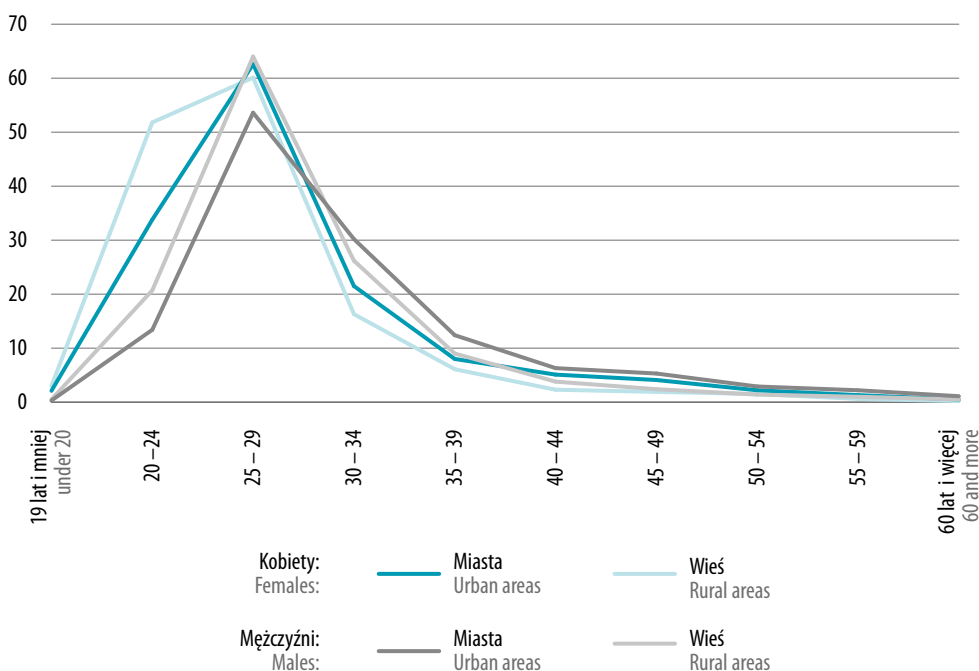
Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego są podejmowane w coraz późniejszym wieku, co powoduje pośrednio, że przybywa osób pozostających w stanie wolnym oraz kobiet bezdzietnych. Proces ten szczególnie widoczny jest w miastach, w których mediana wieku nowożeńców rośnie zdecydowanie szybciej niż na wsi. W 2018 r. wiek środkowy mężczyzn wyniósł 30,4 lat w miastach oraz 28,3 lat na wsi, natomiast kobiet odpowiednio: 28,1 i 26,2 lat.

W przypadku zawierania przez obie strony pierwszego związku mediana wieku kawalerów przesunęła się w badanym okresie z 28,0 do 28,3 lat (do 29,1 w miastach i 27,8 na wsi), natomiast panien – z 25,7 do 26,3 lat (do 27,1 w miastach i 25,7 na wsi). W kraju wiek środkowy zarówno kawalerów, jak i panien był niewiele wyższy i sięgał kolejno: 28,7 oraz 26,8 lat.

Najwięcej małżeństw zawierano między 25 a 29 rokiem życia. Wśród mężczyzn i kobiet była to dominująca grupa wieku (kolejno 45,6% i 43,7% związków). Wśród mężczyzn, wyróżniającą się grupę stanowili także starsi wiekiem – od 30 do 34 lat (23,2%), a wśród kobiet – osoby młodsze, pomiędzy 20 a 24 rokiem życia (27,4%). Odsetek najmłodszych nowożeńców w wieku 19 lat i mniej wyniósł 0,2% mężczyzn i 1,3% kobiet.

Charakterystykę poziomu małżeństw w poszczególnych grupach wieku różnicowało miejsce zamieszkania, tak wśród mężczyzn, jak i kobiet. Na 1000 mężczyzn w przewodniej grupie 25–29 -latków znalazło się 54 nowożeńców w miastach, ale 64 na wsi. Wyraźna rozbieżność dotyczyła także grupy młodszej (20–24 lat) – 13‰ w miastach wobec 21‰ na wsi. Przewaga częstości zawierania związków przez mężczyzn w miastach rozpoczynała się dopiero powyżej 30 roku życia. Wśród 30–34 -latków wskaźnik wynosił już 30‰ w miastach i 26‰ na wsi. Inaczej przedstawiała się sytuacja wśród kobiet. W grupie najliczniejszej (25–29 lat) wskaźnik na 1000 pań był porównywalny, ale o mniejszej skali dysproporcji – 63 w miastach wobec 60 na wsi. W młodszej natomiast (20–24 lata) wskaźnik był dwu i półkrotnie wyższy niż wśród mężczyzn, a różnice mocniej zarysowane – odpowiednio: 34‰ wobec 52‰. Podobnie jak w przypadku mężczyzn, panie w miastach częściej niż na wsi zawierały związek małżeński po ukończeniu 30 lat. Z grupy 30–34 lata wyszło za mąż 22‰ kobiet w mieście, a tylko 16‰ na wsi.

Wykres 13. Nowożeńcy na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej w 2018 r.
 Chart 13. Bridegrooms and brides per 1000 population aged 15 and more in 2018

Tablica 13. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców
Table 13. Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted

Poziom wykształcenia mężczyzn Education level of males	Poziom wykształcenia kobiet Education level of females					
	Ogółem total	w tym of which				
		wyższe higher	średnie secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne lower secondary	podstawowe primary
Ogółem Total						
2014	6051	3246	2094	433	105	92
2015	5892	3158	2048	394	107	171
2016	5995	3357	1991	441	94	109
2017	5866	3164	2072	448	83	99
2018	5902	3219	2100	402	91	89
w tym of which						
wyższe higher						
2014	2317	1943	325	31	4	1
2015	2260	1890	322	19	6	22
2016	2248	1908	306	27	2	4
2017	2188	1809	345	27	2	5
2018	2220	1824	372	17	3	4
średnie secondary						
2014	2519	1066	1250	121	41	15
2015	2483	1030	1213	144	36	56
2016	2595	1205	1172	158	37	22
2017	2556	1130	1221	154	34	17
2018	2558	1158	1214	134	32	20
zasadnicze zawodowe basic vocational						
2014	895	188	404	229	30	35
2015	861	197	402	178	31	50
2016	882	205	403	209	25	40
2017	903	194	411	230	25	43
2018	853	206	399	189	32	27
gimnazjalne lower secondary						
2014	79	4	39	12	21	3
2015	93	6	43	14	27	2
2016	87	12	35	13	25	2
2017	73	11	33	11	17	1
2018	81	6	39	12	20	4
podstawowe primary						
2014	169	24	59	38	7	38
2015	182	31	65	38	7	40
2016	181	26	75	34	5	41
2017	145	20	61	26	5	33
2018	189	25	76	50	4	34

W związki małżeńskie wstępują zazwyczaj osoby o zbliżonym poziomie wykształcenia. W 2018 r. spośród 2,2 tys. mężczyzn i 3,2 tys. kobiet z wykształceniem wyższym związek małżeński zawarło między sobą 1,8 tys. par. W przypadku mężczyzn stanowiło to 82,2%, a kobiet – 56,2%. W roku 2014 relacje były podobne i wyniosły odpowiednio: 83,9% i 59,9%.

W przypadku wykształcenia średniego sytuacja wyglądała podobnie. Spośród 2,6 tys. mężczyzn i 2,1 tys. kobiet związek małżeński zawarło między sobą 1,2 tys. par – 47,5% mężczyzn i 57,8% kobiet (w 2014 r. – kolejno: 49,6% i 59,7%).

Nie wystąpiły również zasadnicze zmiany w strukturze związków według różnicy wieku małżonków. W 2018 r. nowożeńcy w równym wieku stanowili 12,7%. Najczęściej mąż był starszy od żony o 1–5 lat – 53,5% ogółu małżeństw (48,9% w miastach oraz 56,8% na wsi). W 1,0 tys. przypadkach, gdy żona była starsza od męża, dominowały pary, w których różnica wieku nie przekraczała 2 lat (62,8%). Natomiast wśród partnerów, których różnica wieku wynosiła 11 lat i więcej (0,3 tys. związków) mężowie starsi od żon stanowili 86,8%.

Tablica 14. Małżeństwa zawarte w 2018 r. według różnicy wieku między małżonkami
Table 14. Marriages by difference in age between the spouses contracted in 2018

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Małżonkowie w równym wieku Spouses at the same age	Mąż starszy od żony o: Husband older than wife:				Żona starsza od męża o: Wife older than husband:			
			1–2 lata	3–5	6–10	11 lat i więcej i more	1–2 lata	3–5	6–10	11 lat i więcej and more
Ogółem Total	5902	747	1622	1533	797	217	619	221	113	33
Miasta Urban areas	2496	328	624	597	367	122	266	116	56	20
Wieś Rural areas	3406	419	998	936	430	95	353	105	57	13

Bez większych zmian pozostawała także częstotliwość zawierania związków małżeńskich według miesięcy. Większość par wybierała ciepłe miesiące roku – pomiędzy czerwcem a wrześniem zarejestrowano 61,8% ich ogółu, przy czym najbardziej popularne były sierpień i wrzesień (kolejno: 17,6% i 16,3% ślubów). Średnio w miesiącu zawarto 484 małżeństw wobec 495 w 2014 r.

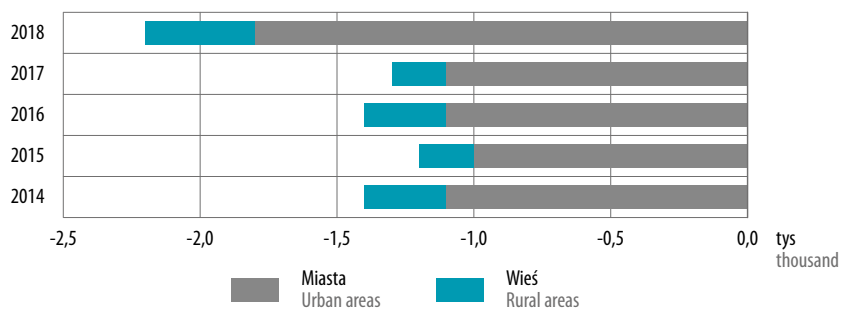
W 2018 r. w województwie świętokrzyskim rozwiązano 7,4 tys. małżeństw, tj. o 1,4% mniej niż cztery lata wcześniej. Związki rozwiązane przez śmierć męża stanowiły 56,6%, a przez śmierć żony 20,0% (w 2014 r. odpowiednio: 54,9% i 19,5%). Niski na tle kraju pozostawał odsetek małżeństw rozwiązanych przez rozwód – w pięcioleciu zmniejszył się o 2,2 p.proc., do 23,4% (w kraju spadł także – do 28,0%). Na 1000 istniejących małżeństw zostało rozwiązanych średnio 24,7 (w kraju – 25,2). Wyższy wskaźnik zanotowano w miastach – 27,5‰ wobec 22,5‰ na wsi.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, liczba małżeństw rozwiązanych przekraczała liczbę nowo zawartych (o 1,5 tys.). Zbliżony, ujemny bilans utrzymywał się w całym pięcioleciu pomniejszając zasoby małżeństw województwa. W miastach ubytek małżeństw zmniejszył się w 2018 r. do 1,1 tys., podczas gdy na obszarach wiejskich (choć pozostawał wyraźnie niższy) wzrósł do 0,4 tys.

Tablica 15. Małżeństwa zawarte i rozwiązane
Table 15. Marriages contracted and dissolved

Wyszczególnienie Specification	Małżeństwa zawarte Contracted marriages	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	ogółem total	przez śmierć by death	przez rozwód by divorce
			męża husband	żony wife				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
Ogółem Total								
2014	6051	7466	4098	1455	1913	24,4	18,1	6,2
2015	5892	7090	4012	1301	1777	23,3	17,5	5,8
2016	5995	7373	4113	1461	1799	24,4	18,4	5,9
2017	5866	7237	4021	1428	1788	24,1	18,1	6,0
2018	5902	7363	4167	1471	1725	24,7	18,9	5,8
Miasta Urban areas								
2014	2509	3637	1762	691	1184	26,6	17,9	8,7
2015	2466	3461	1742	641	1078	25,6	17,7	8,0
2016	2527	3577	1784	701	1092	26,8	18,6	8,2
2017	2432	3560	1792	672	1096	27,1	18,7	8,3
2018	2496	3574	1870	707	997	27,5	19,9	7,7
Wieś Rural areas								
2014	3542	3829	2336	764	729	22,6	18,3	4,3
2015	3426	3629	2270	660	699	21,4	17,3	4,1
2016	3468	3796	2329	760	707	22,4	18,3	4,2
2017	3434	3677	2229	756	692	21,8	17,7	4,1
2018	3406	3789	2297	764	728	22,5	18,2	4,3

Wykres 14. Różnica między liczbą zawartych i rozwiązanych małżeństw
Chart 14. Difference between number of contracted and dissolved marriages

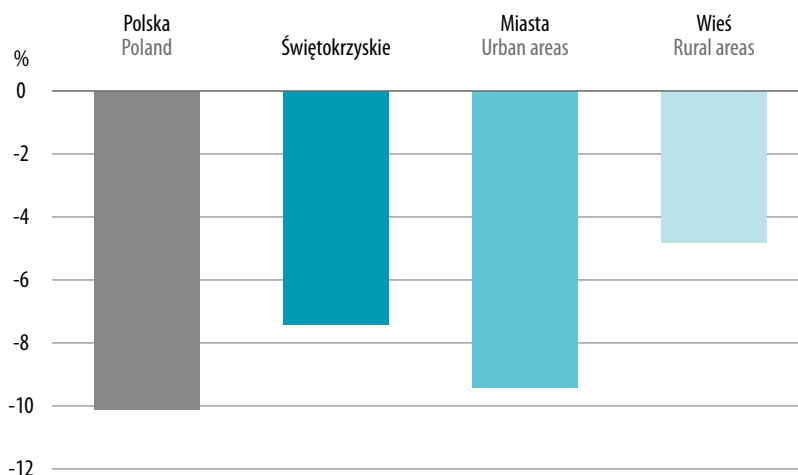

Separacje

Separation

Liczba separacji w województwie świętokrzyskim pozostaje zmienna w poszczególnych latach. W 2018 r. orzeczono ich 50, a wobec 7 małżeństw ją zniesiono. W stosunku do 2014 r. orzeczono ich mniej o 26,5%, ale z kolei w porównaniu z 2015 r. – więcej o 16,3%. Średnioroczne tempo zmian obrazuje większy spadek ich liczby w miastach niż na terenach wiejskich.

Wykres 15. Średnioroczne tempo zmian liczby separacji w latach 2014–2018
 Chart 15. Average annual change of separations in the years 2014–2018

Tablica 16. Separacje orzeczone prawomocnie
 Table 16. Marriages contracted and dissolved

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej Per 100 thous. population aged 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2014	68	40	28	6,7	8,6	5,1
2015	43	24	19	4,2	5,2	3,4
2016	45	26	19	4,4	5,6	3,4
2017	60	33	27	5,9	7,1	4,9
2018	50	27	23	4,9	5,8	4,2
w odsetkach in percent						
2014	100,0	58,8	41,2	x	x	x
2015	100,0	55,8	44,2	x	x	x
2016	100,0	57,8	42,2	x	x	x
2017	100,0	55,0	45,0	x	x	x
2018	100,0	54,0	46,0	x	x	x

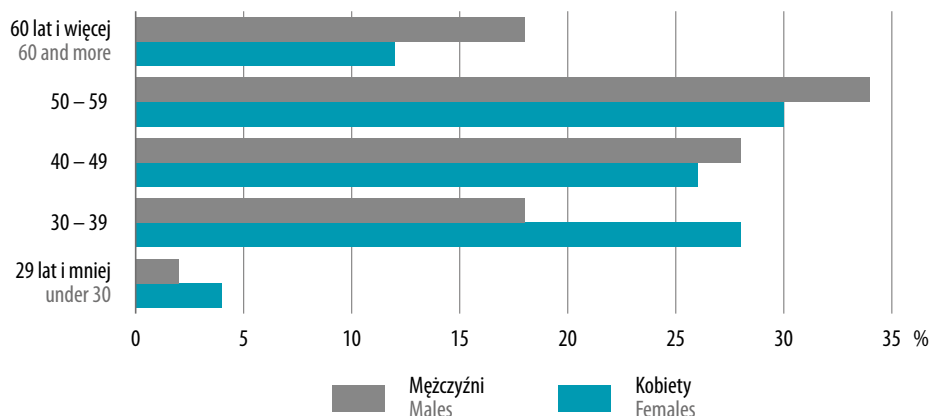
Systematycznie zaciera się dysproporcja pomiędzy separacjami orzeczonymi w miastach a na wsi – w 2018 r. odpowiednio do: 54,0% i 46,0%. Ich liczba w przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej (wskaźnik natężenia separacji) wyniosła 4,9 (w miastach – 5,8, a na wsi – 4,2). W kraju wskaźnik ten ukształtował się na niższym poziomie – 4,1 (w miastach – 4,6, na wsi – 3,2). W 2018 r. spośród powiatów województwa najwyższą jego wartość wystąpiła w powiatach: pińczowskim (12,4), m. Kielce (8,0), kieleckim (7,9) i koneckim (7,5), natomiast najmniejsza w ostrowieckim (1,1) oraz skarżyskim (1,6).

Częściej o separacje wnosili kobiety – z ich powództwa orzeczono 82,0% ich ogółu wobec 18,0% – z powództwa męża.

Powództwo o separację wnosili osoby w każdym wieku – kobiety najczęściej między 35–39 rokiem życia (24,0%), a mężczyźni w wieku 45–49 lat (20,0%). Najwięcej separacji orzeczono wobec małżeństw, w których oboje partnerzy wstąpili w związek małżeński w wieku 25–29 lat (18,0%).

Wykres 16. Separacje według wieku i płci w momencie orzeczenia separacji w 2018 r.

Chart 16. Separations by sex and age in the moment of judicial decision in 2018

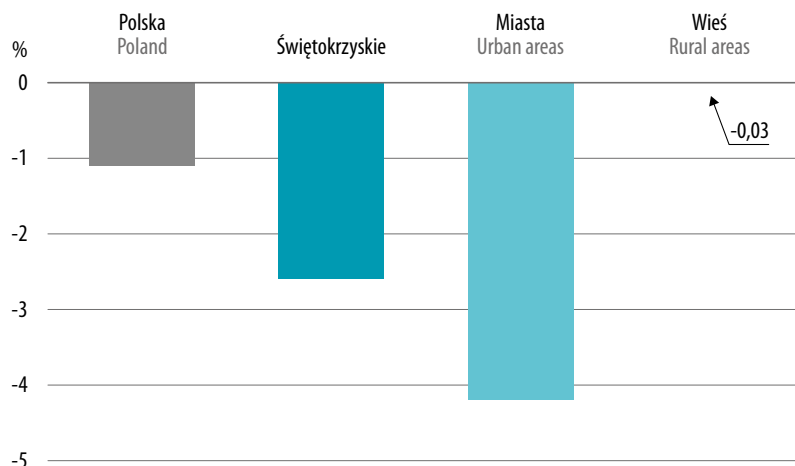

W 2018 r. w 24 przypadkach małżeństwa posiadały wspólne, będące na ich utrzymaniu dzieci poniżej 18 roku życia. W 11 sprawach władzę rodzicielską powierzono matce, w 12 – obojgu rodzicom, a w 1 – wyłącznie ojcu. W związku z orzeczonymi separacjami w niepełnej rodzinie znalazło się 36 dzieci, z czego 38,9% w rodzinach jednodzieciowych, 44,4% w dwudzieciowych i 16,7% w trzydzieciowych. Najmłodsze, do 2 roku życia stanowiły 5,6% ogółu, w wieku 3–6 lat – 16,7%, od 7 do 15 lat miało 66,7%, a 16–17 lat – 11,1%.

Rozwody Divorces

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim sądy orzekły 1,7 tys. rozwodów, tj. o 9,8% mniej niż w 2014 r., przy czym spadek ich liczby w miastach sięgał 15,8%, a na obszarach wiejskich – jedynie 0,1%. Trzeba jednak zaznaczyć, że bieżącą skalę zjawiska porównano do roku, w którym odnotowano wysoki poziom rozwodów, a notowane od 2015 r. roczne zmiany nie były już tak labilne. Ogólną tendencją ostatnich lat jest wyhamowanie i powolne ale stałe ograniczanie skali zjawiska.

Wykres 17. Średnioroczne tempo zmian liczby rozwodów w latach 2014–2018
Chart 17. Average annual change of divorces in the years 2014–2018

Tablica 17. Rozwody orzeczone prawomocnie
Table 17. Divorces

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej Per 1000 of population at age 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2014	1913	1184	729	1,9	2,5	1,3
2015	1777	1078	699	1,7	2,3	1,3
2016	1799	1092	707	1,8	2,4	1,3
2017	1788	1096	692	1,8	2,4	1,3
2018	1725	997	728	1,7	2,1	1,3
w odsetkach in percent						
2014	100,0	61,9	38,1	x	x	x
2015	100,0	60,7	39,3	x	x	x
2016	100,0	60,7	39,3	x	x	x
2017	100,0	61,3	38,7	x	x	x
2018	100,0	57,8	42,2	x	x	x

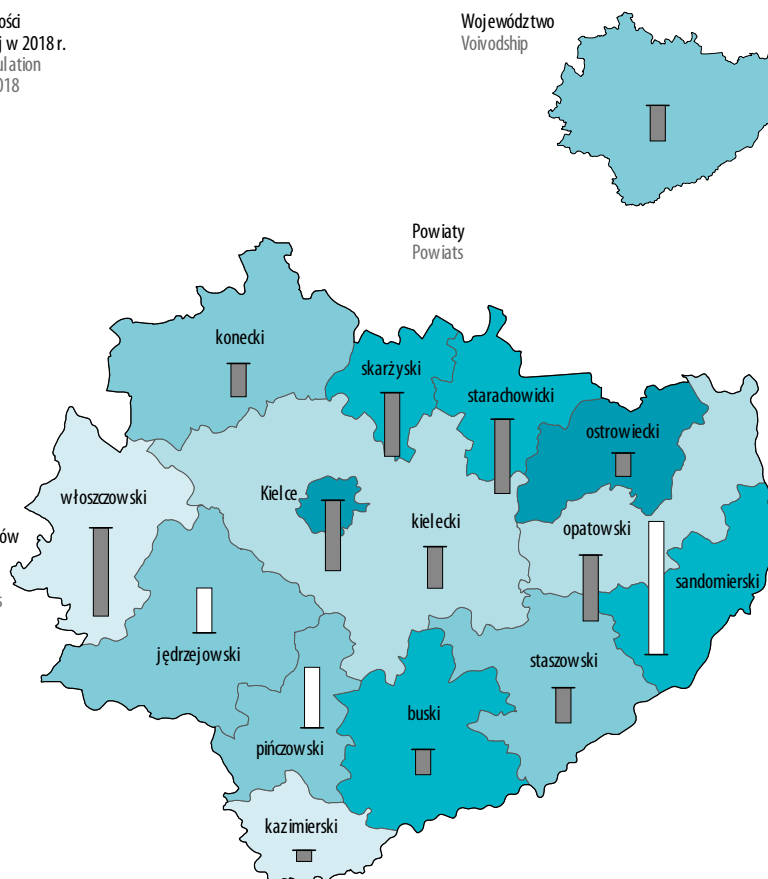
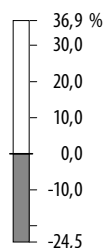
Liczba rozwodów przypadająca na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej (współczynnik rozwodów) wyniosła 1,7 wobec 1,9 cztery lata wcześniej (w kraju – 2,0). W miastach obserwowano jego kolejny spadek, podczas gdy na wsi pozostał w całym okresie bez zmian, co spowodowało dalsze zmniejszenie różnicowania między społecznościami – 2,1‰ wobec 1,3‰. Spośród powiatów największą wartość współczynnika odnotowano w m. Kielce (2,2‰) i powiecie ostrowieckim (2,1‰), a najniższy w powiatach kazimierskim i włoszczowskim (po 1,1‰).

Mapa 3. Rozwody Map 3. Divorces

Rozwody na 1000 ludności
w wieku 20 lat i więcej w 2018 r.
Divorces per 1000 population
aged 20 and more in 2018

Zmiana liczby rozwodów
w latach 2014–2018
Change in number
of divorces in the years
2014–2018

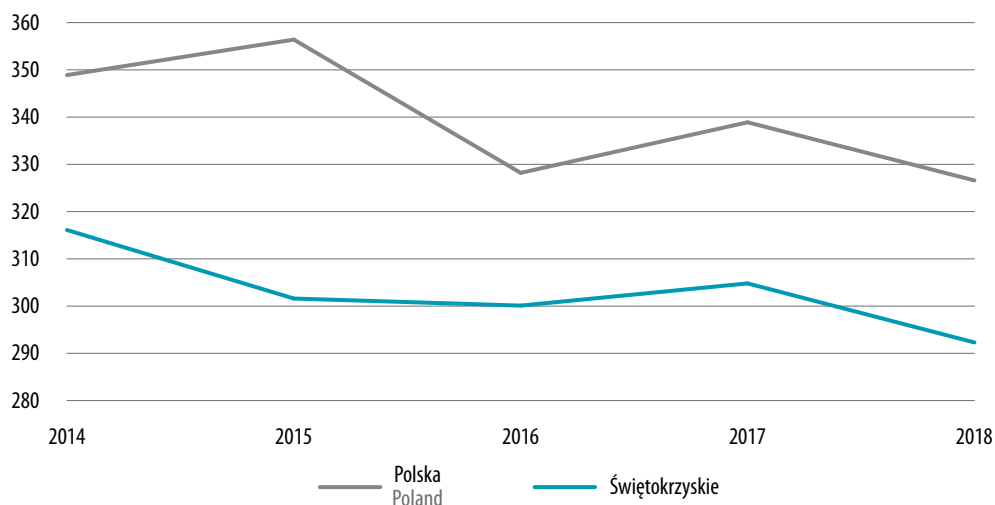

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się jedną z mniejszych w kraju relacją rozwodów przypadających na 1000 nowych związków (w 2018 r. – najmniejszą). Po notowanym w 2014 r. wzroście relacji, w kolejnych latach utrzymywała się ona na stosunkowo niskim poziomie. W przekroju pięciu lat dynamika omawianych zjawisk w województwie była nieco odmienna niż w kraju, tak w przypadku liczby rozwodów (początkowy wzrost i względna stabilizacja wobec naprzemiennych, ale mniejszych wahań), jak i liczby małżeństw (niższa niż przeciętna i zrównoważona wobec wzrostu). Efektem tego było nieco większe zmniejszenie relacji w województwie niż w Polsce, przy czym wielkości graniczne w kraju pozostały wyraźnie wyższe (z 316,1 do 292,3 wobec z 348,9 do 326,6).

Z pozwem rozwodowym występują częściej kobiety. W 2018 r. rozwody orzeczone z powództwa żony stanowiły 68,3% ich ogółu i było to niewiele mniej niż 4 lata wcześniej – 70,8%. Większość małżeństw została rozwiązana bez orzekania o winie – 79,0% (w 2014 r. – 72,3%).

Podstawowe powody rozwiązania małżeństwa pozostały niezmiennie, chociaż zwykle występowały w powiązaniu z innymi czynnikami rozkładu pożycia małżeńskiego. Jako najczęstsze spośród przyczyn wyłącznych oraz w powiązaniu z innymi podawane były: niedochowanie wierności małżeńskiej (30,5%), nadużywanie alkoholu (26,8%), niezgodność charakterów (15,1%), nieporozumienia na tle finansowym (15,2%) oraz coraz częściej wymieniany, naganny stosunek do członków rodziny (9,0%). Udział pierwszych trzech czynników wzrastał w kolejnych latach (niewierności – o 6,6 p.proc., pijaństwa – o 3,7 p.proc., nieporozumień finansowych – o 10,5 p.proc. oraz nagannego stosunku do członków rodziny – o 7,8 p.proc.), spadał natomiast odsetek rozwodów z powodu niezgodności charakterów – o 31,1 p.proc. Rozkład pożycia związany z dłuższą nieobecnością jednego z małżonków malał sukcesywnie i w 2018 r. wyniósł ułamek odsetka – 0,3% wobec 0,2% w 2014 r.

Wykres 18. Rozwody orzeczone prawomocnie na 1000 zawartych małżeństw
 Chart 18. Divorces per 1000 marriages

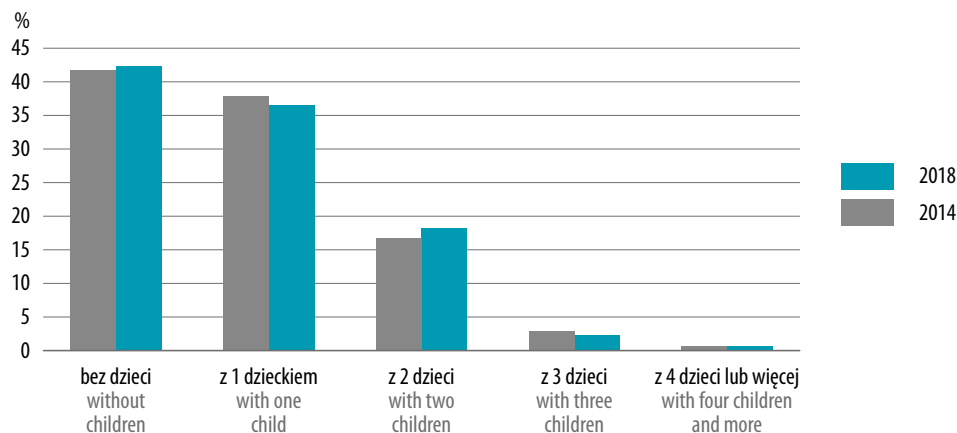

Najczęściej rozwodziły się małżeństwa, w których oboje partnerzy w momencie zawierania związku byli młodzi, pomiędzy 20–24 rokiem życia. Stanowiły one 28,5% ogółu (28,1% cztery lata wcześniej). Najliczniejsze grupy wieku tworzyły w momencie orzekania rozwodu osoby mające po 35–39 oraz 40–44 lat – kolejno 8,8% i 9,1% (w 2014 r.: 8,8% i 6,5%).

Wśród rozwiedzionych w 2018 r. małżeństw 1,0 tys. miało na utrzymaniu 1,4 tys. małoletnich dzieci, z czego 44,2% w rodzinach jednodzietnych, 44,0% – w dwudziecnych, 8,2% – w trzydziecnych, a 3,6% – w większych. W 54,3% rozwodów sąd przyznał opiekę nad dziećmi obojgu rodzicom, w 41,1% – wyłącznie matce, w 3,3% – ojcu, a w 1 przypadku rodziny wielodzietnej (powyżej 4 dzieci) – oddzielnie matce i ojcu. Dzieci z 7 rodzin powierzono rodzinie zastępczej, z 4 – placówce wychowawczej, a z 1 – orzeczono inne przypadki powierzenia opieki. Nie zmieniła się przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 parę rozwiedzionych rodziców – 1,4.

Ponad połowę (57,6%) dzieci z rozwiedzionych rodzin stanowili 7–15 -latkowie, 3–6 -latkowie (25,4%), młodzież w wieku 16–17 lat (8,6%) i dzieci w wieku 0–2 lata (8,5%).

Wykres 19. Rozwody według liczby małoletnich^a dzieci
 Chart 19. Divorces by number of underage^a children

^a Poniżej 18 lat
^a Under 18 years

Tablica 18. Rozwody według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi dziećmiTable 18. Divorces by court decision on care for underage children^a

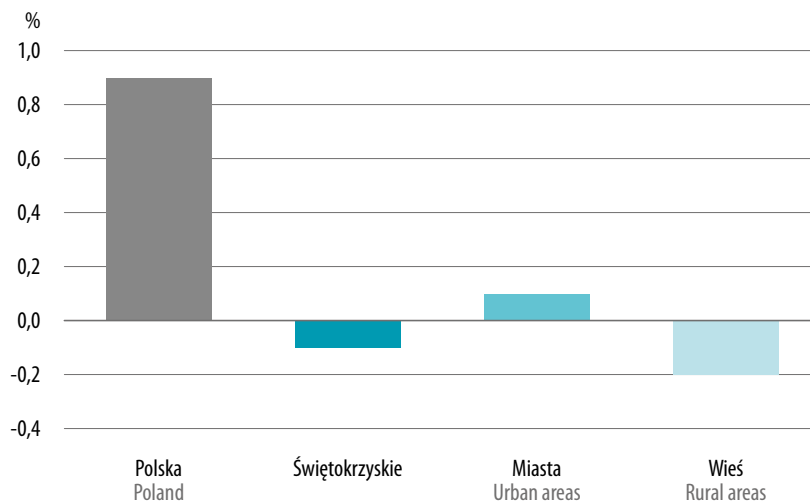
Lata Years	Ogółem Total	Wykonywanie władzy rodzicielskiej powierzono Decision on children care granted to				Dziecko powierzono Decision on children care granted to		Inne przypadki powierzenia opieki Remainder of decision on children care granted
		matce mother	ojcu father	razem matce i ojcu both of them	oddzielnie matce i ojcu separately of mother and father	rodzinie zastępczej foster family	placówce wychowawczej orphanage	
2014	1115	727	57	320	3	5	1	2
2015	1073	704	49	303	9	5	1	2
2016	1079	519	43	509	2	3	3	–
2017	1087	497	35	531	5	14	3	2
2018	996	409	33	541	1	7	4	1

a Poniżej 18 lat.
a Under 18 years.

Urodzenia Live births

Poziom urodzeń należy do najważniejszych elementów procesów demograficznych. Jest podstawowym czynnikiem kształtującym współczesną i przyszłą strukturę ludności, wpływającym na kierunki planowanej polityki opiekuńczej, zdrowotnej, edukacyjnej i ubezpieczeniowej państwa. Liczba urodzeń jest wypadkową wielu zmiennych, do których zaliczyć należy m.in. liczbę kobiet i mężczyzn w wieku prokreacyjnym, liczbę małżeństw oraz strukturę nowożeńców według wieku.

Wykres 20. Średnioroczne tempo zmian liczby urodzeń żywych w latach 2014–2018
Chart 20. Average annual change of live births in the years 2014–2018

W województwie świętokrzyskim w 2018 r. urodziło się 10,7 tys. dzieci, z których 99,7% to urodzenia żywe. Ich liczba zmniejszyła się na przestrzeni pięciu lat o 0,3%. Spadek ten był niewielki w wyniku wzmożonej w 2017 r. diety pobudzonej prorodziną polityką państwa, znacznie poprawiającą sytuację ekonomiczną rodzin z dziećmi. W ostatnim roku jednak częstość urodzeń wyraźnie osłabła, w większym stopniu dotykając społeczności wiejskie niż miejskie. W miastach łącznie w latach 2014–2018 poziom urodzeń żywych zwiększył się o 0,4%, natomiast na wsi – spadł o 0,9%. W kraju wzmożoną dynamikę urodzeń obserwowano od trzech lat, a jej poziom znacznie przewyższał przyrosty w województwie. Proporcje płci urodzonych dzieci stanowią prawidłowość demograficzną – ponad połowę noworodków stanowili chłopcy (51,5%).

W 2018 r. zanotowano w Świętokrzyskiem 28 urodzeń martwych (o 5 mniej niż w 2014 r.). W relacji do urodzeń ogółem stanowiły one 26,0‰ i był to jeden z najniższych (poza województwem małopolskim) współczynników w kraju, w którym osiągnął 32,8‰.

Tablica 19. Urodzenia żywe
Table 19. Live births

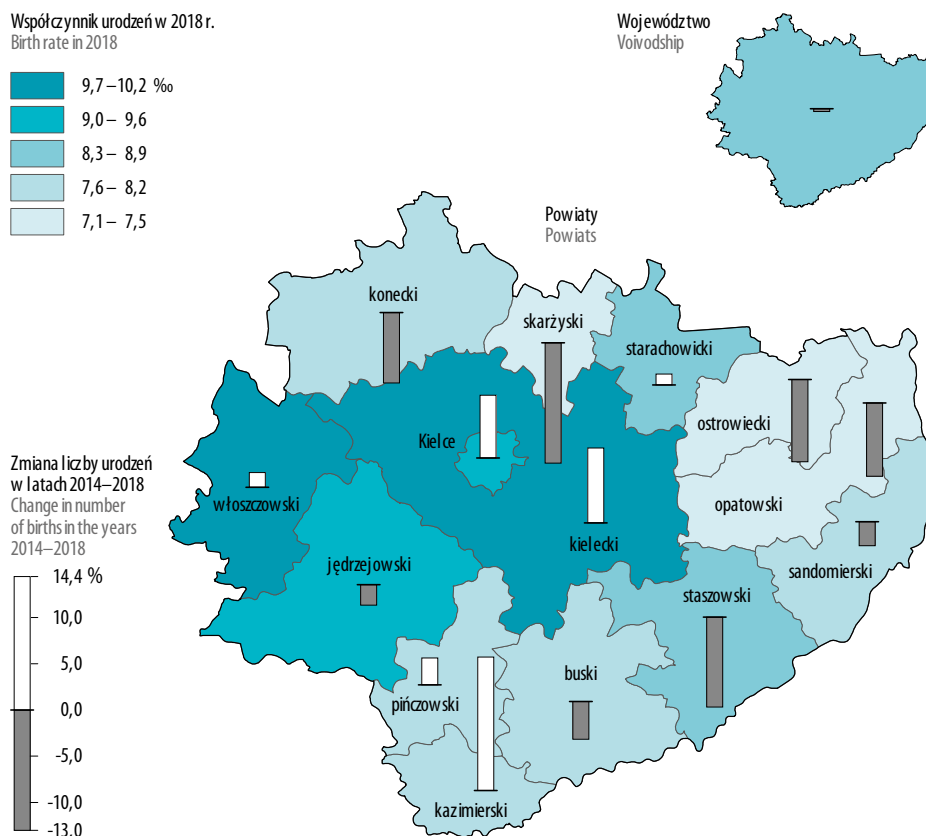
Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziewczyny Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziewczyny females	razem total	chłopcy males	dziewczyny females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	10756	5502	5254	4428	2295	2133	6328	3207	3121
2015	10579	5307	5272	4378	2151	2227	6201	3156	3045
2016	10610	5434	5176	4347	2252	2095	6263	3182	3081
2017	10915	5577	5338	4470	2288	2182	6445	3289	3156
2018	10721	5520	5201	4447	2235	2212	6274	3285	2989
w odsetkach in percent									
2014	100,0	100,0	100,0	41,2	41,7	40,6	58,8	58,3	59,4
2015	100,0	100,0	100,0	41,4	40,5	42,2	58,6	59,5	57,8
2016	100,0	100,0	100,0	41,0	41,4	40,5	59,0	58,6	59,5
2017	100,0	100,0	100,0	41,0	41,0	40,9	59,0	59,0	59,1
2018	100,0	100,0	100,0	41,5	40,5	42,5	58,5	59,5	57,5

Na niewiele wyższym poziomie niż w 2014 r. ukształtowała się relacja liczby urodzeń żywych przypadających na 1000 ludności, tj. współczynnik urodzeń – 8,6 wobec 8,5. Po raz kolejny był to najmniejszy pułap wskaźnika w kraju, w którym osiągnął 10,1‰. Depresja urodzeniowa mocniej zaznaczyła się na obszarach miejskich, w których współczynnik pozostawał wyraźnie niższy. Był on jednak względnie stabilny, o mniejszej sile rocznych spadków niż na wsi – w 2018 r. współczynnik w miastach nie zmienił się, natomiast na wsi spadł (8,0‰ wobec 9,2‰ na wsi). Relacja osiągnęła wyższe wartości dla populacji chłopców, których zazwyczaj rodzi się więcej niż dziewczynek (9,1‰ wobec 8,2‰), przy czym po raz pierwszy dysproporcje płci w miastach i na wsi były takie same, tj. sięgnęły różnicy 0,9 punktów (w poprzednich latach większe dysproporcje cechowały zbiorowości miejskie).

Tablica 20. Współczynnik urodzeń
Table 20. Birth rate

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- czynki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- czynki females
w % in %									
2014	8,5	8,9	8,1	7,8	8,5	7,2	9,1	9,2	8,9
2015	8,4	8,6	8,2	7,8	8,0	7,5	8,9	9,1	8,7
2016	8,5	8,9	8,1	7,8	8,5	7,1	9,0	9,2	8,8
2017	8,7	9,2	8,3	8,0	8,6	7,4	9,3	9,5	9,1
2018	8,6	9,1	8,2	8,0	8,4	7,5	9,2	9,6	8,7

Mapa 4. Urodzenia żywe
Map 4. Births live

W analizowanym pięcioleciu liczba urodzeń wzrosła w 6 powiatach, najbardziej w: kazimierskim (o 14,4%), kieleckim (o 8,1%) i m.Kielce (o 6,8%), tam też współczynnik urodzeń osiągnął w 2018 r. wysokie wartości, kolejno: 8,0‰, 10,2‰ oraz 9,2‰. Najśłabsza dynamika, skutkująca spadkiem liczby urodzeń wystąpiła w powiatach: skarżyskim (o 13,0%), staszowskim (o 9,7%) oraz ostrowieckim (o 8,9%), kształtując poziom ich współczynników pomiędzy 7,1 a 8,5‰.

Najwięcej urodzeń małżeńskich notuje się w pierwszych latach trwania związku, w szczególności do 1 roku. W 2018 r. w województwie stanowiły one 27,3% (w kraju – 27,2%), z czego 10,8% w okresie krótszym niż 9 miesięcy. Odsetek urodzeń maleje stopniowo w kolejnych latach pożycia – od 10,3% w drugim roku do 0,6% po dwóch dekadach. Na stopniowanie skali urodzeń według okresu trwania małżeństw nie wpływa miejsce zamieszkania, a rozkład w obu społecznościach jest prawie taki sam.

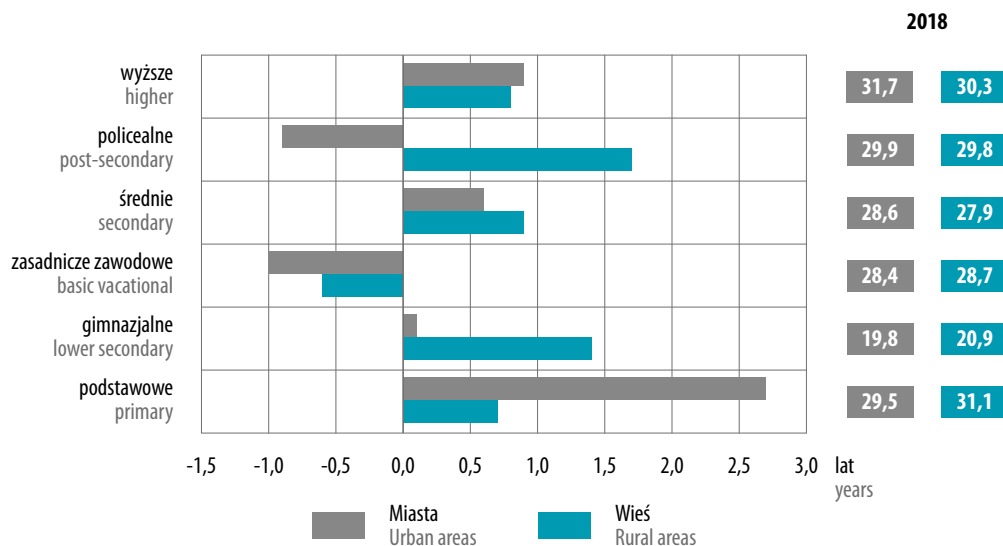
Cechą współczesnych zachowań demograficznych jest stały wzrost urodzeń pozamałżeńskich. Zjawisko to związane jest z przeobrażeniami modelu rodziny, w którym przybywa rodzin tworzonych przez związki kohabitacyjne oraz rosnącej liczby matek samotnie wychowujących dzieci. W Świętokrzyskiem w 2018 r. urodzeń tych było 2,2 tys., tj. więcej o 8,8% niż cztery lata wcześniej. Ich odsetek w urodzeniach ogółem zwiększył się o 1,7 p.proc. – do 20,3% (do 25,2% w miastach i 16,9% na wsi). W kraju udział urodzeń pozamałżeńskich pozostawał wyższy i w analogicznym okresie wzrósł z 24,2% do 26,5%. Matki w stanie wolnym dominowały wśród kobiet najmłodszych, poniżej 20 roku życia (77,2% urodzeń w tej grupie wieku), znaczny był także ich udział wśród nieco starszych, w wieku 20–24 lata (43,2% urodzeń w odpowiedniej grupie).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w latach wcześniejszych, najwięcej dzieci urodziło się w miesiącach letnich, pomiędzy lipcem a wrześniem (łącznie 27,1%), najmniej natomiast w lutym i listopadzie (odpowiednio 7,4% i 7,6%). Ponad 1/3 kobiet zarówno w mieście, jak i na wsi rodziła dzieci w środku tygodnia (wtorek–środa).

Przemiany społeczno-ekonomiczne powodują, że kobiety odkładają w czasie decyzję posiadania dziecka. Matkami zostawały najczęściej w wieku 25–29 lat (35,2% urodzeń żywych), przy czym rósł odsetek porodów w kolejnej grupie wieku – 30–34 lata (do 32,2%). Przesunęła się granica środkowego wieku rodzących kobiet – z 29,2 lat w 2014 r. do 29,9 lat w 2018 r. (w kraju – do 30,2 lat). Mediana wieku matek w miastach pozostawała wyższa niż kobiet na wsi – 30,8 lat wobec 29,3 lat.

Wiek rodzenia dzieci zmienia się w zależności od wykształcenia. Powszechne dążenie do poprawy poziomu życia stymuluje aktywność edukacyjną i zawodową kobiet. Obecnie większość rodzących legitymuje się wykształceniem wyższym – w 2018 r. stanowiły one 54,1% ich ogółu wobec 32,5% kobiet z wykształceniem średnim (w 2014 r. odpowiednio: 51,5% i 33,0%).

Wykres 21. Zmiana (+/-) wieku środkowego matek według poziomu wykształcenia matki
 Chart 21. Change (+/-) in median age of mothers by education level of mother

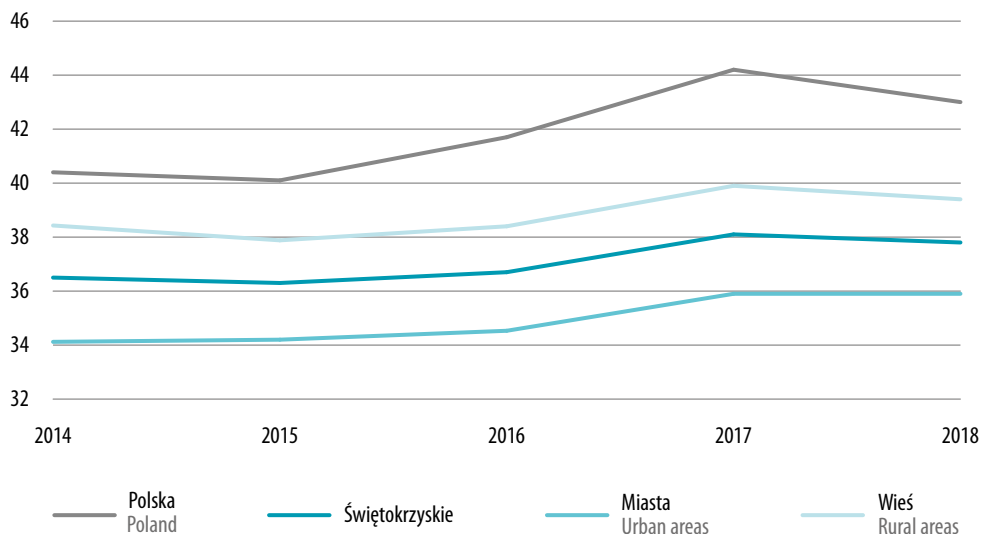

W 2018 r. kobiety z wykształceniem wyższym urodziły najwięcej dzieci pomiędzy 30 a 34 rokiem życia – 67,4% ogółu dzieci w tej grupie wieku matek, ale porównywalna pozostała młodsza grupa, w wieku 25–29 lat – 56,5% urodzeń w tym przedziale. Zjawisko odsuwania w czasie rodzicielstwa przez kobiety z wykształceniem wyższym dobrze obrazuje mediana wieku rodzących, która przesunęła się w ciągu pięciu lat z 30,2 do 31,0 lat (w kraju – do 31,3 lat). Podniósł się także wiek matek z wykształceniem średnim, chociaż wśród nich dominujący przekrój wiekowy poszerzał się i zacieśniał. Najczęściej rodziły one mając 25–29 lat (33,5% łącznej liczby rodzących w tym wieku), a kolejno w grupach pobocznych: 20–24 -latek (59,5% tej grupy wieku) i porównywalnej – 30–34 -latek (24,6% tej grupy). Nieco inaczej sytuacja kształtowała się wśród matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najwięcej z nich również rodziło pomiędzy 25–29 rokiem życia (6,2% urodzeń w tej grupie wieku), ale już niewiele mniej w wieku 20–24 lat (15,4%). Stąd wiek środkowy rodzących kobiet legitymujących się wykształceniem średnim zwiększył się z 27,3 do 28,1 lat (w kraju – do 28,7), a zasadniczym zawodowym zmniejszył się z 29,4 do 28,6 lat (w kraju – do 28,6). Wśród najmłodszych matek (19 lat i mniej) dosyć duży był udział tych, które miały ukończone jedynie gimnazjum. Ich odsetek w ogólnej liczbie urodzeń w tym wieku wyniósł 52,3%.

Urodzenia uzależnione są od liczby potencjalnych matek, tzn. kobiet w wieku rozrodczym oraz ich płodności określonej częstością urodzeń. Za okres prokreacyjny kobiet przyjmowany jest przedział wieku 15–49 lat. Na przestrzeni pięciu lat ubytek tych kobiet w województwie, m.in. z powodu emigracji, był wysoki i sięgnął 3,8% (w kraju – 2,7%). Dodatkowo, niska ocena bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej województwa i brak perspektyw rozwoju mogły mieć wpływ na rezygnację z macierzyństwa. Chwilowa poprawa płodności, w następstwie wsparcia finansowego rządu, w ostatnim roku już wyraźnie spowolniła. Efektem było, pomimo wzrostu, utrzymanie się prawie najniższego w kraju współczynnika płodności (poza opolskim) – na poziomie 37,8‰ (wobec 36,5‰ w 2014 r.). W kraju płodność kształtowała się wyżej, a tempo jej wzrostu znacznie przekraczało notowane w województwie – z 40,4‰ do 43,0‰. Na terenach wiejskich współczynnik podniósł się z 38,4‰ do 39,4‰. W miastach pozostawał niższy, chociaż przyrastał ponad dwukrotnie szybciej – z 34,1‰ do 35,9‰.

Wykres 22. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15–49

Chart 22. Live births per 1000 women aged 15–49

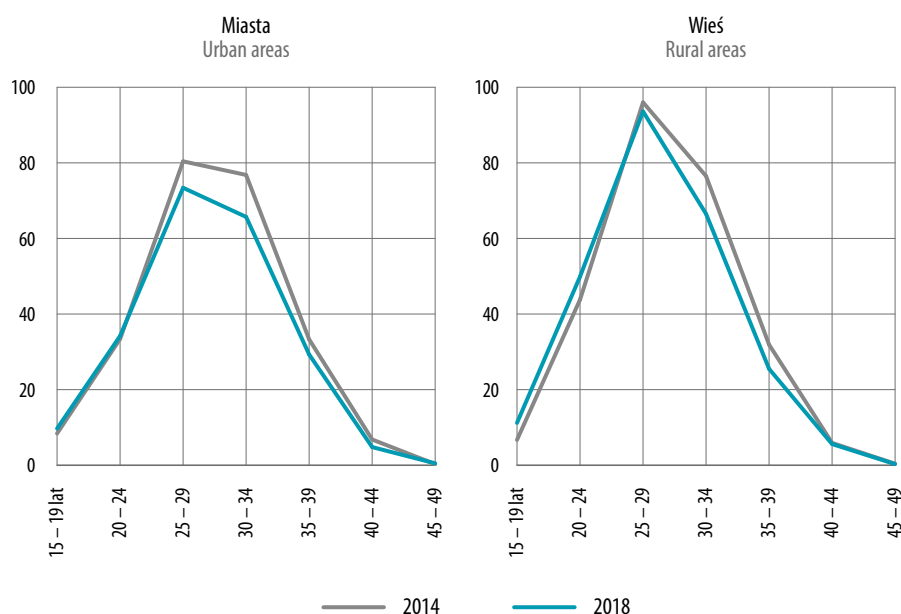
Najwyższą płodnością wyróżniały się grupy wieku 25–29 i 30–34 lata. Jednak w obu, mimo wyraźnego wzrostu współczynników, ich poziom znacząco odbiegał od przeciętnego w kraju – kolejno: 89,5‰ wobec 98,1‰ oraz 76,6‰ wobec 84,8‰. Wzrost płodności najmocniej zaznaczył się wśród kobiet w wieku 30–34 lata (o 10,5 punktów), w przylegających grupach wieku jego natężenie było dwukrotnie mniejsze.

Tablica 21. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15–49 według wieku matki
Table 21. Live births per 1000 women aged 15–49 by mother age

Lata years	Ogółem Total	Grupy wieku Age groups						
		15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
2014	36,5	10,6	43,7	84,6	66,1	27,3	5,2	0,4
2015	36,3	9,5	43,5	85,7	66,7	26,5	5,7	0,2
2016	36,7	9,6	41,1	86,8	69,7	29,5	5,3	0,1
2017	38,1	7,9	42,5	89,2	75,6	31,2	5,8	0,2
2018	37,8	7,4	39,9	89,5	76,6	32,6	6,3	0,3

Tendencje zmian płodności mieszkanek miast i wsi pozostawały podobne, różnice wynikały jedynie z bardziej tradycyjnego modelu rodziny w społeczeństwach wiejskich. Przede wszystkim zmniejszyła się częstość urodzeń wśród kobiet najmłodszych (poniżej 20 roku życia) w większym stopniu na wsi, ale miernik pozostawał niższy niż w miastach. W podobnej skali natomiast, zwiększyła się płodność kobiet w wieku od 30 do 34 lat, a nieznaczące rozbieżności wystąpiły dopiero w grupach starszych. Istotne zróżnicowanie dotyczyło zmian prokreacji kobiet w wieku 20–29 lat. W całym przedziale wieku płodność kształtowała się niżej w miastach, ale na przestrzeni pięciolecia w grupie młodszej (20–24 lata) spadła w miastach niewiele, a na wsi wyraźnie. W grupie starszej natomiast płodność wzrosła. Wszystkie te zmiany wynikały i pozostawały zgodne ze społecznymi trendami demograficznymi.

Wykres 23. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 według wieku matki
Chart 23. Live births per 1000 women aged 15–49 by mother age

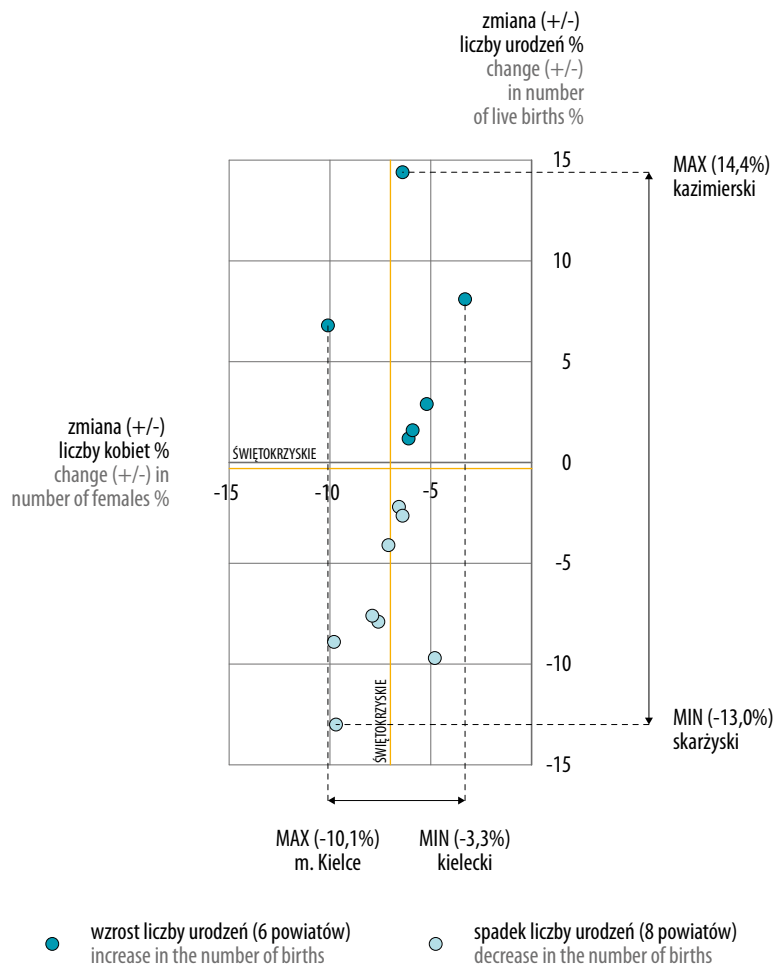

Największa liczba urodzeń (ok. 95%) notowana była wśród kobiet pomiędzy 20 a 39 rokiem życia. W Świętokrzyskiem ich ubytek na przestrzeni lat 2014–2018 wyniósł 7,0%, ale w efekcie omawianego wcześniej wzrostu płodności w ostatnich dwóch latach, liczebność urodzeń spadła w tej grupie wieku jedynie o 0,3%. Wielkości ogółem mocno różnicowało rozmieszczenie przestrzenne. Zmniejszenie liczby kobiet w tym wieku, choć ze zmiennym natężeniem, obserwowano we wszystkich powiatach (w 6 było większe od przeciętnej w województwie, a w 8 – mniejsze). I chociaż spowolniło to dynamikę urodzeń, w 6 powiatach odnotowano wzrost ich liczby. W najlepszej sytuacji znalazły się powiaty o niskim uszczerbku potencjalnych matek – tam przyspieszenie częstości urodzeń było wyraźne. Przewodziły im powiaty: kazimierski (z 6,4% ubytkiem kobiet i 14,4% przyrostem urodzeń), kielecki (odpowiednio: minus 3,3% i 8,1%)

i pińczowski (odpowiednio: minus 5,2% i 2,9%). W specyficznej sytuacji znalazło się m. Kielce, w którym relatywnie wysokiemu wzrostowi urodzeń (o 6,8%) towarzyszył największy ubytek kobiet (o 10,1%). Niżej plasowały się powiaty: włoszczowski (minus 5,9% i 1,6%) starachowicki (minus 6,1% i 1,2%). Współczynnik płodności w powiatach o stosunkowo niskich stratach wśród matek oscylował między 35,1‰ w kazimierskim a 43,1‰ we włoszczowskim. W pozostałych powiatach spadek liczby kobiet wahał się od 4,8 do 9,8%, a towarzyszący mu spadek urodzeń – od 2,2 do 9,7%, przy czym największe starty poniosły ostrowiecki i staszowski. Płodność kobiet w tej grupie powiatów wahała się od 32,4‰ w opatowskim do 40,7‰ w jędrzejowskim.

Wykres 24. Zróżnicowanie powiatów pod względem zmiany liczby urodzeń żywych oraz liczby matek w grupie wieku 20–39 lat w latach 2014–2018

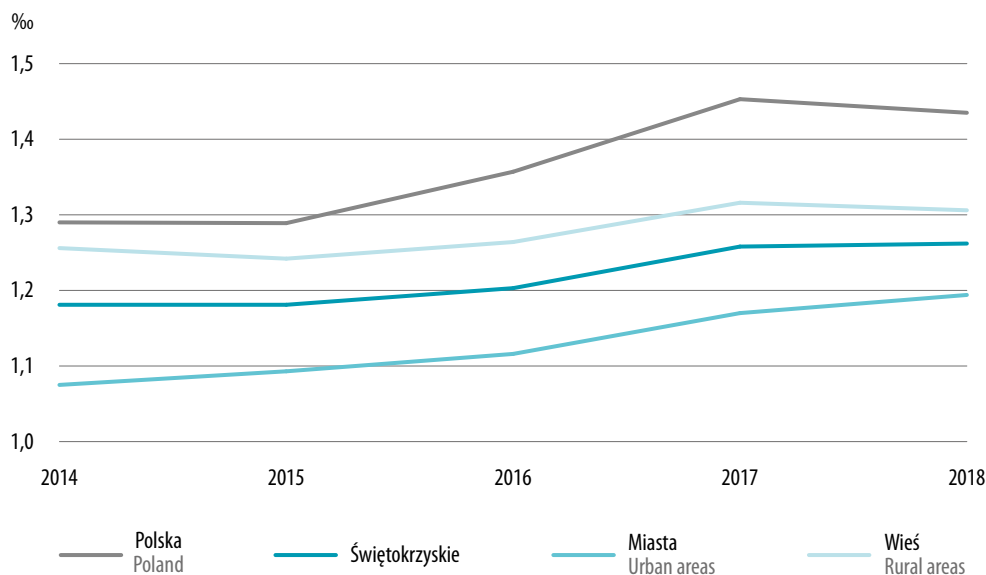
Chart 24. Diversity of powiats by change in number of live births and mothers aged 20–39 in the years 2014–2018

Opisane wyżej zmiany wzorca płodności według wieku w aspekcie syntetycznym obrazuje współczynnik dzietności, który wskazuje, jaką średnią liczbę dzieci urodziłaby kobieta w okresie rozrodczym w danym roku kalendarzowym (o odpowiadającym mu rozkładzie cząstkowych współczynników płodności) zakładając brak umieralności. Z jego pomocą ocenić można stopień zastępowalności obecnej generacji przez przyszłe pokolenia. Za korzystny uznaje się wskaźnik na poziomie co najmniej 2,100, który uwzględniając bieżący stan umieralności zapewnia prostą zastępowalność pokoleń, tj. gdy w danym roku na jedną kobietę w wieku 15–49 lat przypada co najmniej dwoje dzieci.

Od wielu lat współczynnik dzietności w Świętokrzyskiem jest jednym z najniższych w kraju, a w 2018 r. uplasował województwo na przedostatniej pozycji (przed opolskim). Wyniósł on 1,262 (w 2014 r. – 1,181), co oznaczało, że pokolenie matek zostanie zastąpione przez córki tylko w 60,7% (współczynnik reprodukcji netto). W kraju relacja o wartości 1,435 zapewniała wymienialność matek przez córki w 69,0%. W społecznościach miejskich województwa na jedną kobietę średnio przypadało 1,194 dzieci, natomiast w wiejskich – 1,306 (w 2014 r. odpowiednio 1,075 i 1,256). Stanowiło to zastępowalność matek w miastach na poziomie 58,9%, a na wsi – 61,6%.

Wykres 25. Współczynnik dzietności
Chart 25. Total fertility rate

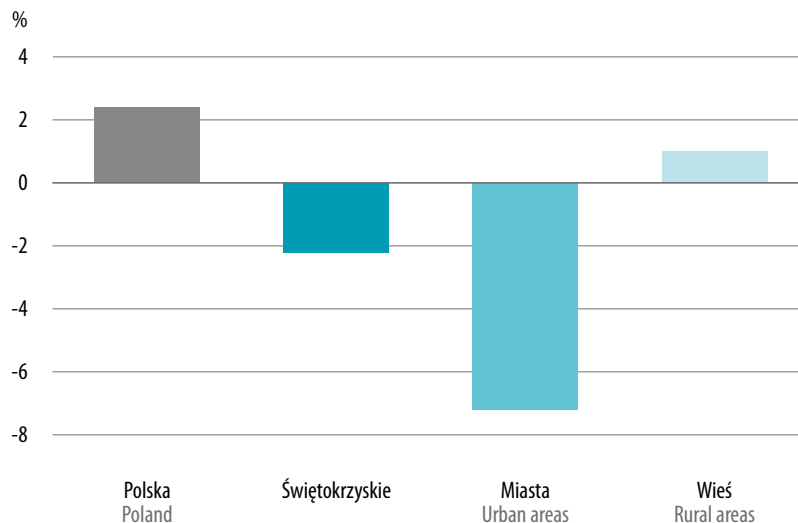

Zgony Deaths

Umieralność jest drugim, obok urodzeń, elementem ruchu naturalnego ludności. Zjawisko to wpływa nie tylko na tempo rozwoju ludności, ale również na kształtowanie jej stanu cywilnego oraz struktury wieku. W województwie świętokrzyskim od lat notuje się relatywnie wysoki poziom umieralności związany z dużą populacją starszych osób.

Na przestrzeni badanych lat umieralność pozostawała labilna – podobnie jak w kraju, naprzemiennie notowano jej spadki i wzrosty. W 2018 r. odnotowano 14,6 tys. zgonów, tj. o 7,3% więcej niż cztery lata wcześniej (w kraju więcej o 10,0%). Zwiększył się odsetek zmarłych mieszkańców miast (do 43,7%). Nie zmienił się ogólny poziom nadumieralności mężczyzn (52,3%), przy czym udział zgonów mężczyzn zamieszkujących miasta kształtował się niżej niż na wsi (51,8% wobec 52,7%).

Wykres 26. Średnioroczne tempo zmian liczby zgonów w latach 2014–2018
Chart 26. Average annual change of deaths in the years 2014–2018

Tablica 22. Zgony
Table 22. Deaths

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	13627	7122	6505	5724	2956	2768	7903	4166	3737
2015	14409	7741	6668	6036	3205	2831	8373	4536	3837
2016	13948	7253	6695	5981	3074	2907	7967	4179	3788
2017	14330	7415	6915	6155	3152	3003	8175	4263	3912
2018	14619	7647	6972	6382	3303	3079	8237	4344	3893
w odsetkach in percent									
2014	100,0	100,0	100,0	42,0	41,5	42,6	58,0	58,5	57,4
2015	100,0	100,0	100,0	41,9	41,4	42,5	58,1	58,6	57,5
2016	100,0	100,0	100,0	42,9	42,4	43,4	57,1	57,6	56,6
2017	100,0	100,0	100,0	43,0	42,5	43,4	57,0	57,5	56,6
2018	100,0	100,0	100,0	43,7	43,2	44,2	56,3	56,8	55,8

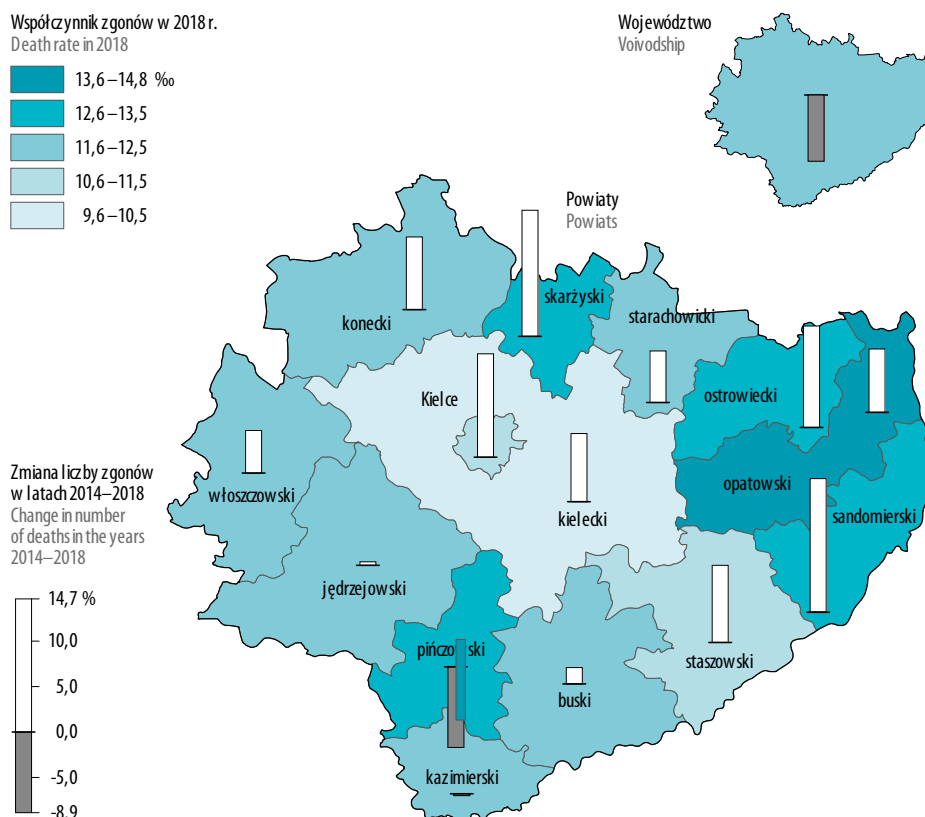
Współczynnik umieralności ludności wyniósł 11,7‰ (w 2014 r. – 10,8‰), ale w miastach przyjmował mniejsze wartości – 11,4‰ wobec 12,0‰ na wsi. W kraju współczynnik zgonów pozostawał niższy – 10,8‰.

Tablica 23. Współczynnik zgonów
Table 23. Death rate

Lata Years	Zgony na 1000 ludności Deaths per 1000 population			Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych Infant deaths per 1000 live births		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
2014	10,8	10,1	11,3	3,1	2,9	3,2
2015	11,4	10,7	12,0	3,8	3,4	4,0
2016	11,1	10,7	11,5	4,2	4,1	4,3
2017	11,5	11,0	11,8	2,8	3,6	2,3
2018	11,7	11,4	12,0	3,8	3,1	4,3

Najmniejszy poziom umieralności odnotowano w powiecie kieleckim, najmłodszym demograficznie (9,7‰). Stosunkowo niski był także w powiecie staszowskim (10,7‰) i m. Kielce (10,9‰). Spośród 14 powiatów, aż w 11 współczynnik przekraczał 12‰, z czego najwyższemu ukształtował się w powiatach opatowskim (14,8‰) oraz skarżyskim (13,4‰).

Mapa 5. Zgony
Map 5. Deaths

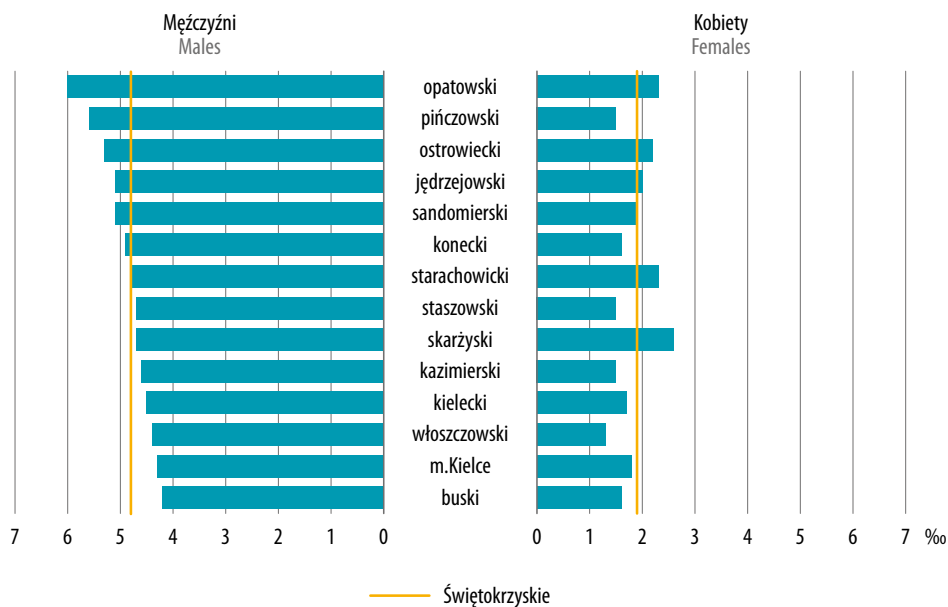
W grupach wieku mieszkańców niska umieralność cechowała roczniki młode – w 2018 r. 0,1‰ wśród 5–14 -latków. W następnych grupach wieku umieralność systematycznie rosła, przy czym w populacji mężczyzn drastycznie wzrastała już po ukończeniu 54 roku życia, zaś wśród kobiet 10 lat później. W analogicznych rocznikach zaznaczała się też wyższa umieralność w społeczności wiejskiej – przede wszystkim wśród mężczyzn, ale także w większości grup wieku kobiet.

Tablica 24. Zgony na 1000 ludności według grup wieku w 2018 r.
Table 24. Deaths per 1000 population by age groups in 2018

Grupy wieku Age groups	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	11,7	12,6	10,9	11,4	12,4	10,5	12,0	12,7	11,3
0 lat ^a	3,8	4,2	3,5	3,1	3,1	3,2	4,3	4,9	3,7
1-4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,1	0,3	0,2	0,3
5-14	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15-24	0,4	0,6	0,2	0,3	0,5	0,1	0,5	0,7	0,2
25-34	0,9	1,4	0,3	0,9	1,4	0,3	0,9	1,4	0,3
35-44	1,9	2,7	0,9	1,7	2,4	1,0	2,0	3,0	0,8
45-54	4,7	7,1	2,3	4,1	6,0	2,2	5,2	7,9	2,3
55-64	11,1	16,1	6,5	10,3	14,7	6,8	11,9	17,3	6,2
65-74	21,6	31,5	13,8	20,7	29,6	14,2	22,6	33,4	13,2
75-84	53,4	73,6	42,1	49,6	68,2	39,2	57,0	78,6	44,9
85 lat i więcej and more	160,1	187,2	149,8	151,6	175,9	141,2	166,3	196,9	155,8

a Na 1000 urodzeń żywych.
 a Per 1000 of live births.

Wykres 27. Współczynnik zgonów ludności w wieku do 65 lat w 2018 r.
Chart 27. Death rate of population aged under 65 in 2018

Zgony osób z najmłodszej i średniej biologicznej grupy wieku (od 0 do 64 lat) cechuje niska częstotliwość. W województwie wynosiła ona w 2018 r. 4,8‰ wśród mężczyzn i 1,9‰ wśród kobiet. Większa występowała w społecznościach wiejskich, szczególnie w męskiej populacji. Poza przyczynami zewnętrznymi (jak np. wypadki) były one coraz częściej wynikiem chorób cywilizacyjnych (w tym układu krążenia, nowotworów). W 2018 r. w Świętokrzyskiem umieralność powyżej średniej obu płci odnotowano w 3 powiatach. Najmniej korzystnie ogólna sytuacja kształtowała się w powiatach: opatowskim (6,0‰ wśród mężczyzn i 2,3‰ wśród kobiet) oraz ostrowieckim (kolejno: 5,3‰ i 2,2‰). Najlepiej natomiast w powiecie buskim (4,2‰ i 1,6‰) i włoszczowskim (4,4‰ i 1,3‰).

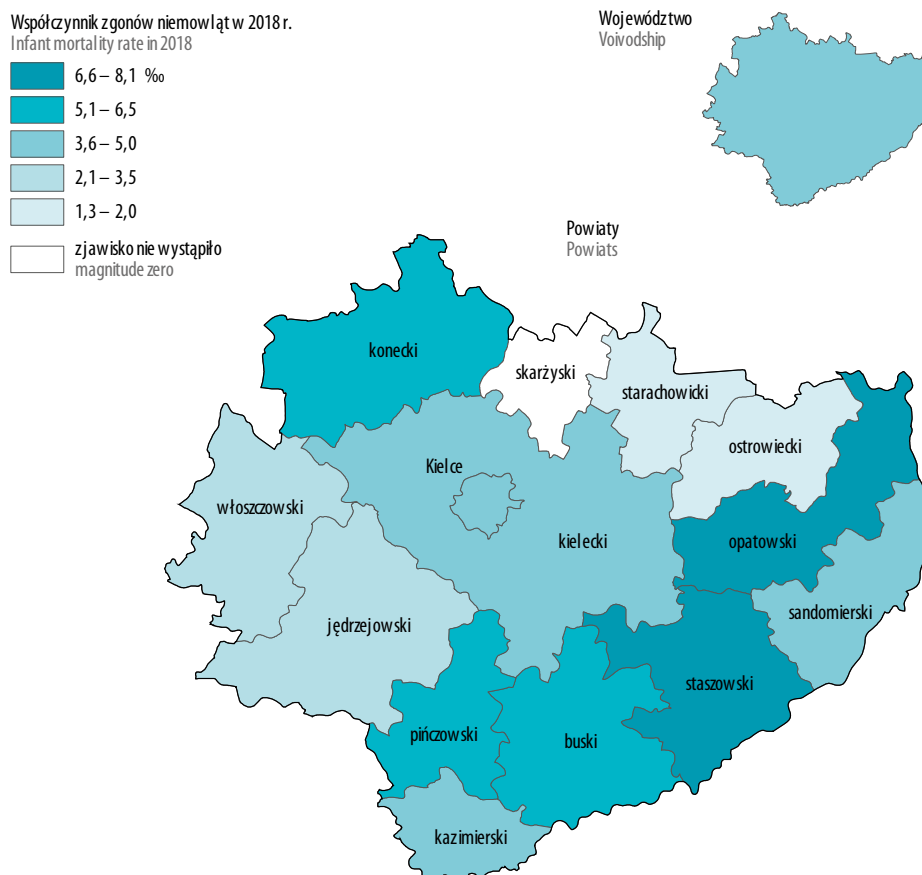
Zgony niemowląt (tj. dzieci poniżej 1 roku życia) występowały nieregularnie w kolejnych latach, jednak tendencja ogólna była spadkowa. W 2018 r. odnotowano ich 41, co stanowiło 0,3% wszystkich zgonów wobec 0,2% w 2014 r. Udział zgonów chłopców pozostawał zmienny, a w latach granicznych zmniejszył się o 1,5 p.proc. do 56,1%. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wzrósł w pięcioleciu z 3,1 do 3,8 wobec spadku w kraju z 4,2 do 3,9. Skala nasilenia śmiertelności wśród najmłodszych była wyraźnie większa na wsi, pogłębiając niekorzystną dla wsi dysproporcję wskaźnika z lat wcześniejszych (oprócz 2017 r.) – 4,3‰ na wsi wobec 3,1‰ w miastach.

Tablica 25. Zgony niemowląt
Table 25. Infant deaths

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	33	19	14	13	9	4	20	10	10
2015	40	17	23	15	3	12	25	14	11
2016	45	26	19	18	10	8	27	16	11
2017	31	16	15	16	8	8	15	8	7
2018	41	23	18	14	7	7	27	16	11
w odsetkach in percent									
2014	100,0	100,0	100,0	39,4	47,4	28,6	60,6	52,6	71,4
2015	100,0	100,0	100,0	37,5	17,6	52,2	62,5	82,4	47,8
2016	100,0	100,0	100,0	40,0	38,5	42,1	60,0	61,5	57,9
2017	100,0	100,0	100,0	51,6	50,0	53,3	48,4	50,0	46,7
2018	100,0	100,0	100,0	34,1	30,4	38,9	65,9	69,6	61,1

Intensywność śmiertelności niemowląt w powiatach zmieniała się corocznie. W 2018 r. najwyższą zarejestrowano w powiatach staszowskim (8,1‰) i opatowskim (7,8‰), najmniejszą w ostrowieckim i starychowickim (po 1,3‰), natomiast w powiecie skarżyskim nie odnotowano żadnego przypadku śmierci niemowlęcia.

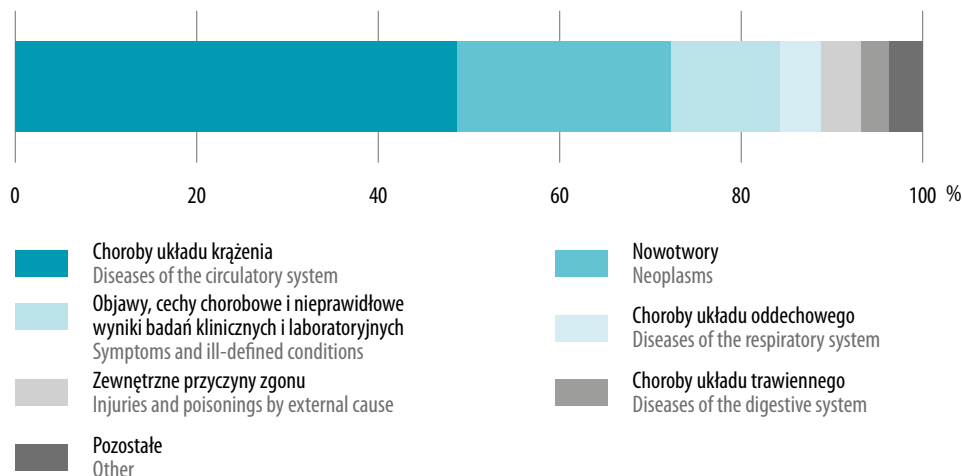
Mapa 6. Współczynnik zgonów niemowląt w 2018 r.
Map 6. Infant mortality rate in 2018

Główne przyczyny zgonów pozostają niezienne, a płeć zmarłych nie różnicuje zasadniczo ich struktury. Tak dla kobiet, jak i mężczyzn najczęstszymi pozostają choroby układu krążenia i nowotwory złośliwe. W pierwszym przypadku odsetek zmarłych był wyższy wśród kobiet, w drugim – wśród mężczyzn. Różnice te wynikają z proporcji płci osób starszych – kobiety przeważają liczebnie wśród osób w bardzo zaawansowanym wieku, dla których choroby układu krążenia są najczęściej wskazywane przez lekarzy jako przyczyna zgonu.

W 2017 r. choroby układu krążenia stanowiły 48,7% przypadków śmiertelnych. Wśród mężczyzn były one przyczyną 41,7% z nich, a wśród kobiet – 56,3%. Udział zgonów z powodu nowotworów wyniósł 23,5%, przy czym spowodowały one zgon 25,6% mężczyzn i 21,3% kobiet. Łącznie choroby układu krążenia i nowotwory były przyczyną prawie 3/4 wszystkich zgonów w województwie świętokrzyskim. Pozostałe powody zgonów związane były głównie z objawami, cechami chorobowymi i nieprawidłowymi wynikami badań klinicznych i laboratoryjnych (12,1%), chorobami układu oddechowego (4,5%) oraz trawiennego (3,0%), a także przyczynami zewnętrznymi, które obejmują urazy, zatrucia i inne wypadki (4,4%).

Wykres 28. Struktura zgonów według przyczyn w 2017 r.
 Chart 28. Structure of deaths by causes in 2017

Poziom umieralności spowodowanej dwoma najczęstszymi przyczynami cechowała różna dynamika. Obserwowano przede wszystkim nasilenie zgonów z powodu nowotworu. Na przestrzeni lat 2014–2017 w Świętokrzyskiem przybywało ich kilkakrotnie szybciej niż w następstwie chorób układu krążenia (6,1% wobec 1,1%). Jeszcze wyraźniej prawidłowość ta zarysowała się w kraju, w którym umieralność z powodu nowotworu zwiększyła się o 6,6%, natomiast chorób układu krążenia – spadła o 1,6%. Porównanie rzeczywistej rangi zgonów obydwu typów w populacji umożliwia przeliczenie ich na 1000 ludności. Współczynnik zgonów w następstwie nowotworu zwiększył się z 2,5‰ do 2,6‰, ale pozostał niższy niż w kraju (2,8‰). Odmiennie kształtowało się natężenie umieralności spowodowanej chorobami układu krążenia, gdzie miernik wzrósł w mniejszym stopniu (z 5,5‰ do 5,6‰), ale analogicznie jak w 2014 r., ukształtował się najwyżej w kraju (spadek do 4,3‰).

Pośród pozostałych znaczących przyczyn najbardziej wzrosło nasilenie zgonów w wyniku zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej – aż o 92,0%. Nie zmieniło się w następstwie stanów rozpoczynających się w okresie okołoporodowym, natomiast zmniejszyło – wywołanych przyczynami zewnętrznymi (o 10,4%).

Choroby układu krążenia przyczyniły się głównie do zgonów osób najstarszych: w wieku 80 lat i więcej (64,7% tej grupy wieku), 70–79 lat (46,9%) oraz 60–69 lat (33,6%). Odmiennie kształtowało się zagrożenie związane z chorobami nowotworowymi, które malało z wiekiem – odsetek zgonów spadał w kolejnych grupach z 38,9% osób pomiędzy 60–69 rokiem życia, poprzez 31,8% – 70–79 -letnich, do 13,0% wśród 80 -latków i starszych. Choroby układu trawiennego były najczęstszą przyczyną zgonów w grupie wieku 30–39 lat (12,9%), a ich częstotliwość malała sukcesywnie ze wzrostem lat. Przeciwnie kształtował się odsetek zmarłych z powodu chorób układu oddechowego, rosnący w starszych rocznikach, osiągając 5,3% wśród 70–79 -latków. Przyczyny zewnętrzne natomiast, przeważnie wiązały się ze zgonami osób młodych, w szczególności w wieku 20–29 lat (63,8%).

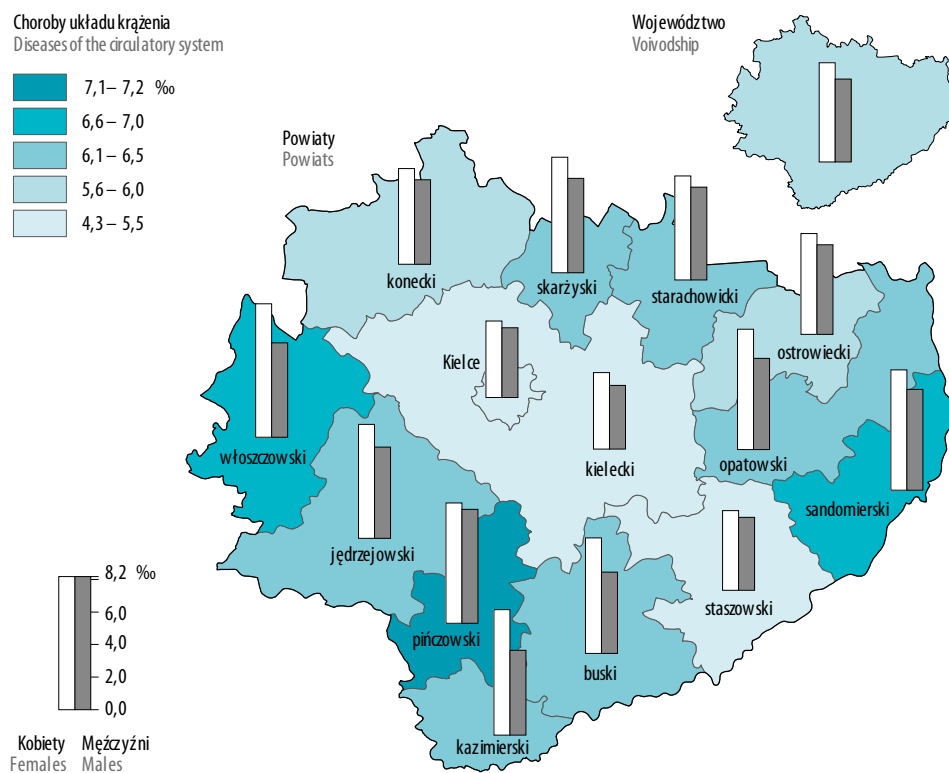
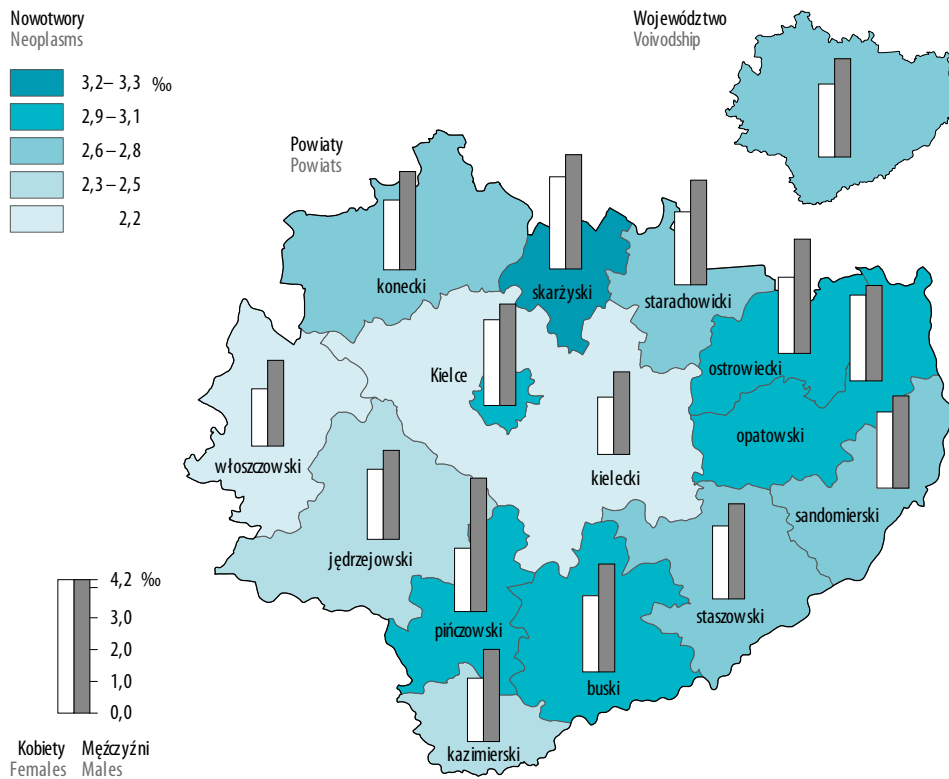
Najczęstszymi powodami zgonów niemowląt w 2017 r. były wady rozwojowe (54,8% zgonów wszystkich niemowląt), a pozostałe obejmowały stany chorobowe powstające w okresie okołoporodowym, czyli w trakcie trwania ciąży matki oraz w ciągu pierwszych 6 dni życia noworodka (45,2%). Z ogólnej liczby zgonów niemowląt większość dzieci (71,0%) zmarła w wieku noworodkowym, tj. poniżej 28 dnia życia, w tym 48,4% w pierwszym tygodniu życia.

Tablica 26. Zgony według wieku zmarłych oraz wybranych przyczyn w 2017 r.
Table 26. Deaths by age deceased and selected causes in 2017

Grupy wieku Age groups	Ogółem Total	Nowotwory Neoplasms	Choroby układu krążenia Diseases of the circulatory system	Choroby układu oddechowego Diseases of the respiratory system	Choroby układu trawien- nego Diseases of the digestive system	Zewnętrzne przyczyny zgonu Injuries and poisonings by external cause	w odsetkach in percent				
Ogółem Total	14330	23,5	48,7	4,5	3,0	4,4					
0–19	70	5,7	2,9	1,4	–	27,1					
20–29	116	3,4	5,2	0,9	6,0	63,8					
30–39	233	13,3	12,4	2,6	12,9	30,0					
40–49	477	20,5	20,5	4,8	10,3	19,3					
50–59	1258	32,9	25,7	2,5	6,5	10,3					
60–69	2763	38,9	33,6	3,9	4,1	4,3					
70–79	2761	31,8	46,9	5,0	2,4	2,2					
80 lat i więcej and more	6652	13,0	64,7	5,1	1,2	1,0					
Mężczyźni Males	7415	25,6	41,7	5,0	3,7	7,0					
40–49	358	13,7	21,2	5,0	9,2	23,5					
50–59	935	26,2	26,7	2,7	7,4	12,1					
60–69	1930	34,9	34,4	4,4	4,3	5,2					
70–79	1574	33,3	44,6	5,7	2,6	2,8					
80 lat i więcej and more	2301	17,2	59,5	6,5	0,8	1,5					
Kobiety Females	6915	21,3	56,3	3,9	2,2	1,7					
40–49	119	41,2	18,5	4,2	13,4	6,7					
50–59	323	52,3	22,6	1,9	4,0	5,3					
60–69	833	48,4	31,8	2,6	3,5	2,3					
70–79	1187	29,9	49,9	4,1	2,1	1,5					
80 lat i więcej and more	4351	10,8	67,4	4,3	1,4	0,8					

Zróżnicowanie w układzie przestrzennym ubytków ludności spowodowanych głównymi przyczynami zgonów było wysokie. W 2017 r. współczynnik zgonów w następstwie nowotworu oscylował między 2,6–4,2‰ wśród mężczyzn i 1,8–2,9‰ wśród kobiet. W siedmiu powiatach jego poziom ogółem przekraczał średni w województwie (2,7‰). Największe straty wystąpiły w powiatach: skarżyskim (3,3‰), pińczowskim (3,1‰) oraz ostrowieckim (3,0‰), a najmniejsze w kieleckim i włoszczowskim (po 2,2‰). Jeszcze większa była zmienność miernika dla chorób układu krążenia, który zawierał się w przedziałach 3,9–7,0‰ wśród mężczyzn oraz 4,7–8,2‰ wśród kobiet. Średnią województwa (5,6‰) przewyższało aż 10 powiatów. Największe nasilenie odnotowano w: pińczowskim (7,2‰), włoszczowskim (7,0‰) i sandomierski (6,8‰), a najmniejsze w: kieleckim (4,3‰), m.Kielce (4,5‰) oraz staszowskim (4,7‰).

Mapa 7. Współczynnik zgonów na nowotwory w 2017 r.
Map 7. Death rate by neoplasms in 2017

Szybki postęp w dziedzinie medycyny umożliwiającą wcześniejsze i dokładniejsze diagnozowanie chorób, a tym samym skuteczniejsze ich leczenie, jak również prowadzenie zdrowszego stylu życia oraz działania programowe prowadzące do zapewnienia lepszych warunków życia, wpływają na poprawę kondycji zdrowotnej mieszkańców i ich dłuższe życie.

W 2018 r. przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wyniosło 73,6 lat (w kraju – 73,9 lat), a kobiet – 82,1 (w kraju – 81,7). Wskaźniki te plasują świętokrzyskie na 8. miejscu pod względem długości życia mężczyzn i na 5. – życia kobiet. Czas życia wydłużył się w społeczności miejskiej – mężczyźni żyli 74,7 lat, a kobiety – 82,3, natomiast skrócił się na wsi, odpowiednio: do 72,8 i 82,0 lat.

W okresie pięciu lat dalsze trwanie życia mężczyzn skróciło się o 0,1 roku, a bez zmian pozostało kobiet. Jednocześnie zmieniła się wartość parametrów w zależności od miejsca zamieszkania. Mężczyźni w miastach mieli przed sobą więcej o 0,2 lat życia, natomiast na wsi – mniej o 0,1. W przypadku kobiet różnice były większe – w miastach czas wydłużył się o 0,5 roku, a na wsi skrócił o 0,2 roku. W efekcie pogłębiły się rozbieżności – mężczyźni mieszkający na wsi żyli krócej niż w miastach o 1,9 roku (wobec 1,6 roku cztery lata wcześniej), a kobiety na wsi – krócej o 0,3 roku (wobec czasu dłuższego o 0,4 roku przed czterema laty).

Tablica 27. Przeciętne dalsze trwanie życia
Table 27. Expectation of life

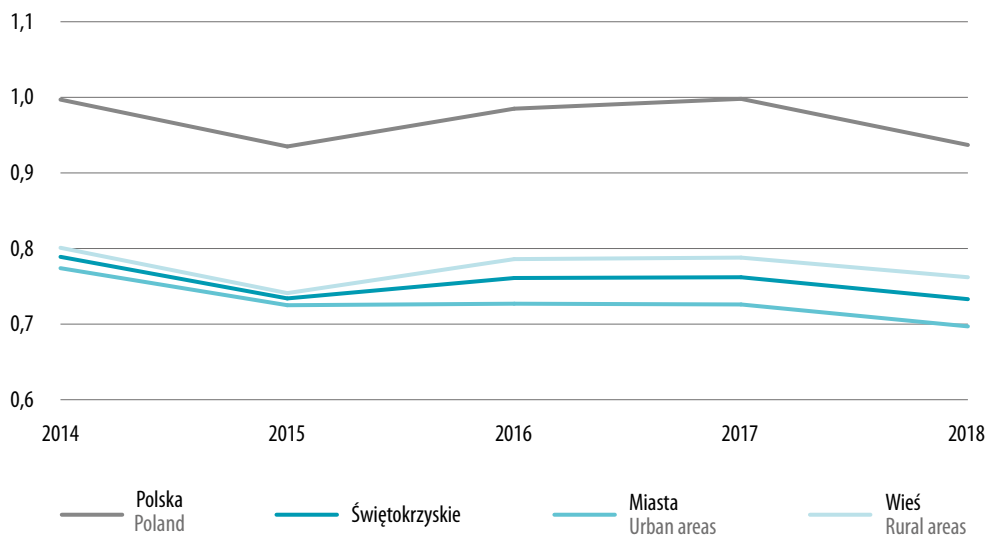
Wyszczególnienie Specification	Mężczyźni Males					Kobiety Females				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem Total	73,7	73,0	73,7	73,8	73,6	82,1	82,2	82,1	82,2	82,1
Miasta Urban areas	74,5	74,3	74,8	74,6	74,7	81,8	81,9	82,1	82,0	82,3
Wieś Rural areas	72,9	71,9	72,8	73,2	72,8	82,2	82,4	82,0	82,3	82,0

Przyrost naturalny ludności

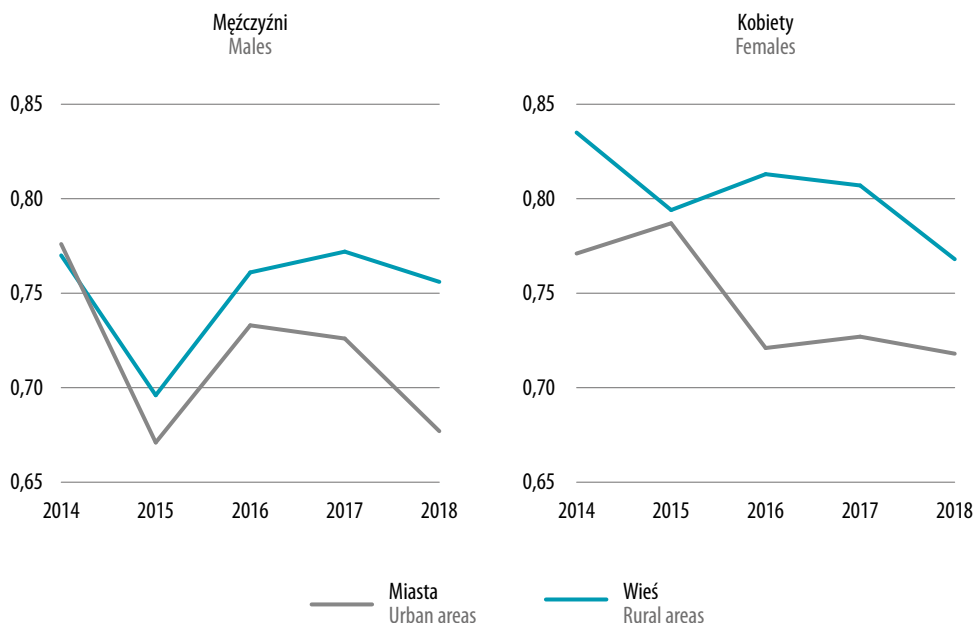
Natural increase

Wzajemne proporcje między podstawowymi elementami ruchu naturalnego określa współczynnik dynamiki demograficznej (liczba urodzeń żywych na jeden zgon). Niższy od 1,000 wskazuje skalę ubytków populacji. Od lat jego poziom pozostaje jednym z najniższych, a obecny uplasował województwo na przedostatnim miejscu w kraju (przed łódzkim). W pięcioleciu wartość miernika zmniejszyła się z 0,789 do 0,733 (w kraju do 0,937), przy czym w miastach spadał on szybciej niż na obszarach wiejskich i w 2018 r. osiągnął 0,697 wobec 0,762 na wsi.

Wykres 29. Współczynnik dynamiki demograficznej
 Chart 29. Demographic dynamics rate

Wykres 30. Współczynnik dynamiki demograficznej według płci
 Chart 30. Demographic dynamics rate by sex

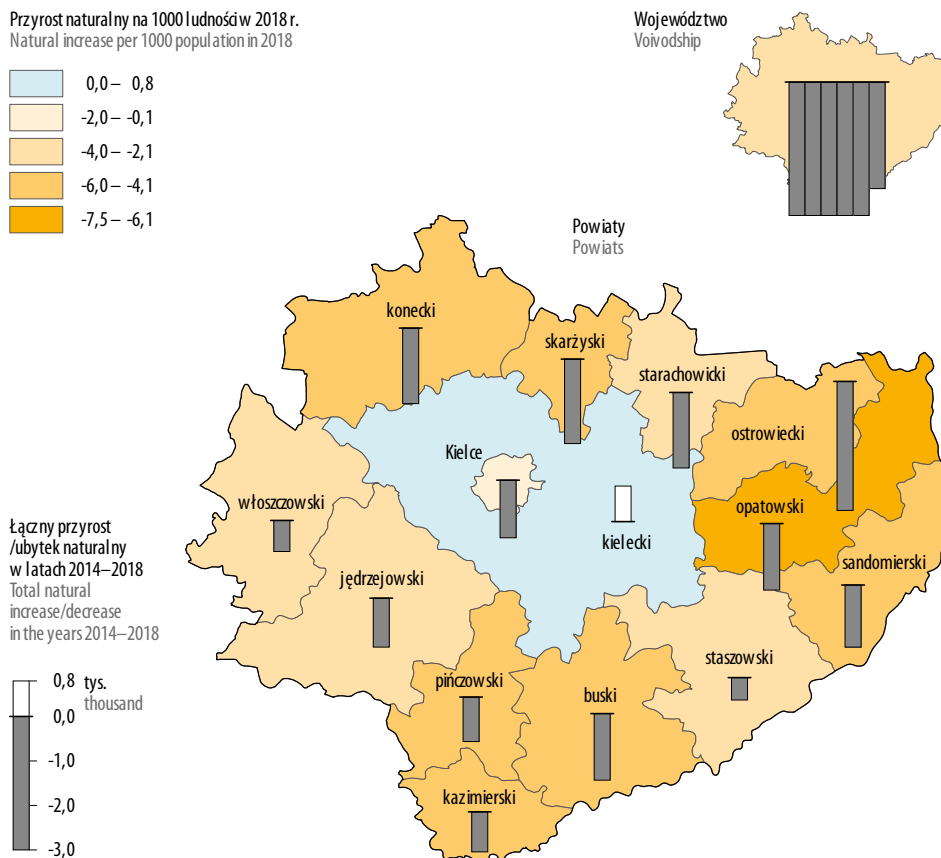
Zmiany populacji w przekroju płci różniło przede wszystkim nasilenie – ubytek kobiet był mniejszy, ale też szybciej narastał niż mężczyzn. Dynamika demograficzna obu płci pozostawała niższa w miastach, jednak rozwarstwienie ich poziomu w stosunku do wsi cechowała labilność – w 2018 r. większe wystąpiło wśród mężczyzn, ale w większości poprzednich lat pomiędzy kobietami. Docelowo mierniki wyniosły dla mężczyzn – 0,677 w miastach i 0,756 na wsi, natomiast dla kobiet – 0,718 w miastach i 0,768 na wsi.

Proces depopulacji województwa ujęty w bezwzględne wartości wyraża przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń i zgonów). Pomimo jego rocznych wahań, utrzymywała się mocna tendencja spadkowa. W 2018 r. w przeliczeniu na 1000 ludności osiągnął on minus 3,1 wobec minus 2,3 w 2014 r. (w kraju – minus 0,7). Wyludnienie silniej dotykało społeczności miejskie – minus 3,5‰ wobec minus 2,9‰ na terenach wiejskich. Niewielka nadwyżka urodzeń nad zgonami wystąpiła tylko w powiecie kieleckim (0,6‰). Wśród pozostałych powiatów największa skala ubytków wystąpiła w: opatowskim (minus 7,5‰), skarżyskim (minus 6,0‰) oraz ostrowieckim (minus 5,7‰).

Tablica 28. Ruch naturalny ludności
Table 28. Vital statistics of population

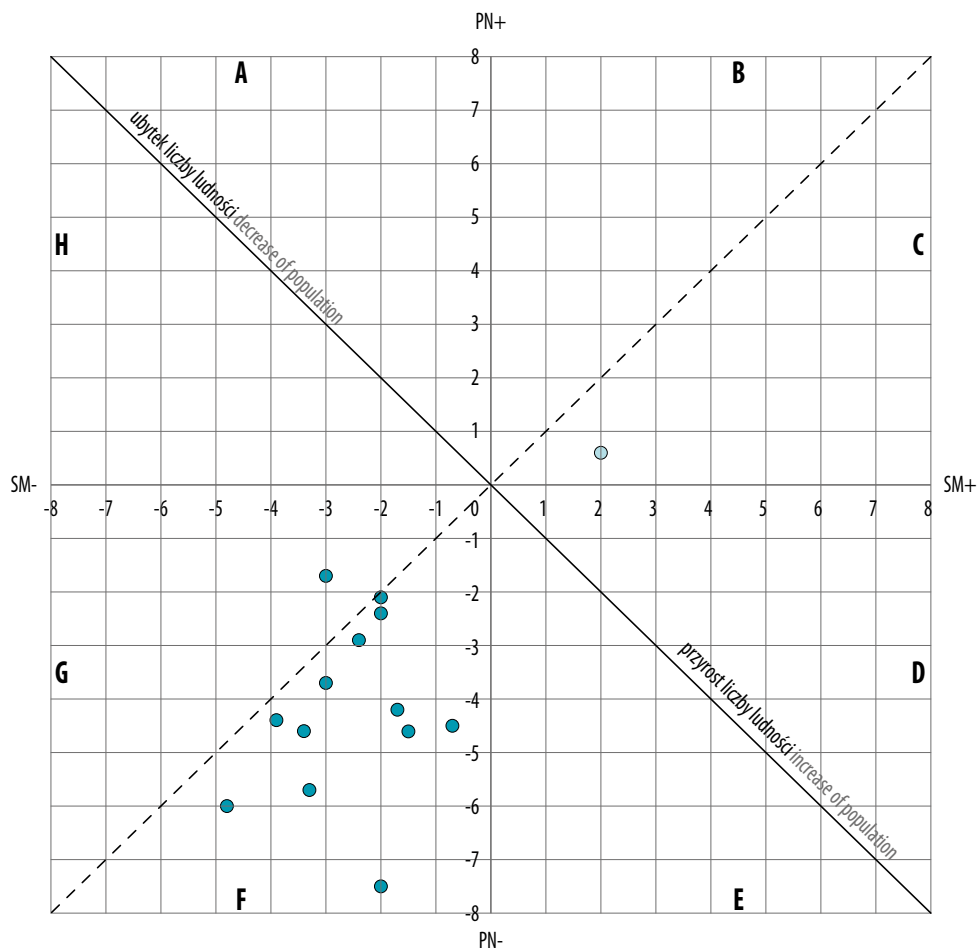
Wyszczególnienie Specification a – ogółem total b – miasta urban areas c – wieś rural areas		Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
2014	a	10756	13627	-2871	8,5	10,8	-2,3
	b	4428	5724	-1296	7,8	10,1	-2,3
	c	6328	7903	-1575	9,1	11,3	-2,3
2015	a	10579	14409	-3830	8,4	11,4	-3,0
	b	4378	6036	-1658	7,8	10,7	-2,9
	c	6201	8373	-2172	8,9	12,0	-3,1
2016	a	10610	13948	-3338	8,5	11,1	-2,7
	b	4347	5981	-1634	7,8	10,7	-2,9
	c	6263	7967	-1704	9,0	11,5	-2,5
2017	a	10915	14330	-3415	8,7	11,5	-2,7
	b	4470	6155	-1685	8,0	11,0	-3,0
	c	6445	8175	-1730	9,3	11,8	-2,5
2018	a	10721	14619	-3898	8,6	11,7	-3,1
	b	4447	6382	-1935	8,0	11,4	-3,5
	c	6274	8237	-1963	9,2	12,0	-2,9

Mapa 8. Przyrost naturalny ludności
Map 8. Natural increase

Czynnikami kształtującymi dynamikę zmian rzeczywistych ludności są przyrost naturalny i migracje. Jedną z najbardziej znanych metod pomiaru zależności między nimi jest typologia Webba. Wyróżnia ona 8 typów rozwoju ludnościowego, określonych przewagą lub mniejszą wartością składowych, pozwalając zgrupować je według zaludniania się bądź wyludniania obszaru.

Wykres 31. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w 2018 r.
 Chart 31. Demographic typology of powiats according to Webb's method in 2018

Rozkład powiatów według typów Webba w latach 2014–2018 nie zmienił się zasadniczo. Tylko jeden powiat (kielecki) zakwalifikował się do grupy zaludniających się (C) – z dodatnim poziomem obu składowych, przy czym większy wpływ na przyrost ludności miała imigracja, co jest zjawiskiem typowym dla powiatów otaczających większe miasta (w tym przypadku stolicę regionu). Stan ten pozostał w latach bez zmian. Pozostałe powiaty ulegały wyludnieniu, tak z powodu strat naturalnych, jak i emigracyjnych. Prawie we wszystkich z nich przeważał stopień depopulacji naturalnej nad emigracyjną (F). Tylko w m.Kielce było przeciwnie (G). W dużej części przemieszczenia ze stolicy odbywały się do przyległych powiatów, co pozostawało zgodne z ogólnopolskim trendem, jednak w całym okresie utrzymywał się tam wysoki odsetek wymeldowani do innych województw (w 2018 r. – 39,4%). Stwarzało to największe zagrożenie demograficzne poprzez bezpowrotny ubytek mieszkańców, głównie w wieku mobilnym, naruszający strukturę i obniżający potencjał demograficzny. W pięcioleciu liczba powiatów wyludniających się w większym stopniu poprzez emigrację zmniejszyła się wyraźnie – w czterech z nich straty naturalne przeważały nad migracyjnymi (z G do F): koneckim, sandomierskim, starachowickim i staszowskim. Przyczyny tych zmian należy jednak utożsamiać ze spadkiem poziomu wymeldowań (zmałał on tylko w powiatach starachowickim i staszowskim), ale przede wszystkim z ubytkiem naturalnym. W najgorszej sytuacji znalazły się powiaty o utrzymującej się wysokiej intensywności obu ubytków, tj. opatowski, ostrowiecki i skarżyski.

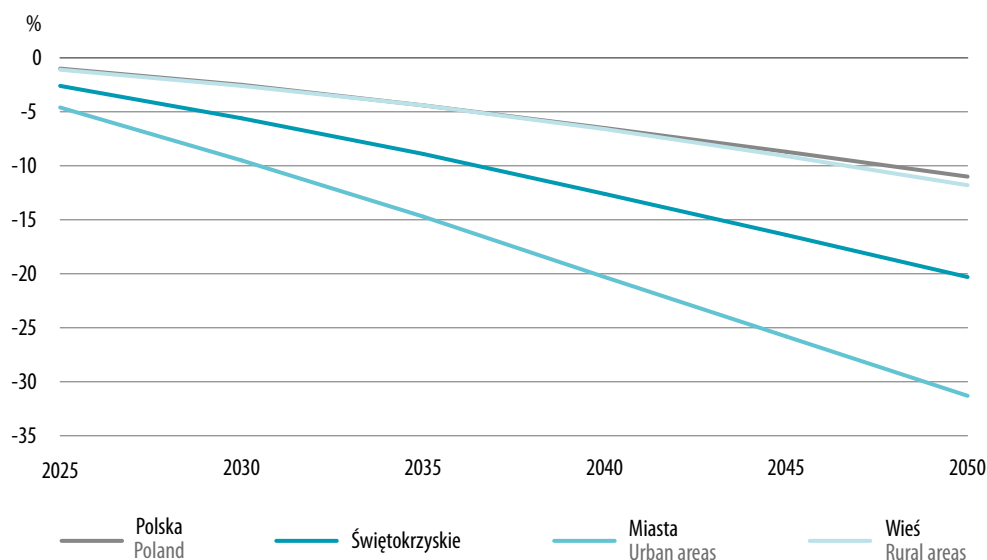
Tablica 29. Typy rozwoju ludnościowego powiatów w latach 2014–2018
 Table 29. Types of population progress in powiats in the years 2014–2018

Powiaty Powiats	Typy rozwoju ludnościowego Types of population progress	2014	2018
Zaludniające się Populating	A $+PN > -SM $	–	–
	B $+PN > +SM$	–	–
	C $+PN < +SM$	kielecki	kielecki
	D $ -PN < +SM$	–	–
Wyludniające się Depopulating	E $ -PN > +SM$	–	–
	F $ -PN > -SM $	buski, jędrzejowski, kazimierski, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, skarżyski, włoszczowski	buski, jędrzejowski, kazimierski, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, skarżyski, starachowicki, staszowski, włoszczowski
	G $ -PN < -SM $	konecki, sandomierski, starachowicki, staszowski, m.Kielce	m.Kielce
	H $+PN < -SM $	–	–

Prognoza ludności Population projection

Prognozy rozwoju demograficznego opracowane przez GUS do 2050 r. są niekorzystne dla województwa świętokrzyskiego. Procesy globalne, m.in. spadek liczby urodzeń, rosnący wiek rodzenia dzieci i tworzenia związków, wzrost liczby rozwodów i związków nieformalnych, w kolejnych latach będą się pogłębiały z większą intensywnością niż przeciętnie w kraju, a ich kumulacja doprowadzi do znacznej depopulacji regionu i wyraźnego osłabienia jego potencjału ludnościowego.

Wykres 32. Prognozowany ubytek liczby ludności (2020=100)
 Chart 32. Projected decrease of population

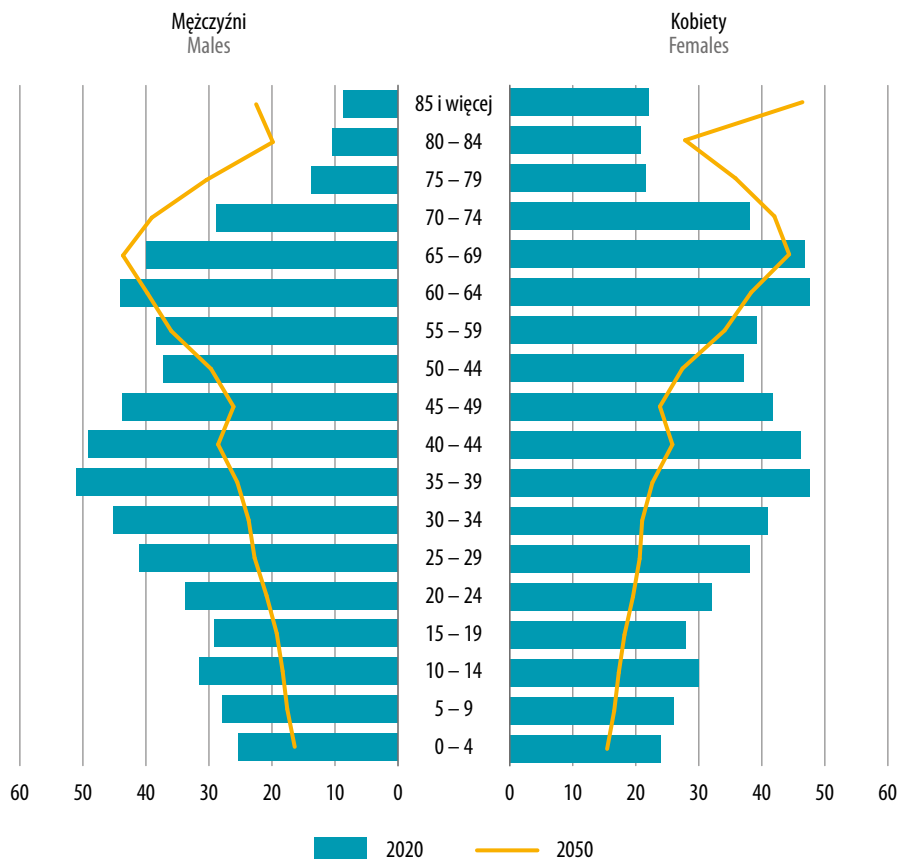

Przewidywany na koniec 2050 r. ubytek liczby ludności będzie blisko dwukrotnie wyższy niż w kraju – 20% wobec 11%. O przeszło 31% ulegnie zmniejszeniu społeczność miast, natomiast skala wyludnienia wsi osiągnie ponad 12%. Różnica proporcji płci nie będzie duża – o 20% spadnie liczebność mężczyzn, o 21% kobiet. Odsetek mieszkańców świętokrzyskiego stanowiący obecnie 3,3% ludności kraju, zmniejszy się do 2,9%.

Tablica 30. Prognoza ludności w latach 2020–2050
Table 30. Population projection in the years 2020–2050

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2020	1225989	598517	627472	535937	253833	282104	690052	344684	345368
2050	976938	479846	497092	368274	176024	192250	608664	303822	304842
w odsetkach in percent									
2020	100,0	100,0	100,0	43,7	42,4	45,0	56,3	57,6	55,0
2050	100,0	100,0	100,0	37,7	36,7	38,7	62,3	63,3	61,3

Wykres 33. Piramida wieku ludności
Chart 33. Population age pyramid

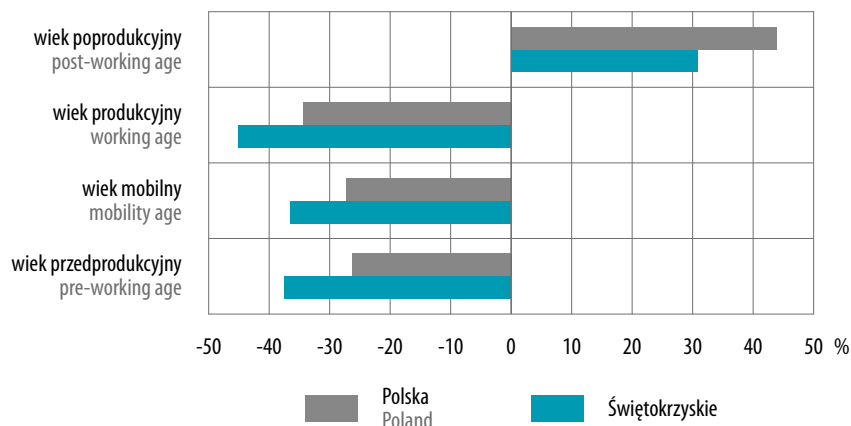
Głównym czynnikiem depopulacji będzie wysoki spadek liczby urodzeń – o przeszło 37% (w kraju – o 25%), przy czym o 44% w miastach i o 33% na wsi. Wysoki stopień spadku, będący spotęgowaniem już widocznych procesów, wyraźnie pogorszy strukturę wieku ludności. Proces ten dobrze obrazuje wykres 33. – zwężanie się podstawy piramidy wieku (ubytek populacji osób młodych) i rozszerzanie góry (wzrost liczby roczników starszych).

Do 2050 r. ubędzie 38% osób w wieku przedprodukcyjnym, przy czym mniejsze straty poniosą populacje miejskie (55% wobec 68% na wsi). W kolejnych latach, zastępowanie dorosłych przez kurczące się liczebnie roczniki młode spowoduje „starzenie” się generacji w wieku aktywności zawodowej. Łącznie grupa w wieku produkcyjnym zmniejszy się o około 37%, z czego grupa w wieku mobilnym (kluczowa dla rynku pracy) – o 45%. Determinantem będzie przede wszystkim miejsce zamieszkania – w miastach ubytek mobilnej grupy osiągnie 46%, na wsi – 62%. Jednocześnie rośnie będzie liczebność osób w wieku emerytalnym – wśród mieszkańców miast o 111% wobec 151% na obszarach wiejskich. W kraju ubędzie 26% osób w wieku przedprodukcyjnym, 27% w produkcyjnym (w tym 34% w mobilnym), a przybędzie 44% w poprodukcyjnym.

Tablica 31. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku
Table 31. Population projection by economic age groups

Wyszczególnienie	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Specification
w tys. in thous.			
2020			
w wieku:			at age:
przedprodukcyjnym	78,5	119,6	pre-working
produkcyjnym	309,5	420,1	working
mobilnym	187,8	260,5	mobility
poprodukcyjnym	148,0	150,4	post-working
2050			
w wieku:			at age::
przedprodukcyjnym	42,9	80,8	pre-working
produkcyjnym	161,7	301,3	working
mobilnym	85,9	160,4	mobility
poprodukcyjnym	163,7	226,5	post-working
zmiany (+/-) liczby ludności (w%) changes of population (in %)			
2020–2050			
w wieku:			at age:
przedprodukcyjnym	-45,4	-32,4	pre-working
produkcyjnym	-47,7	-28,3	working
mobilnym	-54,3	-38,4	mobility
poprodukcyjnym	10,6	50,6	post-working

Wykres 34. Prognoza zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2020–2050
Chart 34. Projected changes (+/-) in population by economic age groups in the years 2020–2050

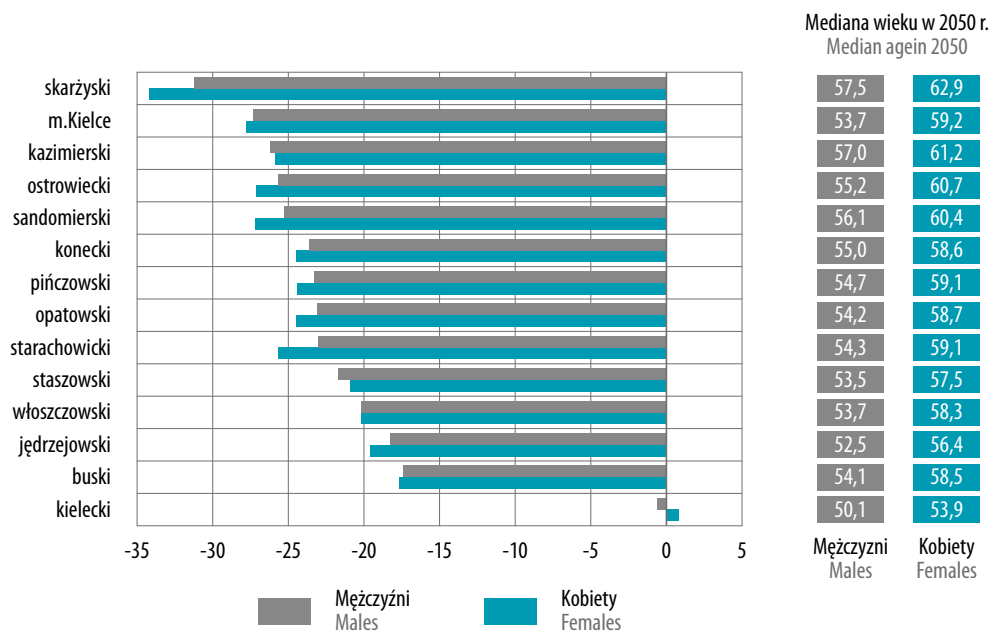
Siłę i kierunki zmian dobrze obrazują wskaźniki obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 111 osób w wieku nieprodukcyjnym (w tym 84 w wieku poprodukcyjnym) i będzie to największy poziom wśród województw. W kraju dynamika tego wskaźnika będzie wolniejsza – docelowo do 105. Inną relacją jest liczba osób w wieku emerytalnym przypadająca na 100 najmłodszych (do 17 roku życia). Do 2050 r. wzrośnie ona ponad dwukrotnie w całym kraju, ale w Świętokrzyskiem osiągnie 315 osób podczas gdy w Polsce – przeciętnie 250. W miastach kształtowała się będzie znacznie wyżej niż na wsi – 382 wobec 280.

Tablica 32. Prognozowane wskaźniki demograficzne
Table 32. Projected demographic indices

Wyszczególnienie	2020	2050	Specyfication
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68	111	Population at non-working age per 100 persons at working age
miasta	73	128	urban areas
wieś	64	102	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	151	315	Population at age post-working per 100 persons at pre-working age
miasta	188	382	urban areas
wieś	126	280	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	41	84	Population at age post-working per 100 persons at working age
miasta	48	101	urban areas
wieś	36	75	rural areas

Przyrost zaawansowanej wiekiem generacji będzie przebiegał mniej dynamicznie niż przeciętnie w Polsce (co jest charakterystyczne dla społeczeństw już starszych), jednak według prognozy staniemy się jednym z najstarszych, w sensie demograficznym, regionów. Wiek środkowy w miastach osiągnie 61,5 lat (najwyższy w kraju), a na terenach wiejskich – 56,0 lat (14. miejsce). Mediana wieku mężczyzn w województwie wyniesie 53,6 lat (w kraju – 50,1), natomiast kobiet – 58,1 (w kraju – 54,8). Uplasuje to obie subpopulacje na 15. miejscu wśród województw (przed opolskim). Najwyższa mediana dla obu płci prognozowana jest w powiatach: skarżyskim (57,5 lat dla mężczyzn i 62,9 lat dla kobiet) oraz kazimierskim (57,0 i 61,2 lat).

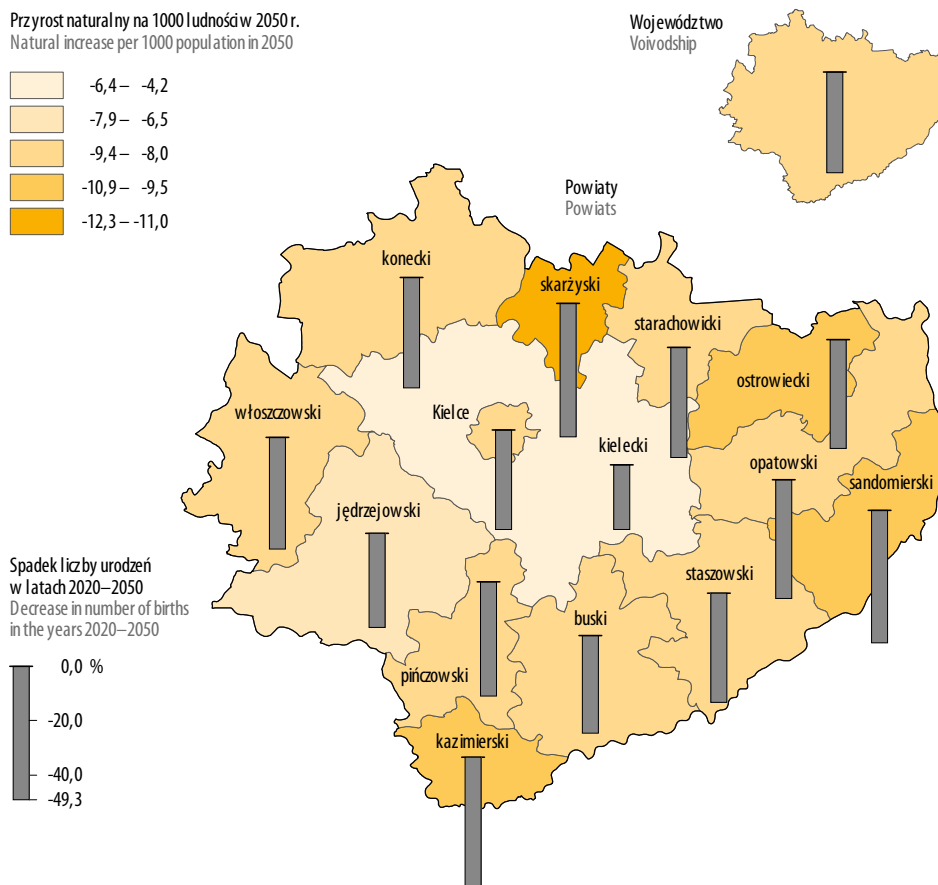
Wykres 35. Prognoza zmiany liczby ludności według płci w latach 2020–2050
 Chart 35. Projected changes (+/-) in population by sex in the years 2020–2050

Na przestrzeni lat liczba zgonów wzrośnie o 0,8% (wobec 9,0% w kraju), przy czym w miastach o 1,0%, a na wsi o 0,5%. Przy tak niewielkim natężeniu liczby zgonów prognozowany ubytek naturalny ludności w kolejnych dekadach będzie proporcjonalny do spadku liczby urodzeń. W 2050 r. w przeliczeniu na 1000 ludności depopulacja sięgnie 8 wobec 5 w kraju, co uplasuje województwo na przedostatnim miejscu (przed opolskim). W miastach wyludnienie wyniesie minus 11‰ (największe w kraju – średnio minus 6‰), natomiast na wsi – minus 6‰ (14. miejsce w kraju – średnio 4‰). Wśród powiatów najniższy prognozowany poziom wystąpi w: skarżyskim (minus 12‰) oraz kazimierskim, ostrowieckim i sandomierskim (po 11‰). Najmniejsze straty poniosą powiaty kielecki (minus 4‰) i jędrzejowski (minus 7‰).

Drugim czynnikiem (poza ubytkami naturalnymi) stale wyludniającym województwo będą emigracje. Nastąpi co prawda ograniczenie wielkości odpływu wewnętrznego, jednak straty migracyjne pozostaną wysokie – w 2050 r. na poziomie 1,8 tys. osób.

Mapa 9. Prognoza ludności
Map 9. Population projection

Migracje ludności

Migration of population

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem stymulującym ogólną dynamikę rozwoju ludności, rozmieszczenie terytorialne oraz procesy depopulacyjne regionu. Wielkość i kierunek migracji są najczęściej zależne od stopnia rozwoju gospodarczego i ekonomicznej sytuacji regionu. Jednym z głównych powodów migracji pozostają niekorzystne trendy na lokalnym rynku pracy, co w analizowanym województwie sprzyjało przemieszczeniom głównie zarobkowym. Ubytki migracyjne pozostają w województwie na wysokim poziomie od wielu lat. W 2018 r. wzrost obrotów migracyjnych jeszcze zwiększył straty, w tym istotnych demograficznie i ekonomicznie grupach wieku ludności – przede wszystkim osób w wieku przedprodukcyjnym i młodszych roczników pracujących. Tym samym przyspieszył proces ograniczenia potencjału demograficznego województwa świętokrzyskiego.

Migracje wewnętrzne na pobyt stały

Internal migration for permanent residence

Dane statystyczne o migracjach wewnętrznych stanowią w okresach międzyspisowych jedyne źródło informacji o przemieszczeniach ludności w województwie i kierunkach migracji (ze szczególnym uwzględnieniem przepływu ludności miasta-wieś). Pełna obserwacja migracji jest utrudniona, gdyż oficjalna statystyka ukazuje wyłącznie zarejestrowane zameldowania i wymeldowania ludności. Statystyczna charakterystyka migracji jest więc tylko pewną częścią rzeczywistych ruchów wędrowniczych ludności. Braki w rejestracji przemieszczeń wewnętrznych szacuje się w skali kraju na 10–15%, przy czym w największym stopniu przeszacowane są peryferyjne regiony odpływowe, a niedoszacowane – najbardziej atrakcyjne pod względem pracy i kariery zawodowej aglomeracje. Dlatego też analiza danych dotyczących migracji umożliwia zidentyfikowanie jedynie głównych kierunków przemieszczeń ludności i ich struktury, natomiast nie pozwala na ocenę rzeczywistej skali badanego zjawiska.

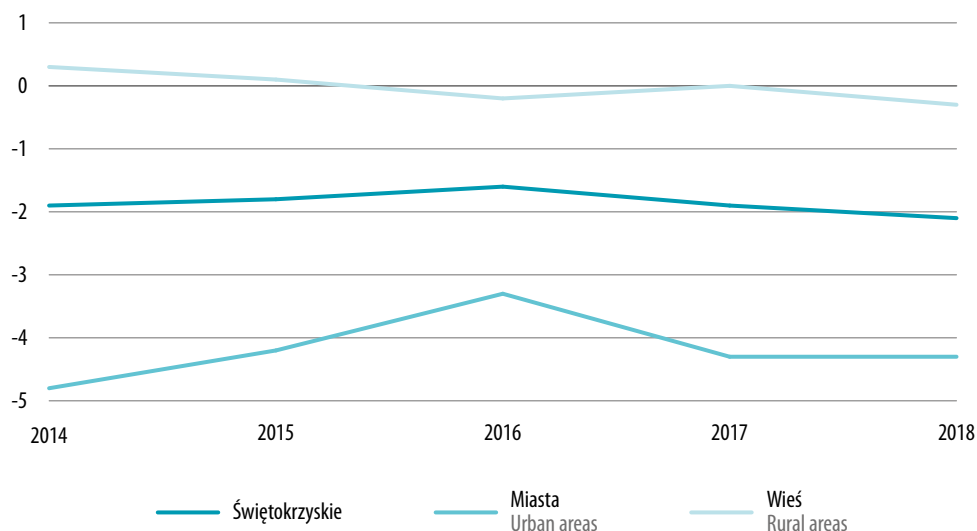
Tablica 33. Migracje wewnętrzne
Table 33. Internal migration

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo mi- gracji Net migra- tion
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	
2014	9846	5272	4574	12310	6430	5880	-2464
2015	9746	5034	4712	12014	6286	5728	-2268
2016	9531	4756	4775	11502	6065	5437	-1971
2017	9945	5082	4863	12371	6557	5814	-2426
2018	11280	5699	5581	13908	7456	6452	-2628
Mężczyźni Males	5323	2838	2485	6476	3386	3090	-1153
Kobiety Females	5957	2861	3096	7432	4070	3362	-1475

Na przestrzeni ostatnich lat w województwie świętokrzyskim notowano stały, wysoki ubytek emigracyjny. Po pewnym osłabieniu procesów migracyjnych w pierwszych latach analizowanego pięcioletnia, od 2017 r. obserwowano ich ponowne nasilenie. W stosunku do 2014 r. skala wzrostu odpływów (o 14,6%), nieco wyższa niż napływów (o 13,0%), zwiększyła straty ludności o 6,7% – do minus 2,6 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa w 2018 r. saldo migracji wewnętrznej osiągnęło wartość minus 2,1 wobec minus 1,9 przed czterema laty.

Przewagę wymeldowań odnotowano zarówno wśród populacji kobiet, jak i mężczyzn, przy czym w stosunku do 2014 r. zwiększyła się ona w przypadku mężczyzn w skali prawie pięciokrotnie większej niż wśród kobiet (odpowiednio: 12,6% i 2,6%).

Wykres 36. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności
Chart 36. Net internal migration per 1000 population

Rejestracja stałych przemieszczeń ludności potwierdza utrzymywanie się tendencji napływu osób migrujących na tereny wiejskie oraz odpływu z miast. Stąd sytuacja na obszarach wiejskich przedstawiała się korzystniej, a saldo migracji do 2015 r. pozostawało dodatnie. Od kolejnego roku również na wsi odnotowywano straty, skokowo się powiększające, chociaż były one niewielkie w stosunku do miast i obejmowały jedynie populację kobiet – w 2018 r. do minus 0,3‰. W miastach natomiast utrzymywał się stały wysoki ubytek mieszkańców – w ostatnim roku 2,6 tys. osób, tj. minus 4,3‰. W obu społecznościach wartość miernika nie zmieniła się na przestrzeni badanych lat. Osoby osiedlające się na wsi stanowiły 60,7% napływu migracyjnego, natomiast odsetek osób emigrujących z miast wyniósł 49,2% ogółu odpływu.

Tablica 34. Migracje wewnętrzne według kierunków
Table 34. Internal migration by directions

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	9846	3703	6143	12310	6398	5912	-2464	-2695	231
2015	9746	3646	6100	12014	5991	6023	-2268	-2345	77
2016	9531	3771	5760	11502	5589	5913	-1971	-1818	-153
2017	9945	3680	6265	12371	6093	6278	-2426	-2413	-13
2018	11280	4434	6846	13908	6847	7061	-2628	-2413	-215
Mężczyźni Males	5323	2006	3317	6476	3355	3121	-1153	-1349	196
Kobiety Females	5957	2428	3529	7432	3492	3940	-1475	-1064	-411
w odsetkach in percent									
2014	100,0	37,6	62,4	100,0	52,0	48,0	x	x	x
2015	100,0	37,4	62,6	100,0	49,9	50,1	x	x	x
2016	100,0	39,6	60,4	100,0	48,6	51,4	x	x	x
2017	100,0	37,0	63,0	100,0	49,3	50,7	x	x	x
2018	100,0	39,3	60,7	100,0	49,2	50,8	x	x	x
Mężczyźni Males	100,0	37,7	62,3	100,0	51,8	48,2	x	x	x
Kobiety Females	100,0	40,8	59,2	100,0	47,0	53,0	x	x	x

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się dużym udziałem migracji wewnątrzwojewódzkiej, przy czym obserwowano, poprzez zwiększenie jej rozmiarów, wzrost intensywności poszczególnych kierunków przemieszczeń. Przyspieszeniu ulegał zarówno odpływ mieszkańców miast na tereny wiejskie, jak i napływ ludności wiejskiej do miast (głównie ze względu na kurczące się lokalne miejsca pracy). W 2018 r. przepływ wewnątrz województwa stanowił 74,2% ogółu napływu i 60,2% ogółu odpływu. Większy obrót migracyjny obejmował tereny wiejskie. Spośród wymeldowujących się nadal większość (62,0%) osiedlała się na terenach wiejskich. Napływ ludności kształtował się nieco bardziej równomiernie – 55,6% pochodziło z terenów wiejskich.

Prawie dwukrotnie mniejsza była skala przemieszczeń międzywojewódzkich, jednak jej poziom pozostał wysoki – w pięcioleciu obroty wzrosły o 12,1% (napływy o 14,7%, a odpływy o 10,7%). Między województwami przemieszczali się przede wszystkim mieszkańcy terenów miejskich. Wśród imigrujących do świętokrzyskiego 68,1% przybyło z miast, natomiast osiedliło się w miastach innych województw 77,2% emigrantów. Kierunki migracji międzywojewódzkiej nie podlegały większym zmianom. Najwięcej osiedlających się na terenie świętokrzyskiego to osoby pochodzące z województwa śląskiego (0,7 tys. osób), mazowieckiego (0,6 tys.), małopolskiego (0,5 tys.) i podkarpackiego (0,3 tys.). Podobnie osoby wymeldowujące się kierowały się głównie do pobliskich województw, tj. mazowieckiego (1,9 tys. osób) oraz małopolskiego (1,4 tys.).

Tablica 35. Migracje wewnętrzne w 2018 r.
Table 35. Internal migration in 2018

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
ogółem total									
W osobach In persons	11280	5699	5581	13908	7456	6452	-2628	-2413	-215
W odsetkach In percent	100,0	50,5	49,5	100,0	53,6	46,4	x	x	x
wewnątrz województwa intravoivodship									
W osobach In persons	8372	3720	4652	8372	3183	5189	-	-537	537
W odsetkach In percent	100,0	44,4	55,6	100,0	38,0	62,0	x	x	x
między województwami intervoivodship									
W osobach In persons	2908	1979	929	5536	4273	1263	-2628	-1876	-752
W odsetkach In percent	100,0	68,1	31,9	100,0	77,2	22,8	x	x	x

Tablica 36. Migracje wewnętrzne według wieku w 2018 r.
Table 36. Internal migration by age in 2018

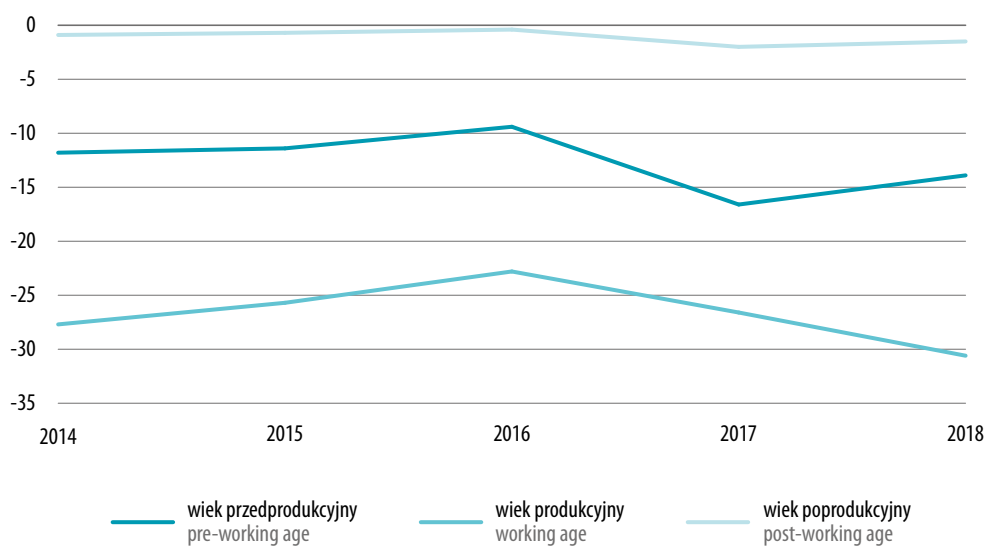
Grupy wieku Age groups	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	11280	5323	5957	13908	6476	7432	-2628	-1153	-1475
0 – 4 lata	1113	556	557	1303	661	642	-190	-105	-85
5 – 9	853	445	408	910	487	423	-57	-42	-15
10 – 14	504	262	242	523	266	257	-19	-4	-15
15 – 19	392	196	196	436	218	218	-44	-22	-22
20 – 24	733	246	487	916	318	598	-183	-72	-111
25 – 29	1646	610	1036	2577	981	1596	-931	-371	-560
30 – 34	1663	756	907	2448	1115	1333	-785	-359	-426
35 – 39	1167	581	586	1519	791	728	-352	-210	-142
40 – 44	780	415	365	903	483	420	-123	-68	-55
45 – 49	450	257	193	460	265	195	-10	-8	-2
50 – 54	381	198	183	348	182	166	33	16	17
55 – 59	397	206	191	364	182	182	33	24	9
60 – 64	428	231	197	386	189	197	42	42	0
65 – 69	330	169	161	334	161	173	-4	8	-12
70 – 74	162	90	72	169	88	81	-7	2	-9
75 – 79	95	45	50	95	35	60	0	10	-10
80 – 84	96	34	62	105	33	72	-9	1	-10
85 lat i więcej and more	90	26	64	112	21	91	-22	5	-27

Wśród migrantów dominują osoby młode. Największymi grupami pozostawały osoby w wieku 25–29 lat i 30–34 lata, których udziały w łącznych obrotach (suma napływu i odpływu) osiągnęły odpowiednio: 16,8% i 16,3%. Poza nimi wyróżniała się też grupa nieco starszych osób w wieku 35–39 lat, których przemieszczenia stanowiły 10,7% obrotów.

Większą ruchliwość przestrzenną, tak w zakresie napływu, jak i odpływu, nadal wykazywały kobiety – ich odsetek wynosił 53,2% obrotów migrujących.

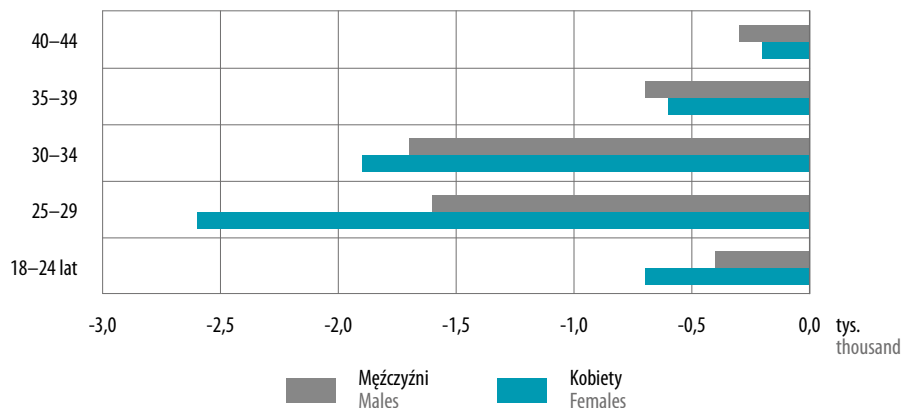
Migracje podejmowały częściej osoby posiadające rodzinę (żonaci/zamężne), które stanowiły 50,7% obrotów. Drugą, znaczącą grupą byli kawalerowie i panny. Ich udziały w grupach płci sięgały 42,5% obrotu migracyjnego mężczyzn i 35,8% kobiet.

Wykres 37. Saldo migracji wewnętrznych na 10 tys. ludności według ekonomicznych grup wieku
Chart 37. Net internal migration per 10 thousand population by economic age groups

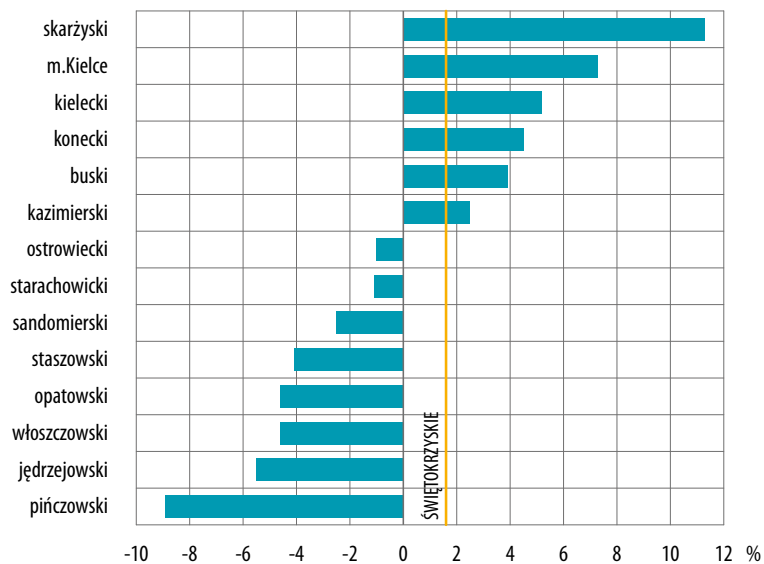
Rosła międzywojewódzka mobilność przestrzenna młodych mieszkańców, a tempo strat liczebności populacji w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym nasiliło się. Przeliczając obrót migracji na 1000 ludności w danych grupach wieku, mobilność osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększyła się z 5,5 do 6,8, natomiast w wieku produkcyjnym – z 7,2 do 8,3. Szczególną grupę stanowiły osoby w wieku mobilnym (18–44 lata), o największym potencjale nie tylko demograficznym, ale i zawodowym. W pięcioleciu saldo ich obrotu wskazywało ubytek spośród nich 4,7 tys. mężczyzn i 6,0 tys. kobiet. Procesy te mocno osłabiały obecny i zmniejszały przyszłościowy potencjał ludnościowy województwa, a straty migracyjne tych grup wieku, przeliczone na 10 tys. mieszkańców odpowiedniej grupy, pozostawały jedne z wyższych w kraju. W 2018 r. uplasowały województwo na 5. miejscu pod względem poziomu stałych wymeldowań dzieci i młodzieży oraz na 4. – osób aktywnych zawodowo. Na przestrzeni czterech lat mierniki wykazały wzrost ubytków osób w wieku przedprodukcyjnym z minus 11,8 do 13,9, a osób w wieku produkcyjnym – z minus 27,7 do minus 30,6.

Wykres 38. Łączne międzywojewódzkie ubytki migracyjne ludności w wieku mobilnym w latach 2014–2018
 Chart 38. Total intervoivodship migration decrease of mobility age population in the years 2014–2018

W powiatach ogólne straty ludności wynikające z przemieszczeń międzywojewódzkich były mocno zróżnicowane, zarówno pod względem liczby ludności, jak i natężenia zmian. W 2018 r. sięgały od 39 osób w powiecie włoszczowskim do 435 w m. Kielce, natomiast rozpiętość średniej dynamiki w pięcioleciu wahała się od corocznego spadku o 8,9% w pińczowskim do wzrostu o 11,3% w skarżyskim.

Wykres 39. Średnioroczne tempo zmian ubytków międzywojewódzkich w latach 2014–2018
 Chart 39. Average annual change of intervoivodship migration decrease in the years 2014–2018

Wzrost mobilności przestrzennej (obrotu ogółem migracji na 1000 ludności) w latach 2014–2018 obserwowano na terenie większości powiatów województwa – ogółem z 18,1 do 20,2 (w kraju do 23,4). Dotyczył on tak napływów, jak i odpływów ludności. Najmocniej uwidocznił się zwyczajowo w powiatach o dotychczas wysokiej ruchliwości, przeważnie rolniczych – koneckim (do 21,1‰) i pińczowskim (do 23,2‰), dawnym przemysłowym – ostrowieckim (do 25,1‰) oraz w stolicy regionu, m. Kielce (18,6‰). Z kolei istotne było ponowne, chociaż niewielkie, ograniczenie nasilenia przemieszczeń w pozostałych z powiatów poprzemysłowych – skarżyskim i starachowickim (do 19,4‰ i 17,6‰). Największy spadek mobilności dotyczył natomiast mieszkańców powiatu opatowskiego (do 19,1‰).

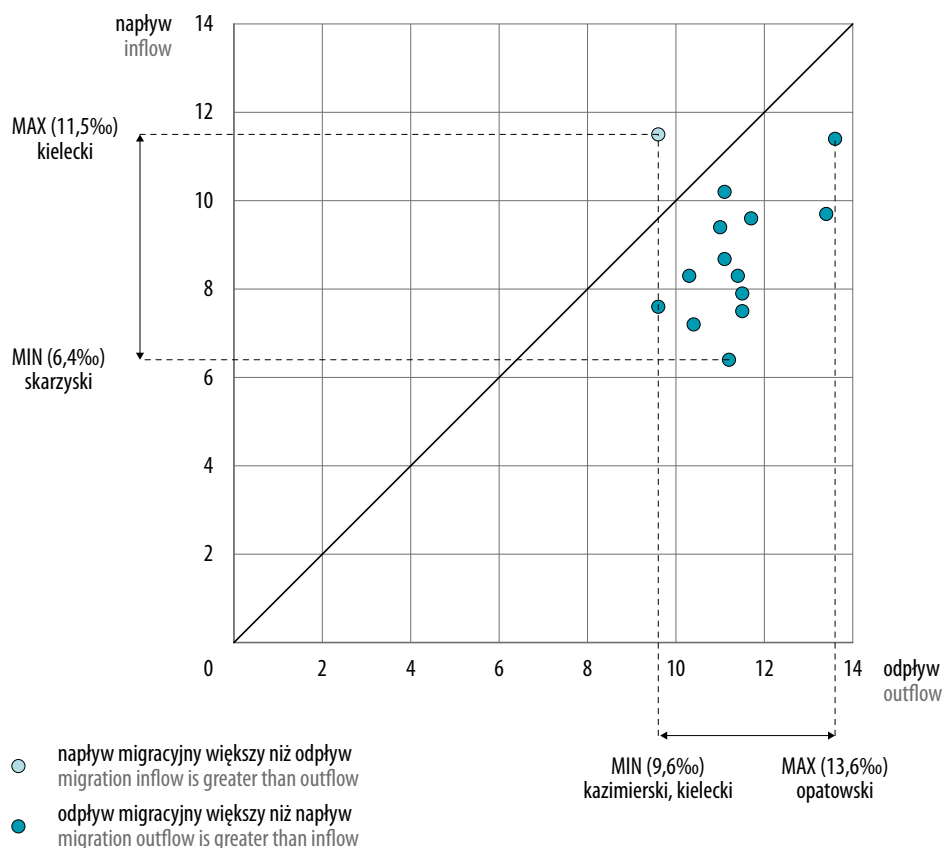
Miernikiem pozwalającym prześledzić rezultaty procesów wędrownych jest efektywność migracji, wskazująca jaka część ludności migrującej osiedla się na danym terenie (liczona jako relacja salda migracji do jej obrotu). Pomiarami są objęte tylko osoby przemieszczające się, innymi słowy określa ich preferencje/ocenę kierunku. Współczynnik, przyjmując wartości dodatnie (gdy napływ stanowi większą część całego obrotu), pozwala ustalić rangę „atrakcyjności” danego obszaru, natomiast w przypadku wartości ujemnych (z przewagą odpływów) – wskazuje na niską ocenę jakości życia i brak perspektyw rozwojowych. Efektywność ogółem dla województwa w ostatnim pięcioleciu lekko wzrosła, ale pozostała ujemna – minus 10,4%. Status „nieatrakcyjnego” osiągały prawie wszystkie powiaty (oprócz kieleckiego), przy czym cechowało je wysokie zróżnicowanie, a w ciągu pięciu lat zaznaczyły się wyraźne rozbieżności. W 2018 r. dodatni indeks zanotowano tylko w powiecie kieleckim, w którym wzrósł do 8,9%. Było to wynikiem większej dynamiki napływu niż odpływu i wskazywało przede wszystkim na nasilenie przemeldowań podmiejskich ze stolicy regionu. Spośród pozostałych najwyżej notowane były powiaty: jędrzejowski (ze spadkiem indeksu do minus 4,2%), sandomierski (ze wzrostem do minus 7,5%) i ostrowiecki (z ponad dwukrotnym wzrostem do minus 8,6%). Najniżej oceniano potencjał powiatów starachowickiego i opatowskiego – oba ze znacznym spadkiem indeksu, kolejno do minus 26,8 i 20,9%.

Skala obrotu migracji i jej efektywność znajduje bezpośrednie odbicie w saldzie migracji. Na przestrzeni badanych lat notowano ubytki we wszystkich powiatach oprócz kieleckiego, na terenie którego osiedlała się większość emigrantów ze stolicy regionu. Straty migracyjne oscylowały pomiędzy minus 4,7‰ w powiecie skarżyskim a minus 0,9‰ w buskim. W pięcioleciu wzrosły one w 7 powiatach (najbardziej w koneckim i skarżyskim), zmalały w 4 (najwyraźniej w opatowskim), a w 2 (kazimierskim i jędrzejowskim) – pozostały bez zmian. Dodatnie saldo w powiecie kieleckim zwiększyło się o ponad 1/4 (do 1,9‰).

Zróżnicowanie powiatów pod względem nasilenia przemieszczeń terytorialnych na 1000 ludności nie zmieniło się zasadniczo. Największy napływ i najmniejszy odpływ notowano w powiecie kieleckim, jedynym który wykazywał dodatnie saldo migracji. W pozostałych powiatach (z przewagą emigrantów) obserwowano większą rozbieżność skali napływów niż odpływów – odpowiednio: od 6,4‰ w skarżyskim do 11,4‰ w opatowskim wobec 9,6‰ w kazimierskim do 13,6‰ w opatowskim. Wysoka mobilność mieszkańców (w tym stopień odpływów) w większości powiatów nie wiązała się zasadniczo z niską na tle innych obszarów efektywnością migracji i przede wszystkim dotyczyła przemieszczeń w obrębie województwa. Negatywnie na ich tle wyróżniały się powiaty, w których dużemu natężeniu emigracji towarzyszył znaczny odsetek odpływów międzywojewódzkich. W tych przypadkach obserwowano już zbieżność z bardzo niską efektywnością migracji. Sytuacja taka powoduje przyspieszenie procesu wyludnienia i zaistniała w powiatach: koneckim, sandomierskim i skarżyskim, w których udział wymeldowujących się poza województwo wahał się od 47,4% do 57,7% odpływów, a poziom efektywności migracji zawierał się w granicach minus 18,3–26,8%.

Wykres 40. Zróżnicowanie powiatów pod względem napływu i odpływu migracyjnego na 1000 ludności w 2018 r.

Chart 40. Diversity of powiats in migration inflow and outflow per 1000 population in 2018

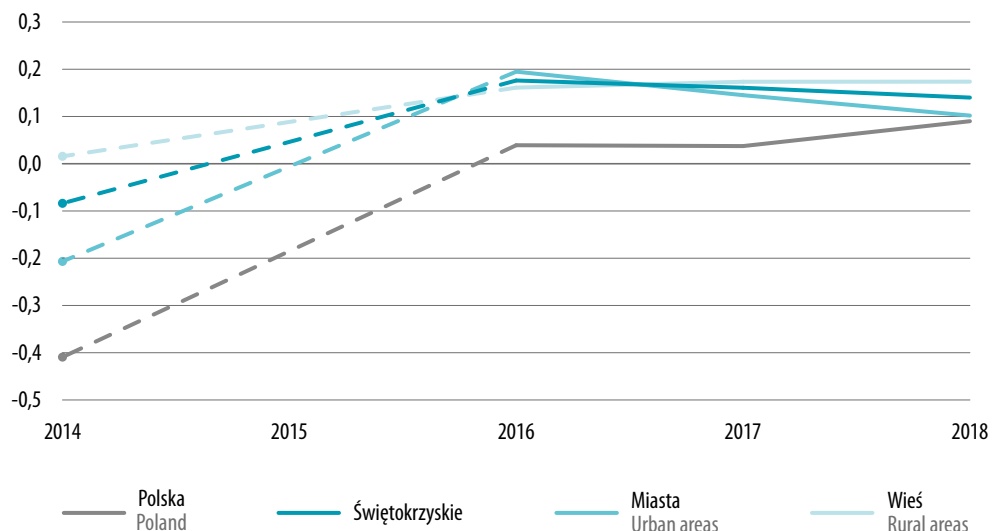

Migracje zagraniczne na pobyt stały

International migration for permanent residence

Migracje zagraniczne rejestrowane w oparciu o zmianę zameldowania stałego mają w Świętokrzyskiem niewielkie rozmiary, a tym samym niski wpływ na procesy demograficzne. Od trzech lat obserwowano przełamanie i poprawę wcześniejszych, niekorzystnych tendencji, przede wszystkim w wyniku wyraźnego spadku liczby opuszczających kraj. W 2018 r. obroty migracyjne pozostały na podobnym poziomie jak rok wcześniej (o 39,1% mniejszym niż w 2014 r.), ale zwiększył się w nich udział emigrantów. W efekcie nastąpiło ograniczenie przyrostu migracyjnego do 0,1‰ (w kraju wzrósł do 0,1‰). Przyrost na obszarach wiejskich (tak jak w poprzednich latach) dwukrotnie przewyższał notowany w miastach (0,2‰ wobec 0,1‰).

Wykres 41. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności
Chart 41. Net international migration per 1000 population

Na pobyt stały z zagranicy na terenie województwa zameldowano 0,3 tys. osób, tj. mniej o 4,3% w stosunku do 2014 r. Mężczyźni stanowili 54,1% przyjezdnych – o 0,3 p.proc. mniej niż cztery lata wcześniej. Po raz drugi przeważali imigranci osiedlający się na terenach wiejskich – 52,6% wobec 37,3% w 2014 r.

Tablica 37. Migracje zagraniczne
Table 37. International migration

Wyszczególnienie Specification	Imigracja Immigration			Emigracja Emigration			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	346	217	129	452	334	118	-106	-117	11
2016	383	193	190	162	84	78	221	109	112
2017	344	157	187	143	76	67	201	81	120
2018	331	157	174	155	100	55	176	57	119
Mężczyźni Males	179	95	84	72	43	29	107	52	55
Kobiety Females	152	62	90	83	57	26	69	5	64
w odsetkach in percent									
2014	100,0	62,7	37,3	100,0	73,9	26,1	x	x	x
2016	100,0	50,4	49,6	100,0	51,9	48,1	x	x	x
2017	100,0	45,6	54,4	100,0	53,1	46,9	x	x	x
2018	100,0	47,4	52,6	100,0	64,5	35,5	x	x	x
Mężczyźni Males	100,0	53,1	46,9	100,0	59,7	40,3	x	x	x
Kobiety Females	100,0	40,8	59,2	100,0	68,7	31,3	x	x	x

Na stałe opuściło kraj w 2018 r. 0,2 tys. osób, tj. mniej o 65,7% niż w 2014 r. Wśród nich, mocniej niż w latach poprzednich, zaznaczyła się przewaga kobiet, które stanowiły 53,5% wyjeżdżających wobec 50,7% przed czterema laty. Widoczna pozostała dominacja emigrujących mieszkańców miast – 64,5% wobec 73,9% w 2014 r.

W całym pięcioleciu, spoza kraju najczęściej przybywały osoby z małymi dziećmi. Dzieci najmłodsze, w wieku 0–4 lata, stanowiły w 2018 r. 51,7% ogółu imigrantów, w tym niemowlęta – 23,6%, a dzieci jednoroczne – 8,8%. Odsetek dzieci starszych, w wieku 5–9 lat, był już wyraźnie niższy i wyniósł 13,6%. Spośród osób dorosłych znaczące pozostawały grupy 35–39 lat (6,6%) i młodsze – 30–34 lat (4,2%) oraz 25–29 lat (3,0%).

Wśród wyjeżdżających za granicę również przeważały osoby młode – pomiędzy 25 a 29 rokiem życia (13,5%), 30 a 34 (12,3%) i 35 a 39 (14,8%).

Większość imigrantów stanowiły osoby mieszkające dotychczas w Wielkiej Brytanii (38,4%), Niemczech (14,8%), Stanach Zjednoczonych (7,6%) oraz Włoszech i Irlandii (po 5,7%). Najwięcej osób emigrowało do Wielkiej Brytanii (26,5%), Niemiec (23,2%), Holandii (10,3%), Austrii (6,5%) i Stanów Zjednoczonych (5,2%).

Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni Persons registered temporarily and residents temporarily absent

Ruch wędrowniczy ludności obejmuje także migracje czasowe. Skala tego zjawiska najprawdopodobniej była większa niż wynikało ze zgłoszeń w ewidencji ludności. Przemieszczenia te związane są najczęściej z podejmowaniem pracy zarobkowej czy kontynuacją kształcenia. I chociaż ich natężenie wyraźnie malało z biegiem lat, w czasie całego badanego okresu przeważały osoby nieobecne. Najczęściej były to osoby młode, z których wiele może nie powrócić do obecnego miejsca stałego zameldowania, wybierając przyszłość również poza województwem.

Tablica 38. Migracje czasowe
Stan w dniu 31 grudnia
Table 38. Temporary migration
As of 31st December

Lata Years	Zameldowani na pobyt czasowy Registered temporarily			Czasowo nieobecni w miejscu stałego zamieszkania Residents temporarily absent			Saldo migracji czasowej Temporary net migration		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	17760	8312	9448	21639	8843	12796	-3879	-531	-3348
2015	15289	7227	8062	18961	7723	11238	-3672	-496	-3176
2016	15150	7290	7860	18013	7240	10773	-2863	50	-2913
2017	15001	7122	7879	17392	7027	10365	-2391	95	-2486
2018	14248	6745	7503	16475	6873	9602	-2227	-128	-2099
w odsetkach in percent									
2014	100,0	46,8	53,2	100,0	40,9	59,1	x	x	x
2015	100,0	47,3	52,7	100,0	40,7	59,3	x	x	x
2016	100,0	48,1	51,9	100,0	40,2	59,8	x	x	x
2017	100,0	47,5	52,5	100,0	40,4	59,6	x	x	x
2018	100,0	47,3	52,7	100,0	41,7	58,3	x	x	x

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące, zarejestrowano 14,2 tys. osób, tj. o 19,8 % mniej w porównaniu z 2014 r. Zarówno przed czterema laty, jak i obecnie więcej osób zameldowało się na obszarach wiejskich niż w miastach – 52,7%. W kraju przeciwnie, przeważali migranci meldujący się w miastach (66,2%). Natomiast podobnie jak w kraju, kształtowały się proporcje płci – większość (choć malejąca) stanowiły kobiety (52,8%).

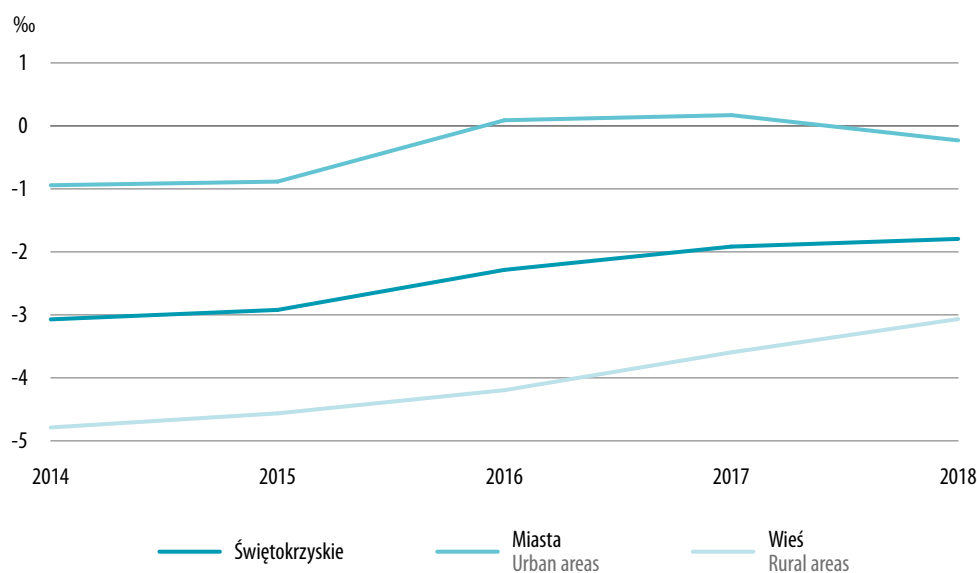
Jednocześnie zarejestrowano 16,5 tys. osób czasowo nieobecnych w miejscu stałego zamieszkania, tj. o 23,9 % mniej niż w 2014 r. Również w tym przypadku, w całym okresie, przeważały zgłoszenia na obszarach wiejskich – 58,3% (w kraju w miastach – 54,2%). W większości ewidencjonowano nieobecność kobiet – 53,9%.

Wykres 42. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Temporary net migration per 1000 population

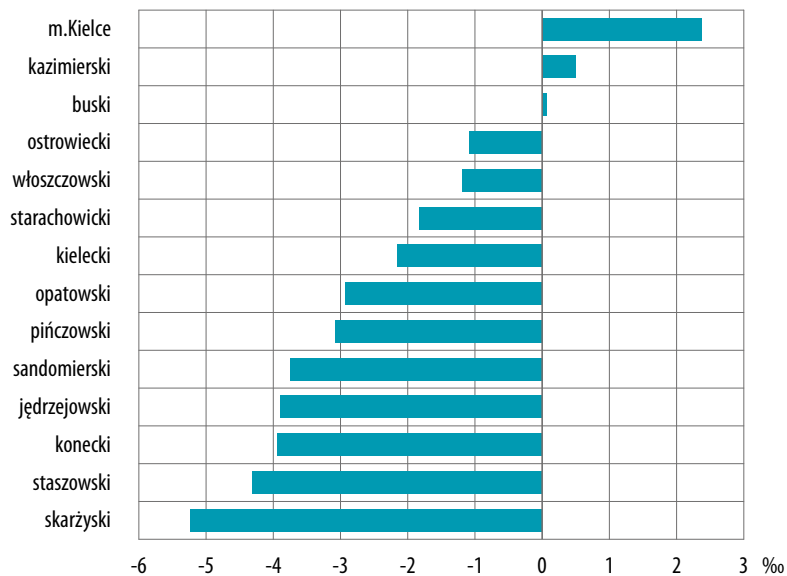
As of 31st December

Saldo migracji czasowej, które wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy, a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, pozostało ujemne, przy czym wyraźnie się zmniejszyło – z minus 3,1 do minus 1,8. Znaczne zróżnicowanie salda obserwowano w przekroju miasta-wieś. W większości badanych lat w obu społecznościach pozostawało ujemne, przy czym poziom na wsi wielokrotnie przekraczał notowany w miastach (2018 r. – minus 3,1‰ wobec minus 0,2‰).

Niedobór ludności obejmował osoby do 49 roku życia (2,5 tys. w 2018 r.) w tym szczególnie 20–24-latków (0,7 tys.). Wśród osób starszych przeważali zameldowani na pobyt czasowy.

W 2018 r. zwiększenie zaludnienia w wyniku przemieszczeń czasowych odnotowano w 3 powiatach – nieznaczne w buskim i kazimierskim, a większe w m. Kielce (o 2,4‰). W pozostałych wystąpiła przewaga osób nieobecnych – od 1,1‰ w powiecie ostrowieckim do 5,2‰ w skarżyskim.

Wykres 43. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności według powiatów w 2018
Stan w dniu 31 grudniaChart 43. Temporary net migration by powiats per 1000 population in 2018
As of 31st December

Uwagi metodyczne

Methodological notes

1. Dane za lata 2014–2018 dotyczące bilansu liczby i struktury ludności oraz współczynników demograficznych i w zakresie migracji zostały opracowane przy uwzględnieniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań według stanu w dniu 31 marca 2011 r. Podstawą obliczania współczynników demograficznych oraz dotyczących migracji (punktem odniesienia dla określenia intensywności zjawisk demograficznych) jest średnia liczba ludności z badanego okresu, faktycznie zamieszkująca dany obszar.
2. Dane do publikacji opracowano na podstawie:
 - bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia i zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy, a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie, a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
 - sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - rejestrów Departamentu PESEL Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały;
 - sprawozdawczości Sądu Okręgowego w Kielcach – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.
3. Dane o liczbie ludności zostały opracowane metodą bilansową przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSPLiM 2011 zgodnie z następującym schematem:
 - stan ludności na początku okresu (roku, kwartału),
 - + urodzenia żywe,
 - - zgony,
 - + zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału administracyjnego i z zagranicy),
 - - wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału administracyjnego i za granicę),
 - + (-) przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - = stan ludności na koniec okresu (roku, kwartału).
4. Dane o liczbie i strukturze ludności w przekroju terytorialnym opracowano według faktycznego miejsca zamieszkania – to znaczy ujęto ludność zameldowaną na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego (gminie) i faktycznie tam mieszkającą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące).

5. W tablicach zastosowano trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są:
 - gminy (wiejskie, miejskie i miejsko-wiejskie),
 - powiaty (ziemskie oraz miasta na prawach powiatu – tzw. powiaty grodzkie),
 - województwa.
6. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18–44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni 45–64 lata, kobiety 45–59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 roku życia oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.
7. Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o rozwodach i separacjach pochodzą ze sprawozdawczości sądów okręgowych. Od 2009 r. dane są pobierane z systemów informacyjnych jednostek sprawozdawczych.
8. Dane o ruchu naturalnym, jeżeli nie zaznaczono inaczej, opracowano w podziale terytorialnym:
 - małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem),
 - rozwody i separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
 - urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
 - zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.
9. Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego – dekret z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie – (Dz. U. z 1945 r., Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego były zmieniane: Ustawą z dnia 27 VI 1950 r. – Kodeks rodzinny i Ustawą z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ze zmianą z dnia 19 II 1975 r., Ustawą z dnia 24 VII 1998 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1998, Nr 117, poz. 757 – małżeństwo „konkordatowe”).
10. Separacja – ustanie związku małżeńskiego orzeczone przez sąd w formie przypisanej prawem. Orzeczenie separacji pociąga za sobą skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, jednak bez prawa separowanych do zawarcia ponownego małżeństwa. Na zgodny wniosek separowanych małżonków sąd może orzec zniesienie separacji; z chwilą zniesienia separacji ustają jej skutki. Separacje zostały wprowadzone w Polsce w grudniu 1999 r. ustawą z dnia 21 V 1999 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 52, poz. 532).
11. Rozwód – rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przypisanej prawem. Instytucja rozwodów została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 I 1945 r. dekretem z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. z 1945 r. Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego były zmieniane: ustawą z dnia 27 VI 1950 r. – Kodeks rodzinny (Dz. U. z 1950 r. Nr 34, poz. 308) i ustawą z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 r. Nr 9, poz. 59), ze zmianą z dnia 19 II 1975 r. (Dz. U. Nr 45, poz. 234).
12. W sprawozdawczości statystycznej jako urodzenia pochodzące z roku sprawozdawczego przyjmuje się urodzenia zarejestrowane w danym roku, w tym urodzenia, jakie miały miejsce w latach wcze-

śniejszych (po 31 III 2011 r., tj. po przeprowadzeniu NSP 2011), ale zarejestrowane w roku sprawozdawczym.

13. Zgodnie z „Definicjami pojęć dotyczących poronień, porodów, urodzeń oraz zgonów płodów, noworodków i matek”¹, rekomendowanymi przez Światową Organizację Zdrowia i obowiązującą w Polsce od 1994 r.– żywe urodzenie jest to całkowite wydalenie lub wydobycie z ustroju matki noworodka, niezależnie od czasu trwania ciąży, który po takim wydalaniu lub wydobyciu oddycha lub wykazuje jakiegokolwiek inne oznaki życia, takie jak: czynności serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli bez względu na to, czy sznur pępowiny został przecięty lub łożysko zostało oddzielone; każdy taki noworodek jest uważany za żywo urodzonego.
14. Źródłem danych o urodzeniu jest, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument podstawowy Ministerstwa Zdrowia „pismenne zgłoszenie urodzenia dziecka”².
15. W przypadku porodów wielorakich (np. bliźniaczych, trojaczych) w statystyce uważa się każdego noworodka za odrębne urodzenie. Za poród uważa się zarówno urodzenie pojedyncze, w wyniku którego rodzi się jedno niemowlę, jak również urodzenie wielorakie, kiedy rodzi się dwoje lub więcej niemowląt (bliźnięta, trojaczki itd.).
16. Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej – zalicza się do grupy 45–49 lat.
17. Współczynniki reprodukcji ludności:
 - współczynnik dzietności kobiet oznacza liczbę dzieci, którą urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
 - współczynnik reprodukcji brutto przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15–49 lat) rodzić będzie z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji,
 - współczynnik reprodukcji netto przedstawia liczbę córek przypadających na kobietę – przy analogicznych założeniach z wyeliminowaniem córek, które – jak wynika z aktualnych tablic trwania życia – nie dożyją do wieku swoich matek. Współczynnik ten wyraża stopień zastępowania pokoleń matek przez córki.
18. Współczynnik dynamiki demograficznej jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
19. Przyrost naturalny ludności obliczono jako różnicę urodzeń żywych i liczby zgonów w danym okresie.
20. Przyrost rzeczywisty ludności stanowi sumę przyrostu naturalnego i salda migracji.
21. Kolejność urodzenia dziecka określa, którym z kolei dzieckiem urodzonym przez matkę jest noworodek zarejestrowany w danym roku, przy uwzględnieniu wszystkich poprzednich urodzeń noworodków żywych i martwych.

1 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 XII 2010 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz. U. Nr 252, poz. 1697).

2 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 II 2005 r. w sprawie pisemnego zgłoszenia urodzenia dziecka (Dz. U. Nr 27, poz. 232).

22. Przez niemowlęta rozumie się dzieci poniżej 1 roku.
23. Do typologii demograficznej Webba wzięto pod uwagę przyrost naturalny i saldo migracji stałej.
24. Typy demograficzne według Webba dla jednostek zaludniających się:
 - Typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
 - Typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
 - Typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
 - Typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny.
25. Typy demograficzne według Webba dla jednostek wyludniających się:
 - Typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
 - Typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej saldem migracji),
 - Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,
 - Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.
26. Zgonem jest trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności narządów niezbędnych dla życia, czego konsekwencją jest ustanie czynności całego ustroju.
27. Źródłem danych o zgonie jest wykorzystywana wtórnie przez statystykę publiczną „Karta Statystyczna do Karty Zgonu”³.
28. Za zgon niemowlęcia uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za zgon noworodka – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.
29. Przy opracowywaniu danych o zgonach według przyczyn przyjmuje się wyjściową przyczynę zgonu. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek procesu chorobowego, który doprowadził do zgonu albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.
30. Dane dotyczące zgonów według przyczyn podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” – X Rewizja (Dziennik Urzędowy MZIOS z 1996 r., Nr 13, poz.35).
31. Cykl opracowania informacji o przyczynach zgonów jest wydłużony o rok. Tym samym w bieżącej edycji publikacji dane o przyczynach zgonów dotyczą umieralności, jak miała miejsce w 2017 r., natomiast dane o liczbie zgonów i strukturze demograficzno-społecznej osób zmarłych dotyczą 2018 r.
32. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.
33. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym od 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.
34. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zameldowania (poby-

³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 XII 2001 r. w sprawie wzoru karty zgonu oraz sposobu jej wypełniania (Dz. U. Nr 153, poz. 1782).

tu stałego lub czasowego) połączoną z przekroczeniem granicy państwa (migracje zagraniczne) lub granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne).

35. Migracje wewnętrzne ludności (zmiany miejsca zamieszkania w kraju):
 - na pobyt stały – opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały,
 - na pobyt czasowy – opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt czasowy – ponad 3 miesiące. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.
36. W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się ruch międzywojewódzki, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego oraz ruch wewnątrzwojewódzki, tj. zmiany miejsca zamieszkania występujące w granicach tego samego województwa.
37. Przez określenie „napływ” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, a przez „odpływ” – wymeldowania z pobytu stałego.
38. Saldo migracji – to różnica między napływem a odpływem migracyjnym. Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę oraz w przypadku migracji wewnętrznych – przemieszczająca się poza granice jednostki administracyjnej na pobyt stały lub czasowy. Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju oraz w przypadku migracji wewnętrznych z innej jednostki administracyjnej na pobyt stały lub czasowy.
39. Migracje zagraniczne są to wyjazdy poza granicę kraju zamieszkania na okres poniżej 1 roku (migracje krótkookresowe) oraz na 1 rok i dłużej (migracje długookresowe). Do migracji długookresowych zalicza się także wyjazdy za granicę i przyjazdy z zagranicy na pobyt stały. Dane o migracjach zagranicznych opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach (wymeldowaniach) osób przyjeżdżających do Polski z zagranicy na stałe lub wyjeżdżających na stałe za granicę.